

**ORTAOKUL KAYNAŖTIRMA ÖĞRENCİLERİNE
YÖNELİK YÜRÜTÜLEN MÜZİK EĞİTİMİNDE
KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE YÖNTEM
ARAYIŞLARI**

Ahmet Arif DENİZ

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı

2021

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ORTAOKUL KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK YÜRÜTÜLEN
MÜZİK EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE YÖNTEM ARAYIŞLARI**
(Problems and Method Seeking in Music Education for Secondary School Inclusive Students)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Arif DENİZ

Danışman: Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN

Erzurum
Haziran, 2021

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Ahmet Arif DENİZ tarafından hazırlanan “Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” başlıklı çalışması 24/06/2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Elif GÜVEN

Balıkesir Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Murat Kamil İNANICI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Enstitü Yönetim Kurulunun
....../....../.... tarih ve sayılı
kararı.

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Aslı ıslak imzalıdır

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Ahmet Arif DENİZ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecim boyunca bilgi, deneyim ve tecrübelerinden beni mahrum bırakmayan değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca uygulama yaptığımız okullarda görüşme isteğimizi hoş karşılayıp sorularımıza içtenlikle cevap veren bütün meslektaşlarıma, tüm yaşamım boyunca her türlü desteği benden esirgemeyen pek kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet Arif DENİZ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK YÜRÜTÜLEN MÜZİK EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE YÖNTEM ARAYIŞLARI

Ahmet Arif DENİZ

Haziran 2021, 147 Sayfa

Amaç: Bu araştırmada ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, kullandıkları yöntemleri belirlemek ve bu doğrultuda farklı yöntem önerileri sunmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılırken model olarak ise genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Hatay'ın Antakya ilçesinde özel ve resmi ortaokullarda görev yapan 24 müzik öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere kaynaştırma öğrencilerine yönelik verilen müzik eğitimi hakkında 31 soru yöneltilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine göre değerlendirilmiş, frekans ve yüzde değerleri verilip kategorilere göre tablolastırılarak sunulmuştur.

Bulgular: İçerik analizinde elde edilen bulgular doğrultusunda; ortaokul müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerindeki deneyimlerinin ve kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı, lisans eğitimi sürecinde aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmada kaynaştırma öğrencilerinin engel durumları göz önünde bulundurularak birebir ilgiye gereksinim duydukları tespit edilmiş ve bu doğrultuda okul idaresinin, öğretmenlerin, diğer okul personellerinin bu öğrencilere karşı olumlu davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin diğer fakülte mezunu öğretmenlere; kadın öğretmenlerin de erkek öğretmenlere oranla kaynaştırma öğrencilerine daha ılımlı ve ilgili davrandıkları sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) hakkında da gerekli donanıma sahip olmadıkları, ders süresinin yetersizliğinden dolayı bu eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere yeterince zaman ayıramadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında kaynaştırma öğrencilerine yönelik, bu öğrencilerin de sürece katılabileceği, uygulanması kolay ve ilgi çekici etkinlikler tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: müzik eğitimi, kaynaştırma eğitimi, BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı), etkinlik tasarlama.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

PROBLEMS AND METHOD SEEKING IN MUSIC EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOL INCLUSIVE STUDENTS

Ahmet Arif DENİZ

June 2021, 147 Pages

Objective: The aim of this study is to identify the problems encountered by music teachers in music education conducted for secondary school inclusive students, to determine the methods they use and accordingly to offer different method suggestions.

Method: In this study, qualitative research methods were used and general survey model was used as model. The participants of the study consisted of 24 music teachers working in private and public secondary schools in the Antakya district of Hatay in the 2020-2021 academic year. A semi-structured interview form prepared by the researcher was used as data collection tool in the study. 31 questions about the music education given to the inclusive students were asked to the teachers who participated in the study. The data were evaluated according to content analysis. Frequency and percentage values were given and presented in tables according to categories.

Findings: In line with the findings obtained in the content analysis, it was found that secondary school music teachers' experience in music lessons for inclusive students and their knowledge about inclusive education were not at sufficient level and they did not consider the undergraduate education they received sufficient.

Conclusion: In the study, it was observed that inclusive students needed one-to-one attention considering their disability and accordingly, the school administration, teachers and other school personnel displayed positive behaviors toward these students. In addition, it was concluded that while teachers graduated from the faculty of education were more moderate and interested in inclusive students compared to teachers graduated from other faculties, female teachers were also more moderate and interested in inclusive students compared to male teachers. The teachers participating in the study did not have the necessary qualification about IEP (Individualized Education Program), and they could not allocate enough time to the students who needed this training due to insufficient course time. Within the scope of the study, easy-to-apply and interesting activities, in which inclusive students can also participate in the process, were designed.

Keywords: music education, inclusive education, IEP (Individualized Education Program), activity design.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Müzik Eğitimi ve Kaynaştırma	2
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	5
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Varsayımlar	6
Terim ve Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
Kuramsal Çerçeve.....	7
İşitme Yetersizliği ve Kaynaştırma	7
İşitme Yetersizliği	7
İşitme Yetersizliğinin Belirtileri	9
İşitme Yetersizliği Olan Çocuklarda Kaynaştırma Eğitimi ve Önemi	10
Görme Yetersizliği ve Kaynaştırma.....	11
Görme Yetersizliği	11
Sınıflandırma.....	11
Görme Yetersizliği Olan Çocukların Gelişimsel Özellikleri	12
Görme Yetersizliği Olan Çocuklarda Kaynaştırmanın Yeri ve Önemi	13
Bedensel Yetersizlik ve Kaynaştırma	13
Bedensel Yetersizliği ve Sürekli Devam Eden Hastalığı Olan Çocuklar	13

Bedensel Yetersizliğin Oluştuğu Yere Göre Sınıflandırma	14
Bedensel Yetersizliği ve Sürekli Devam Eden Hastalıkları Olan Çocukların Özellikleri.....	14
Bedensel Yetersizliği ve Sürekli Devam Eden Hastalıkları Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi	14
Dil ve Konuşma Bozuklukları ve Kaynaştırma	15
Dil ve Konuşma Bozukluğu	15
Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Kişilerin Özellikleri	16
Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi.....	16
Otizm ve Kaynaştırma.....	17
Sınıflandırma.....	17
Otizm Tanısı Olan Bireylerin Fark Edilmesi	17
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi.....	18
Zihinsel Yetersizlik ve Kaynaştırma.....	18
Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Fark Edilmesi	18
Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi	19
İlgili Araştırmalar.....	19
Özel Eğitimi Konu Alan Ulusal Tezler.....	20
Kaynaştırma Eğitimini Konu Alan Ulusal Tezler.....	21
Özel Eğitimi ve Kaynaştırma Eğitimini Konu Alan Uluslararası Tezler.....	22
Özel Eğitimi ve Kaynaştırma Eğitimini Konu Alan Ulusal Makaleler.....	22
Özel Eğitimi ve Kaynaştırma Eğitimini Konu Alan Uluslararası Makaleler.....	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	25
Yöntem	25
Araştırma Modeli ve Yöntemi	25
Katılımcılar	26
Veri Toplama Araçları	28
Verilerin Toplanması	29
Verilerin Analizi.....	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	31
Bulgular ve Yorumlar	31
Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	31
Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	40

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	46
Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	49
Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	51
Görme Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler	69
İşitme Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler	72
Hafif Düzey Zihinsel Engeli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler	74
Bedensel Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler	77
BEŞİNCİ BÖLÜM	81
Sonuç ve Tartışma	81
KAYNAKÇA	91
EKLER	101
EK-1. Görüşme Formu	101
EK-2. Görüşme Yapılan Okullar	104
EK-3. İzin İçin Gerekli Evraklar	105
EK-4. İzin Onayı	109
EK-5. Etik Kurul Onayı	110
EK-6. Etkinlik Değerlendirme Formu (Uzman Görüşü)	113
ÖZ GEÇMİŞ	133

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>İşitme Kaybının Sınıflandırılması</i>	9
Tablo 2. <i>Görme Yetersizliğinin Sınıflandırılması</i>	11
Tablo 3. <i>Bedensel Yetersizliğinin Oluştığı Yere Göre Sınıflandırma</i>	14
Tablo 4. <i>Katılımcıların Genel Demografik Özellikleri</i>	26
Tablo 5. <i>Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları</i>	26
Tablo 6. <i>Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımları</i>	27
Tablo 7. <i>Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımları</i>	27
Tablo 8. <i>Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Sürelerine Göre Dağılımları</i>	27
Tablo 9. <i>Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları</i>	28
Tablo 10. <i>Görüşme Yapılan Uzmanların Demografik Özellikleri</i>	30
Tablo 11. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Gereksinimlerinin Ne Olduğuna Dair Görüşler</i>	31
Tablo 12. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Özelliklerini Dikkate Alarak Ders İşleme Durumlarına Dair Görüşler</i>	32
Tablo 13. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Müzik Derslerinde Diğer Öğrencilerle İletişiminin Nasıl Olduğuna Dair Görüşleri</i>	33
Tablo 14. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar Olup Olmadığına Dair Görüşler</i>	34
Tablo 15. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar Varsa Ne Sıklıkla Yaşandığına İlişkin Görüşleri</i>	35
Tablo 16. <i>Kaynaştırma Eğitimi Konusunda (Varsa) Zümre Öğretmenleriyle, Sınıf Öğretmenleriyle veya Diğer Branş Öğretmenleriyle İş Birliği Yapıyor Olma Durumuna Ait Görüşler</i>	36
Tablo 17. <i>Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Okul Yönetimiyle veya Okuldaki Diğer Personeller (Hizmetli, Kantinci, Sağlık Görevlisi vb.) ile İşbirliği Yapıyor Olma Durumuna Ait Görüşler</i>	37
Tablo 18. <i>Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Okulunuzdaki Diğer Öğretmenlerin, Okul Yönetiminin ve Diğer Personellerin Tavrına Ait Görüşler</i>	38
Tablo 19. <i>Lisans Eğitimi Sürecinde Kaynaştırma Eğitimi Alma Durumları</i>	40
Tablo 20. <i>Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Ders(leri) Yeterli Bulma Durumları</i>	40
Tablo 21. <i>Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Alma Durumları</i>	41

Tablo 22. <i>Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitimini Yeterli Bulma Durumları</i>	41
Tablo 23. <i>Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Kişisel Gelişim Bağlamında (Kitap, Makale, Bildiri vb.) Çalışmaları Takip Etme Durumları.....</i>	42
Tablo 24. <i>Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaklaşım Durumları.....</i>	42
Tablo 25. <i>Eğitim Alanında Gelişmiş Ülkelerin Bu Konulardaki Yaklaşımlarını Araştırma Durumları.....</i>	44
Tablo 26. <i>Müzik Eğitiminde Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hangi Yöntemlerin Daha Faydalı Olabileceği Durumu</i>	45
Tablo 27. <i>Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hakkında Bildiklerini Yeterli Bulma Durumları.....</i>	46
Tablo 28. <i>Kaynaştırma Öğrencilerine BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) Hazırlama/Uygulama Durumları.....</i>	47
Tablo 29. <i>Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Çerçevesinde Uygulanan Etkinlikler Durumu</i>	47
Tablo 30. <i>Derslerde Kaynaştırma Öğrencilerine Ayrı (Özel) Bir Zaman Ayırma Durumu</i>	50
Tablo 31. <i>Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Uyguladıkları Örnek Çalışma Durumu</i>	51
Tablo 32. <i>Öğretim Süreci İçinde Kaynaştırma Öğrencilerini Derse Dâhil Etme Durumları .</i>	52
Tablo 33. <i>Eğitim Ortamının (Sınıfın)Ders İşlemeye Elverişliliği Durumu.....</i>	53
Tablo 34. <i>Görme Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu</i>	54
Tablo 35. <i>İşitme Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu</i>	55
Tablo 36. <i>Hafif Düzey Zihinsel Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu.....</i>	56
Tablo 37. <i>Bedensel Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu</i>	58
Tablo 38. <i>Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencileri İçin Materyal Kullanma Durumları.....</i>	59
Tablo 39. <i>Seçilen Materyal Kullanımı İçin Yeterli Sürenin Olma Durumu</i>	60
Tablo 40. <i>Öğrenci Performanslarını Değerlendirirken Kaynaştırma Öğrencilerine Ayrı Bir Değerlendirme Ölçeği Hazırlama Durumları.....</i>	60
Tablo 41. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Performanslarını Değerlendirme Durumları.....</i>	61

Tablo 42. <i>Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütölen Müzik Derslerinde En Sık Karşılaştığınız Sorun veya Sorunlar Durumu.....</i>	62
Tablo 43. <i>Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütölen Müzik Derslerinde Karşılaştığınız Sorun veya Sorunları Çözme Durumları</i>	63
Tablo 44. <i>Kaynaştırma Öğrencilerine Müzik Eğitimi Vermenin Onlar Açısından Oluşturduğu Değişiklik Durumları</i>	65
Tablo 45. <i>Kaynaştırma Öğrencilerinin Derse İlişkin İlgi ve Tutumları Durumu.....</i>	66

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AAIDD	: American Assocation on İntellectual and Developmental Disabilities (Amerikan Zihinsel ve Gelişimsel Engelliler Derneği)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
EÖ	: Erkek Öğretmen
K	: Katılımcı
KÖ	: Kadın Öğretmen
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OÇEM	: Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi
ÖGÖ	: Özel Gereksinimli Öğrenciler
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Kişilerin sürekli olarak değişip gelişen dünya şartlarına ayak uydurmalarında ve toplumun bir parçası olduklarını anlamalarında eğitim önemli bir yere sahiptir. İnsanlar bireysel farklılıklara sahip olan sosyal varlıklardır. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılan eğitim; kişilerin sosyal hayata dair olumlu tutum sergilemelerini sağlar. Hayata karşı sorumluluk alıp, hayatın da her türlü zorluğuna göğüs gerebilecek duruma gelmelerinde eğitimin çok önemli bir payı vardır. Eğitim sürekli bir değişim içindedir. Günümüz şartlarına ayak uydurmak ve gelişip ilerleyen dünya şartlarına uyum sağlamak eğitimde de değişimi gerekli kılmış bu değişim eğitim ortamına da yansımıştır.

Eğitim ortamında normal gelişim gösteren öğrenciler dışında özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu tür öğrencilerin fiziksel, zihinsel, bedensel, duygusal vs. özelliklerinden dolayı farklı olduklarının ve farklı yaklaşıma, eğitime ihtiyaç duyduklarının bilincinde olmak gerekir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin de diğer öğrenciler gibi aynı koşullarda, aynı eğitim ortamında öğrenim görmeleri onların gelişimleri, günümüz şartlarına ayak uydurabilmeleri, en azından öz bakım becerileri kazanmaları bakımından önem taşımaktadır.

Eğitim, insanların topluma ayak uydurması, kişilik gelişimi, meslek sahibi olması gibi birçok yönü ile gerekli bir süreçtir. Bu nedenle eğitim, özel gereksinimli öğrencilerin de hakkıdır. Bu hak, 1983 yılında yürürlüğe giren 18192 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile garanti altına alınmış olup kanunun 1. maddesinde kanunun amacının “özel eğitime muhtaç çocukların, Türk Millî Eğitim sistemini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda eğitilmeleri, iş ve meslek sahibi yapılmaları, çevre ve topluma uyum sağlamalarıyla ilgili esasları düzenlemektir” şeklinde beyan edilmiştir (Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, 1983). Eğitim, yasal bir hak olup her insan için yasalarla güvence altına alınmıştır. İnsan hakları evrensel bildirgesinin 26. maddesinde “Herkes eğitim hakkına sahiptir” ibaresi vardır. Bu hakkın bir gereği olarak özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerinin, düzeyleri doğrultusunda saptanması ve eğitim ihtiyaçlarının bireysel özellikleri doğrultusunda sağlanması gerekmektedir.

25868 sayılı Engelliler hakkındaki kanunun 1. maddesinde (2005) kanunun amacından şöyle bahsedilmiştir; “Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşviki ve

temini, doğuştan sahip oldukları hakların güçlendirilerek toplumsal hayatta diğer bireylerle eşit koşullarda katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır.”

Özel gereksinimli bireyler; fiziksel, zihinsel, iletişimsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında akranlarından farklılık gösteren, bu nedenle de normal eğitimden yararlanamayan, kısmen yararlanan ya da yararlansalar bile destek programlara ihtiyaç duyan bireylerdir (Baykoç-Dönmez, 2011, ss. 15-28; Kargın, 2004). Bu farklılıktan dolayı Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) kaynaştırma eğitiminin yapılması ile ilgili uygun sınıf ortamından öğrenci psikolojisine kadar birçok alanda düzenleme yapmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010, ss. 75-77).

23011 sayılı özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararnameye göre (1997) “Özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi ifade eder.”

Müzik Eğitimi ve Kaynaştırma

Müzik insan ile ortaya çıkar, insan tarafından üretilir ve insanla anlam kazanır. Müzik, insanın kendini ifade etmesi için bir dışavurum aracıdır (Şen, 2016, s. 5). “Müziğin yapı taşları seslerdir. Sesler belirli bir amaç ve yöntemle belirli bir güzellik anlayışına göre seçilip birleştirilir ve örüntülenir. Seslerle anlatılanlar ya da anlatılmaya çalışılanlar duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerdir” (Uçan, 2018, s. 6). Müzik, insan yaşamında önemli bir olgu olmakla birlikte, insanın doğumundan ölümüne kadar ki süreçte karşı karşıya kaldığı, kimi zaman düşündüklerini, hissettiklerini ifade etmek için başvurduğu sanatsal bir araçtır. Ayrıca müzik, insanın eğitiminde de etkili bir araç olma özelliğine sahiptir.

“Müzik eğitimi; kritik düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl işbirlikçi çalışılması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesini destekler” (Şendurur & Akgül-Barış, 2002). Müzik eğitimi, insan üzerinde çeşitli olgu ve olayları anlamlandırmada kullanıldığı için kalıcı öğrenmeler gerçekleştirir. Müzik eğitimi bu nedenle de önem taşımaktadır. Müzik eğitimi, çocukta el ve göz koordinasyonu, ritim, sembolleri tanıma, dikkat ve insan zekâsının diğer normlarını geliştiren bir nitelik de taşır (Şendurur & Akgül-Barış, 2002). Müzik eğitimi, bireyin duyuşsal ve devinışsel davranışlarındaki olumlu etkilerinin yanı sıra, bireyin bilişsel öğrenmelerinde de önemli ölçüde etkili rol oynadığı birçok araştırmayla kanıtlanmıştır. Etkin ve bilinçli bir müzik eğitimi çocuğun yaratıcı gücünü uyandırdığı gibi, yeteneklerinin de gelişmesini ve zenginleşmesini sağlar. Bu bağlamda çağdaş eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biri olan

müzik eğitiminin amaçları içerisinde; insan zekâsını ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmek ve yetkinleştirmek vardır (Şendurur & Akgül-Barış, 2002).

İnsanlar kulağa hoş gelen sesler karşısında tepkisiz kalmaz, bu durum çocuklar için de böyledir. Her çocukta aynı duygu ve hissiyatı uyandırmaya da müziğe karşı kayıtsız kalamazlar. Özel gereksinimi olan çocuklar için de bu durum aynıdır. Müzik, özel gereksinimi olan çocukların eğitiminde etkin bir iletişim aracı olması, topluma uyum sağlamalarına katkı sağlayan sosyalleştirici yönleriyle özel bir yere ve öneme sahiptir. “Özel gereksinimli çocuklar da tıpkı diğer akranları gibi farklı seviyelerde müzikal yetenekleri ile dünyaya gelirler. Özel gereksinimli çocuklarla yapılacak olan müzikal çalışmalar onların sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmakla birlikte, özgüven ve başarı eksikliği hissettikleri diğer alanlarda da kendilerine güvenmelerini sağlamakta, başarılarını arttırmaktadır” (Turan, 2006).

Özel gereksinimli çocuklara yönelik eğitim programları hazırlanırken onların bilişsel, duyuşsal, fiziksel özelliklerine göre düzenlenmesi başarıyı olumlu yönde arttıracak ve toplumun etkin bir üyesi haline gelmelerine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle genel eğitimin çok önemli bir parçası olan müzik dersleri için de eğitim programı hazırlanırken bu hususlara dikkat edilmeli özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır (Güven, 2011). Özel gereksinimli öğrencilerin topluma uyum sağlamaları, diğer öğrencilerden her açıdan farklıdır. Bu tür öğrenciler ancak normal düzeydeki öğrenciler ile birlikte eğitim aldıklarında bu farklılıklar en aza indirgenebilir. Eğitimdeki fırsat eşitliğinden hareketle; özel gereksinimli öğrencilerin de diğer çocuklarla bir arada eğitim almaları onların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri bakımından bir gereklilik olarak görülebilir. Bu tür eğitime kaynaştırma eğitimi denilmiştir.

23011 sayılı özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararnameye göre, (1997) “Kaynaştırma”, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamlarını ifade eder. Kaynaştırma eğitimi, öğrenim güçlüğü çeken öğrencilerle normal gelişim gösteren öğrencilerin aynı eğitim ortamında akranlarıyla eşit olduklarını hissettirerek onların normal gelişim gösteren öğrencilerin performanslarına ulaşmalarında yardımcı olmaktır (Kırcaali-İftar, 1992; Chopra, 2008; Sucuoğlu & Özokçu, 2005, s. 42; Kesiktaş, 2006, ss. 38-39; Akıncı & Alpagut, 2017).

Lewis ve Doorlag’a (1999) göre kaynaştırma; özel gereksinimli öğrencilerin, akademik ve sosyal eğitim programlarının dikkatlice planlanarak ve değerlendirilerek, özel gereksinimli olmayan akranları ile birlikte eğitim almak üzere genel eğitim sınıflarına

yerleştirilmeleridir (Akt., Yazıcıoğlu, 2018). Kaynaştırmayla ilgili tanımlarda da karşımıza sıkça çıkan özel gereksinimli bireyler için “en az kısıtlayıcı eğitim ortamı” kavramı, bireyin akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitimlerinin kişisel özelliklerine ve gereksinimlerine göre bireysellik gösterebildiği bir eğitim ortamına işaret etmektedir (Eren, 2012).

Kaynaştırmayı, genel olarak akademik ve sosyal becerilerinin iyileştirilmesi doğrultusunda özel gereksinimli bireylerin normal düzeydeki öğrenciler ile aynı ortamda eşit veya daha fazla ilgi ve destek verilerek ilgi ve yetenekleri doğrultusunda topluma ayak uydurabilecek seviyeye ulaştırmak üzere yapılan eğitim ve öğretim faaliyetlerinin toplamı olarak tanımlayabiliriz. Bu bağlamda geçmişten günümüze kadar birçok ülkede araştırmalar yapılmıştır. “Kaynaştırma uygulamaları 1960’lı yıllardan başlayarak birçok ülkede kabul görmüş ve uygulanmıştır. 1970’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde başlamış ve daha sonra pek çok ülkenin eğitim politikasının temelini oluşturmaya başlamıştır. Türkiye’de kaynaştırma uygulaması 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu” ile başlatılmış, 1997’de çıkarılan 573 sayılı “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ve buna dayalı olarak 2000 yılında yürürlüğe giren “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği” ile uygulanmaya başlanmıştır” (Yazıcıoğlu, 2018).

Müzik dersi, öğrencilere sosyal beceriler kazandırma, bireysel becerilerini geliştirme gibi birçok alanda önemli roller üstlendiği gibi kaynaştırma öğrencileri üzerinde de etkilidir. Uçan’a (2018) göre müzik, bir eğitim aracı-gereci, bir eğitim yolu-yöntemi, bir eğitim alanı ve dalıdır. Bu bakımdan çeşitli branşlardan öğretmenler, kendi branşlarında daha etkili ders işlemek ve akademik başarıyı arttırmak için müziği bir öğretme aracı olarak kullanmaktadır. Kaynaştırma eğitiminde de öğrencilerin akademik ve sosyal becerilerini geliştirmek için müzikle eğitim veya müzik eğitime yer verilmektedir. Müzik dersi öğrencilerin etkileşimlerinin fazla olduğu, hem bireysel hem de grupla çalışmaya olanak sağlayan, kendilerini ifade etmede daha özgür bir ortam oluşturan önemli bir derstir. “Müzik dersi; etkinlik ve materyal çeşitliliği gibi imkânlar sağladığı için kaynaştırma öğrencileri bireysel ve grup olarak etkileşimde bulunabilirler. Müzik dersi özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren akranlarının birlikte iletişim ve etkileşim halinde olduğu, kaynaştırma uygulamasındaki en önemli derslerden biridir” (Güven, 2011). Bazı özel gereksinimli öğrencilerde şiddete yönelim, güvensizlik, iletişimde sıkıntılar ile karşılaşılabilir. Bu tür sorunların aşılmasında, insanın ruhsal yapısı üzerinde de etkisi olduğu bilinen müziğin önemi görülmektedir.

Güven (2011) müzik dersinin, kaynaştırma öğrencileri üzerinde oluşturduğu etkiyi; “sosyal beceri kazandırma, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlama, sözel ve iletişim becerilerini geliştirmede önemli bir rol üstlendiği gibi ruhsal bakımdan sakinleştirme, güvensizlik, saldırganlık, gerilim ve korku gibi davranışların giderilmesinde önemli bir etken” olarak açıklamaktadır. Müzik öğretmenleri, müziğin işlevselliğinin farkında olarak kaynaştırma öğrencilerinin bilgi, becerilerini geliştirmeye yönelik yeni yöntem arayışlarında bulunmalıdır. Bu alanda yapılan çalışmaların sayıca yetersizliği tespit edilerek müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle ilgili eğitim-öğretim sürecinde karşılaştıkları problemlerin tespiti ve yöntem arayışları araştırmaya değer bulunmuş bu nedenlerle araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu araştırmanın problem cümlesi; ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve yöntem arayışları nelerdir? şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın temel problemi doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri konusundaki farkındalıkları nasıldır?
- Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşleri nasıldır?
- Müzik öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hakkındaki görüşleri nasıldır?
- Müzik öğretmenlerinin sınıf ortamında kaynaştırma öğrencilerine zaman ayırma durumları nasıldır?
- Müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine uygulanan müzik eğitimine ilişkin durum nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, kullandıkları yöntemleri belirlemek ve bu doğrultuda farklı yöntem önerileri sunmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu çalışma; ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların tespit edilip, kullanılan yöntemlerin belirlenmesi ve bu bilgiler ışığında yöntem önerilerinde bulunulması yönüyle önemlidir. Araştırma ayrıca; müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik derslerinde kolaylıkla uygulayabilecekleri

çeşitli etkinliklerin tasarlanıp/hazırlanması, öğretmenlerin kullanımına sunularak onlara yeni fikirler vermesi bakımından da önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; 2020-2021 eğitim-öğretim yılı içinde Hatay ilinin Antakya ilçesine bağlı resmi ve özel okullarda görev yapmakta olan ve ulaşılabilen 24 müzik öğretmenin “kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve yöntem arayışları” konusuyla ilgili belirttikleri görüşler ile sınırlı tutulurken bunun yanı sıra araştırma, uygulanan görüşme formu neticesinde ulaşılan nitel veriler ve araştırma için ayrılan zaman, maddi kaynaklar ve kaynaştırma öğrencilerinden görme, işitme, hafif düzey zihinsel ve bedensel engelli öğrencilerle sınırlı tutulmuştur.

Varsayımlar

Bu araştırmada, elde edilen bilgilerin gerçeği yansıttığı, araştırmaya katılan öğretmenlerin veri toplama aracına içtenlikle cevap verdikleri, uzman görüşüne sunulan etkinliklere belirtilen açıklama, öneri ve eleştirilerin içtenlikle yapıldığı varsayılmıştır.

Terim ve Tanımlar

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır (MEB, 2006).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP): Her öğretim yılı yenilenmek üzere özel eğitim kapsamına alınan her öğrenci için ayrı olmak üzere öğrencinin işlev ve ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmış bireyselleştirilmiş eğitim planıdır. “0-2 yaş grubundaki çocuklar için, bireyselleştirilmiş eğitim planı yerine, bireysel aile hizmetleri planı hazırlanır ve bu planda çocuk kadar ailenin özelliklerine de yer verilir” (MEB, 2010, s. 23).

Etkinlik: Etkin olma durumu, müessiriyet (Yıldız, 2020, s. 108).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve

Özel gereksinimi olan bireyler literatürde; normal gelişim gösteren bireylerden farklı olarak görme, işitme, zihinsel, bedensel yetersizliği ile dil ve konuşma bozukluğu olan, dikkat eksikliği ve hiperaktivite problemi olan, öğrenme güçlüğü çeken, otistik ya da üstün zekâlı bireyler olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin yaygınlık oranı %12.29’dur. Ülkemizde, yaklaşık olarak toplam nüfusun 8-8.5 milyonunu özel gereksinimli bireyler oluşturmaktadır (Varış & Hekim, 2017). Bu sayı azımsanamayacak kadar fazladır. Özel eğitime veya kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan çocukları sosyal hayata uyumlu, meslek sahibi olabilmede yetkin, en azından kendi ihtiyaçlarını bağımsız bir şekilde karşılayabilmede yeterli olacak bireyler olarak yetiştirmek gerekmektedir. Bu nedenle özel eğitim ve kaynaştırma eğitiminin önemi ön plana çıkmaktadır.

Türkiye’de üniversitelerin müzik eğitimi lisans programlarında, 1998 yılından 2006 yılına kadar özel eğitim dersi/derslerine yer verilmediği; 2006 yılında yapılan müzik eğitimi lisans program değişikliği ile lisans eğitiminin 8. yarıyılında “özel eğitim” adı altında (ders süresi 2 saat) verilmeye başlanmıştır. 2018 yılında düzenlenen yeni müzik eğitimi lisans programında aynı ders “özel eğitim ve kaynaştırma” adını alarak 8. yarıyılta verilmeye başlanmıştır. Güzel sanatlar fakülteleri ve devlet konservatuvarları lisans programlarında ise özel eğitim ve kaynaştırma ile ilgili herhangi bir dersin olmadığı görülmektedir (<https://www.yok.gov.tr>). Kaynaştırma öğrencilerinin dâhil olabilecekleri çeşitli engel gruplarına göre genel bilgilere yer verilmiştir.

İşitme Yetersizliği ve Kaynaştırma

İşitme Yetersizliği

Bireyin çevresini algılamasında duyu organlarının tümü ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Çevreden gelen uyarıcılar yoluyla insanın algılaması, öğrenmesi işitme duyusu aracılığıyla da gerçekleşebilmektedir. “Ortamda yayılan ses dalgası sırasıyla önce kulağımıza, sonra da sinirler yardımıyla beyindeki işitmenin gerçekleştiği bölgelere ulaşır. Beyine gelen uyarılar beynin büyük bir bölümünde depolanır ya da önemlilik derecesine göre unutulur veya ihmal edilir. İletişim ve öğrenme ile ilgili bilgiler de bu duruma çokça rastlanılmaktadır.

Beyine gelen titreşimlerin her biri beyinde anlam ifade eder ve bu ifadelere “girdi” denir. İşte bu sürecin bütününe işitme denir (Kemaloğlu, 2019).

İşitme insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi, çevresini daha iyi algılaması ve daha sağlıklı iletişim kurabilmesi için çok önemli bir olaydır. İşitme kaybının kısmen veya tamamen olması durumunda iletişimde ve sosyal uyumda bireyi olumsuz yönde etkilemektedir. İşitme engelinden dolayı öğrencilerin uygun eğitim ortamlarında kaynaştırma eğitiminden yararlanmaları ve mesleki eğitimle topluma kazandırılmaları son derece önemli ve gereklidir (MEB, 2016a, s. 3).

İşitme kulağın ses dalgalarını yakalaması ile başlar ve belli bir sırayı izleyerek gerçekleşir: Ses dalgaları dış kulağın işitme kanalından geçer. Kulak zarına çarparak titreşir. Orta kulaktaki kemikçikler tarafından yükseltilerek iç kulağa iletilir. İç kulağa gelen ses dalgaları buradaki tüy hücreleri tarafından alınır. Sinirler tarafından beyine taşınır. Beyin bu sinyalleri analiz eder ve yorumlar (MEB, 2016a, s. 4). İşitmenin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmediği (fizyolojik) durumlarda bireylerin işitme engelinden bahsedilebilir. İşitme yetersizliği ile ilgili kavramların tanımlarına değinmek gerekirse;

İşitme Kaybı: Yapılan işitme testinin sonucuna göre, normal işitme derecesinden farklı bir derece ile karşılaşılması durumunda işitme kaybından söz edilebilir (MEB, 2016a, s. 4).

İşitme Engeli: Duyma hassasiyetinin (işitme duyarlılığının) 16-20.000 Hz. ile 0.110 dB arasında olması bireyde uyum, kişisel gelişim gibi becerilerinde ve bilhassa iletişimlerinde problemlere sebep olur. Bu durum “İşitme engeli” olarak nitelendirilmektedir (MEB, 2016a, s. 5).

Ağır İşiten Birey: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 70 dB’den fazla olan ve işitme derecesine göre verilen işitme cihazlarıyla duyabilen kişi olarak ifade edilir (Akbaş & Atabeyoğlu, 2015).

İşitme Engelliler: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 25-70 dB arasında olan ve ancak yardımcı bir işitme cihazıyla işitebilen kişilerdir. Bu tür engeli olan bireyler özel eğitim alabilirler (Akbaş & Atabeyoğlu, 2015). İşitme engeli; işitme duyusunun yitirilme derecesine, işitme yetersizliğinin ortaya çıkma zamanına ve işitme duyusunun yitirilme yerine göre sınıflandırılmaktadır.

İşitme Duyusunun Yitirilme Derecesine Göre Sınıflandırma. Bu sınıflandırmaya göre hiç duymayanlara “sağır” az ve orta düzeyde duyabilenlere ise “ağır işiten” denir (MEB,

2016a, s. 5). Calapoğlu'nun (2006) yapmış olduğu işitme kaybının sınıflandırılması Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İşitme Kaybının Sınıflandırılması

Ses Düzeyi (dB)	Sınıflandırma
0-20 dB	Normal işitme
21-40 dB	Hafif düzeyde işitme kaybı
41-60 dB	Orta düzeyde işitme kaybı
61-80 dB	Orta şiddetli işitme kaybı
81-100 dB	Şiddetli işitme kaybı
100 dB ve üzeri	Derin işitme kaybı

İşitme Yetersizliğinin Ortaya Çıkma Zamanına Göre Sınıflandırma. Bu sınıflandırmada ise işitme kaybının dil öğreniminden önce ortaya çıkmasına “dil öncesi işitme kaybı”, işitme kaybının dil öğreniminden sonra ortaya çıkmasına ise “dil sonrası işitme kaybı” denilmektedir (MEB, 2016a, s. 6).

İşitme Engelinin Oluş Yerine Göre Sınıflandırma. Bu sınıflandırmaya göre ise işitme engelinin oluş yerine göre; “İletim Tipi, Duyusal-Sinirsel Tip, Karma Tip, Merkezi Tip ve Psikolojik İşitme Kaybı” olmak üzere 5 şekilde gerçekleştiği belirtilmektedir (MEB, 2016a, s. 6).

İşitme Yetersizliğinin Belirtileri

İşitme kaybı olan öğrencilerin belirlenmesinde önemli olan zamanında farkına varmaktır. İşitme engelli öğrencilerin farkına varıp erken teşhis konulması ve tedavi edilmesi, ailelerin de bu duruma destek vermesi çocuğun eğitimi açısından önemlidir. İşitme kaybı olan çocuğun eğitime ne zaman ve kaç yaşında başladığı ise aldığı veya alacağı eğitimi etkiler(Akçamete & Kargın, 1997; Malkoç, 2013). Bu durumun tespitinde öğretmenlere çok önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerin, işitme kaybı olan öğrencilerin farkına varmalarını sağlayacak bazı belirtiler bulunmaktadır. Sınıf ortamında işitme yetersizliği yaşayan öğrencilerin davranışlarını şu şekilde belirleyebiliriz;

- *Ders esnasındaki (aniden ortaya çıkan) ses değişikliklerini algılayamama*
- *Motorlu araçların çıkardığı seslere karşı kayıtsız olma*
- *Müzik dinlemeye karşı kayıtsız kalma*
- *Sınıf ortamındaki tartışmalara olan ilgisizlik*
- *Karşılıklı konuşulurken bazı kelimelerin tekrarlanmasını isteme*
- *Konuşan kişiye yakın durup veya ona doğru eğilerek ve eliyle kulağını kavrayıp dinlemeye çalışma*

- Öğretmenin veya konuşan kişinin devamlı yüzüne bakarak dinleme veya izleme
- Konuşulanları ara sıra duyup, ara sıra da duymuyormuş izlenimini verme
- İsteklerini veya bir durumu anlatmak üzere gereğinden fazla jest ve mimik kullanma ve söylenenleri yanlış anlama
- Dikte çalışmalarında çok fazla hatalar yapma
- Sessiz olma, az gülme, bir şeyi okurken zorlanma, kulaklarını fazlasıyla ovma ve kaşıma (MEB, 2016a, s. 7).

Öğretmenler tarafından bahsedilen bu davranışların dikkate alınması için tüm öğrencilerin yeterli düzeyde takip edilmesi gerekmektedir.

İşitme Yetersizliği Olan Çocuklarda Kaynaştırma Eğitimi ve Önemi

İşitme yetersizliği olan öğrencilerde temelde konuşma bozuklukları ve okumada sorunlarla karşılaşmak çok olası bir durumdur. Bu tür engeli olan çocuklar akranlarıyla birlikte eğitim-öğretim faaliyetlerine katıldıklarında akranlarıyla iletişim halinde olduklarından kaynaştırılmalarında zorluklarla karşılaşmak çok nadirdir. Çocukların okul öncesi dönemden başlayarak geçirdikleri yaşantılar ileriki dönemlerde hayatlarının şekillenmesinde önemli rol oynar. Akranlarıyla iletişim halinde olan bu tür çocuklar edindikleri deneyimler neticesinde arkadaşlarıyla, ailesiyle, öğretmenleriyle kısacası çevresiyle daha sağlıklı iletişim kurabilirler. Sosyal yaşantıları ve okul yaşantılarında önemli bir yol kat eden işitme engelli öğrencilerin dil becerilerinde de önemli değişiklikler olur.

Sümer, Kargın ve Güldenoğlu, (2017) kaynaştırma eğitimin verildiği bir ortamda duyma problemi olan öğrencilerin kelimeleri anlama becerilerinin işiten öğrencilerden farklı olduğunu, duyan öğrencilerin destek cihaz kullanan ve koklear implantlı öğrencilerden daha yüksek performans sergilediklerini ifade etmişlerdir. Yine işitme engelli çocukların konuşmalarının anlaşılabilirliğini etkileyen faktörlerin incelendiği araştırmada, işiten bireylerle, işitme yetersizliği yaşayan bireyler arasında performans farkı olduğunun ve işitme yetersizliği yaşayan bireylerin kendi içlerinde de işitme yetersizliğinin derecesine ve diğer artikülasyon becerilerine göre öğrenme ve performansta farklılıklar olduğu belirtilmiştir(Çeliker & Ege, 2005).

İşitme engeli olan öğrenciler, dil ve iletişim yeteneklerindeki geri kalma durumunu en alt seviyeye düşürmek ve bu şekilde de yaşlılarıyla benzer okuryazarlık yeteneğine sahip olmak için çeşitli öğretim stratejilerine ihtiyaç duyarlar (Schirmer, 2000). Bu nedenle işitme engelli kaynaştırma öğrencilerinin okuma becerileri kazanmalarında yapılan kaynaştırma

eğitimi, kullanılan materyal ve yöntem çok önemlidir. Tutuk’a (2017) göre okumayı öğrenmek bir öğrenciden beklenen öncelikli akademik beceri olduğundan okuma becerisi aynı zamanda toplumsal uyum ve okul hayatındaki ilerlemenin de bir ön koşuludur. Bu nedenle çocukların engel durumlarına göre eğitim yaşantılarının şekillendirilmesi, eğitim ortamında gerekli düzenleme ve iyileştirmelerin yapılması son derece önem taşımaktadır.

Görme Yetersizliği ve Kaynaştırma

Görme Yetersizliği

Görme yetersizliğine ilişkin yasal ve eğitsel tanım olarak iki tür tanım yapılmaktadır. Yasal tanıma göre tüm düzeltmelere rağmen görme derecesi 20/200’den az ve görme alanı 20 dereceden az bireylere “kör”, görme derecesi 20/70 ile 20/200 arasındakilere ise “az gören” denilmektedir (www.korleriegitimvekalkindirma). Eğitsel tanıma göre ise “kör”; görme yetisinin neredeyse hiç olmadığı, sadece *Braille* denilen kabartmalı bir alfabe yardımıyla veya konuşan kitaplar yardımıyla anlayabilen, “az gören” ise büyüteç benzeri araçlarla veya büyük harfler ile yazılı bir materyal okuyabilen bireyler olarak tanımlanan kimselerdir (Gürsel, 2012).

Sınıflandırma

Tablo 2. *Görme Yetersizliğinin Sınıflandırılması* (MEB, 2016b, s. 4)

Sınıflandırma düzeyi	Görme düzeyi	Yetersizlikten etkilenme derecesi
Normal	Normal görme veya normale yakın görme	Özel araçlara gerek duymadan bütün görevlerini yapar.
	Orta	Özel araçlarla görevlerini normale yakın düzeyde yapar.
Az görme	Düşük	Görmeyle ilgili görevleri özel araçlarla bile ağır ve sınırlı şekilde yapabilir.
	Çok düşük	Ayrıntılı görme gerektiren işlerinde başarısız olur, görevlerini yerine getiremez.
Kör	Köre yakın	Çevreden bilgi almak, etkileşimi sağlamak için daha çok diğer duyularını kullanır.
	Kör	Hiç görme yoktur. Diğer duyu organlarına tam bağımlıdır.

Görme yetersizliğine neden olan etmenler dört şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar; doğum öncesi olan, doğum esnasında olan, doğum bittikten sonra olan ve diğer etmenler (çeşitli hastalıklar ve kazalar vb.) olmak üzere 4 nedenden kaynaklanabilmektedir (MEB, 2016b, s. 4).

Görme Yetersizliği Olan Çocukların Gelişimsel Özellikleri

Bedensel (Motor) Gelişim: Görme olayının bireyde yarattığı en önemli sorun hareketlerinin sınırlanması ve birilerine bağımlı yaşamak zorunda kalmalarıdır. Görme engeli olan bireyler rahat hareketler sergileyemediklerinden dil gelişimi, psikomotor (duruş ve yürüyüş) gelişimi ve bilişsel gelişimlerinde sıkıntılar yaşarlar. Herhangi bir sıkıntı, kaza vb. olaylar yaşamamak için de ellerini ileriye doğru uzatma ve yavaş adımlarla ilerleme gibi çeşitli hareketler yaparlar (Altunay-Arslantekin, 2014).

Bilişsel (Zihin) Gelişim: Görme engelli bireylerin zihinsel yeterlilik yönünden normal akranlarından farkları yoktur. Fakat zihinsel becerileri kullanırken sıkıntılar yaşamaktadırlar. Görme sıkıntısı çeken çocuklar alınan bilgileri yeterince iyi algılayamadıklarından gören çocuklara nazaran daha sınırlı sayıda bilişsel kodlarla yapılacak olanları zihinlerinde şekillendirir. Bu kodlama olayını da çoğunlukla dokunarak, iterek, koklayarak gerçekleştirirler (Demir & Şen, 2009).

Görme engelli bireyler her kavramı dokunarak veya işiterek algılayamayabilir. Yaşantılar yoluyla öğrendiği kavramlar da bu bağlamda sınırlı olabilir. Bundan dolayı görme sıkıntısı çeken çocuklar için gerçek nesnelere en yakın olacak şekilde yaşantılar sunmak gerekir. Bu durum bu tür çocuklarda kavram gelişimlerini artırmak için bir yol olabilir (MEB, 2016b, s. 9).

Sosyal Gelişim: Görme olayının sınırlı olması veya hiç olmamasından kaynaklı olarak bireylerde korku ve endişe gibi duygular oluşur. Bunun sonucunda ise toplumsal yaşamda bu tür bireylere karşı bazı davranışlar gözlemlenebilir. Dışlama, soyutlama ve uzaklaşma gibi davranışlarla karşı karşıya kalabilir. Bunun önüne geçebilmek adına görme engeli olan çocuğun daha çok sosyalleşmesi için daha fazla sosyal etkinlikler gerçekleştirmek gerekmektedir (Demir & Şen, 2009).

Görme engeli olan bireylerin aileleri normal akranlarıyla iletişim kurma, oynama gibi davranışlara teşvik etmediklerinde bireyde çekingenlik, korku, güvensizlik ve kaçma duyguları oluşur. Bu durum yaşları ilerledikçe de daha fazla gelişir. Eğer düzenli bir şekilde ihtiyaçları olan düzenlemeler ve müdahaleler yapılmazsa bu tür çocuklardaki öz güven becerilerinde sıkıntılar oluşur ve oyun becerilerini geliştirmede güçlük yaşarlar (MEB, 2016b, s. 10).

Dil Gelişimi: Görme engeli, bireylerde dil gelişimini etkilememektedir. Bu tür çocuklarda konuşma eğilimi daha fazladır. Genellikle tek tonda veya seslerinin şiddetini

arttırarak konuşurlar, konuşma esnasında da jest ve mimiklerini pek kullanmazlar (Demir & Şen, 2009).

Görme Yetersizliği Olan Çocuklarda Kaynaştırmanın Yeri ve Önemi

Görme yetersizliği olan çocuklar kaynaştırma eğitimi sürecindeki faaliyetlerde genel olarak görme problemi olmayan arkadaşlarıyla benzer davranışları sergilerler. İşitme ve zihinsel algılama davranışlarında bir sorun olmadığından görme yetersizliği olan çocukların, görme problemi olmayan çocuklar ile birlikte eğitim görmelerinde bir sakınca bulunmamakla birlikte arkadaşlarıyla uyum içerisinde olduğu bir öğrenme ortamının oluşturulması açısından da kaynaştırma eğitimi önemlidir.

Bütün insanlarda olduğu gibi herhangi bir yetersizliği olan bir bireyde haklı olarak beğenilmek, sevmek, sevilmek, değer görmek takdir edilmek, sosyalleşmek, başkalarına bağımlı olmadan bağımsız bir şekilde yaşamak ister. Bu nedenle kaynaştırma eğitimine tabii olan çocukların bu tür duyguları üzerinde durulup, bu tür duyguları geliştirilmelidir (MEB, 2016b, s. 14).

Bedensel Yetersizlik ve Kaynaştırma

Bedensel Yetersizliği ve Sürekli Devam Eden Hastalığı Olan Çocuklar

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Özel Eğitim Okulları” yönetmeliğinde ortopedik engelliler ve sürekli devam eden bir hastalığı olan bireyler şu şekilde tanımlanmaktadır. Ortopedik engelliler; yapılan bütün tedavilere rağmen iskelet, kas, eklemler ve sinir sistemlerinden dolayı normal eğitim göremeyen bireylerdir. Sürekli devam eden bir hastalığı olanlar; devamlı olarak tedavi ve bakıma ihtiyaç duyan, eğitim ve öğretimden yeterince faydalanamayan bireylerdir (MEB, 2016c, s. 3).

Bedensel yetersizliğe ve sürekli devam eden hastalıklara neden olan etmenleri ise 3 şekilde sınıflandırmak mümkündür. Bunlar; doğum öncesinde, doğum sırasında ve doğumdan sonra gerçekleşen etmenler olarak sıralanmaktadır.

Bedensel Yetersizliğin Oluştuğu Yere Göre Sınıflandırma

Tablo 3. *Bedensel Yetersizliğin Oluştuğu Yere Göre Sınıflandırma* (MEB, 2016c, s. 5)

Merkezi Sinir Sistemine Bağlı Yetersizlikler	İskelet ve Kas Sistemindeki Yetersizlikler	Metabolik ve Diğer Hastalıklar
CerebralPalsy	Travmaya bağlı ortopedik yetersizlikler	Astım
Epilepsi	Kol ve bacak eksikliği	Şeker hastalığı
Çocuk felci	Kalça çıkıklığı	Kanser
SpinaBifida	Kas hastalığı	Çölyak
	Eklemler romatizması	KistikFibrozis
	Skolyoz	AIDS

Bedensel Yetersizliği ve Sürekli Devam Eden Hastalıkları Olan Çocukların Özellikleri

Bedensel engeli veya sağlık sorunu olan bireylerde sosyal ve akademik yönden olumsuz sonuçlar oluşabilir. Fakat bireyin yetersizliğinden dolayı karşılaşacağı olumsuzlukları sosyal çevre ve eğitim ortamı düzenlemeleriyle en aza indirebiliriz. Bu durumda öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir.

Öğretmenlerin sınıf iklimini yumuşatıcı, kaynaştırma öğrencilerine ılımlı ve özellikle kabul edici bir tavır içinde olması normal gelişim gösteren çocukların da üzerinde etkili olacaktır. Bunun yanı sıra sınıfın ve okulun fiziki ortamı da bedensel engelli kaynaştırma öğrencileri üzerinde kaynaştırma eğitiminin verimliliği üzerinde olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bireyin engel derecesinin de alacağı kaynaştırma eğitimi, akran ve sosyal çevre üzerinde etkisi azımsanamayacak kadar önemlidir (Güven, 2011; Seçer vd., 2010).

Bedensel engeli olan çocuklar çevreleriyle sürekli olumsuzluklar yaşarlar. Bu olumsuzlukların başında uyum gelir. Bedensel engeli olan bireyi ailenin sosyoekonomik durumu, kardeş sayısı, ailenin eğitim durumu da etkiler. Özellikle çocuk, engelini kendi yaptığı bir hatadan dolayı kendine ceza olarak tanıtarak tarafından verildiğine inanırsa bu durum çocukta müthiş bir travma ve suçluluk duygusu uyandırabilir. Benzer şekilde bedensel engeli olan çocuklarda akranlarının onunla alay etmesi veya edebilir olması düşüncesi de onların üzerinde utangaçlık duygularını artırabilir (MEB, 2016c, s. 23; Enç, 1972).

Bedensel Yetersizliği ve Sürekli Devam Eden Hastalıkları Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi

Bedensel yetersizliği ve sağlık sıkıntıları olan bireylerinde normal bireyler gibi eğitim görmeleri, bireylerin toplumsal yaşamda var olabilmeleri onlara verilen rehabilitasyon eğitimiyle sınırlı kalmamalıdır. Kaynaştırma eğitimi hakkına sahip olması gereken bireylerin bu haklarını kullanabilmeleri gerekir. Bu durumda bireylerin engel durumuna göre

kaynaştırma eğitimi alacakları ortamlara yönelik düzenlemeler, materyaller ve eğitim programları gibi önemli konular üzerinde durulmalıdır. Bedensel engeli olan bireylerin alacakları bu tür eğitimler onların topluma uyumlarını kolaylaştıracak gibi bilişsel yönden ve akran ilişkileri yönünden de etkili olacaktır (Sarı, 2002; Akıncı, 2017; Aykara, 2011).

Bireyin engel grubuna ve durumuna göre kaynaştırma eğitiminin verileceği ortam çok önemlidir. Ortam seçimi yapılırken kısıtlayıcılığı az olandan çok olana doğru olarak seçim yapılmalıdır. Yapılacak eğitimin okul öncesinden itibaren başlaması çocuk için gerekli olan iletişim ve gelişim becerilerinin artmasında önemli rol oynamakta ve gelişimlerini olumlu anlamda etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda ve testlerde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin almayanlara göre daha başarılı oldukları, daha olumlu tutum geliştirdikleri ve sosyalleştikleri görülmüştür (MEB, 2016c, s. 23).

Dil ve Konuşma Bozuklukları ve Kaynaştırma

Dil ve Konuşma Bozukluğu

“Dil” insan yaşamında iletişimi sağlamak, ihtiyaçlarını, duygu, düşüncelerini aktarmak gibi işlevleri olan kısaca yaşamsal bir öneme sahip yetilerimizdendir. Sözlük tanımına yer vermek gerekirse “Dil; insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan bir anlatım aracıdır” (<https://sozluk.gov.tr/>).

İnsanlar doğumdan ölüme kadarki süreç içerisinde çevresindeki olayları algılamak, isteklerini ve dileklerini ifade etmek isterler. Elbette ki kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortamda bu durum gerçekleşecektir. İnsanlardan bazıları güvende hissetmelerine rağmen çeşitli engel durumlarından dolayı sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bunların başında dil ve konuşma bozukluğu gelmektedir. Dil bozukluğu, çocuğun sosyal, duyuşsal ve fiziksel, ruhsal ve zihinsel bir probleminin olmadığı halde dili kullanırken veya anlamlandırırken karşılaştığı güçlütür. Vygotsky (1978), dil becerisini kazanmada sosyal çevrenin rolünün çok büyük olduğunu, dil gelişiminin zihinsel becerilerin gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve bu nedenle de dil bozukluklarına neden olan etmenler belirlenip hemen düzeltilmesi gerektiğini savunmaktadır. Benzer şekilde Ege (2006) “dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların bu problemlerinin genelde dildeki gelişimsel bir aksaklıktan dolayı veya nedeni tam olarak bilinmediğinden genetik olabileceğinden söz etmektedir. Normal gelişim gösteren çocuklara oranla dil bozukluğu tanısı alan çocuğun ailesinde de dil problemlerinin görülme olasılığının fazla olacağını” belirtmiştir.

Konuşma bozukluğu ile dil problemi farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Dil bozukluğu, bir şeyi anlamada ve anlatmada yaşanan sıkıntıların sebebidir. Konuşma

bozukluğu ise seslerin doğru çıkmaması, telaffuz da yaşanan problemler, akıcı konuşamama veya kişinin kendi sesiyle ilgili problemlerin nedenidir (MEB, 2016d, s. 7).

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Kişilerin Özellikleri

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin bu sorunlarına ilişkin bazı belirtiler bulunmaktadır. Özellikle sınıf ortamında öğretmen tarafından bu belirtiler dikkate alınarak öğrencinin gereksinimlerine uygun olarak özel eğitime yönlendirilmesi sağlanabilir veya öğrencinin bu sıkıntıları dikkate alınarak daha uygun şartlarda eğitim verilmesi öngörülebilir.

- *Dil ve konuşma bozukluğu olan bireyler sınırlı sayıda kelime bilirler, kelime dağarcıkları sınırlıdır. Genelde az konuşmayı ya da konuşmamayı tercih ederler. Konuştuklarında ise birkaç kelime ile kendilerini ifade etmeyi tercih ederler. İstekleri olduğunda da vurma, çarpma, ağlama ve bağırma gibi tepkilerde bulunabilirler.*
- *Yutma, çiğneme sıkıntısı yaşayabilirler.*
- *Düşündüklerini aktarmada zorluklar yaşarlar. Bu nedenle jest ve mimiklerini kullanırlar.*
- *Konuşmayı çok istemezler. Etrafındaki seslere karşı duyarsız olabilirler.*
- *Çıkan sesleri dinlemez görünebilirler ve anlaşılmayan sesler çıkarabilirler.*
- *Yalnızlığı seçerler. Etraflarıyla ilgili değildir. Uyumsuz görünürler.*
- *Bellekleri zayıf olduğundan öğrenmeleri geç olabilir. Öğrendiklerini de aktarmada zorluklar yaşayabilirler (MEB, 2016d, s. 18).*

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi

Dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların kaynaştırma eğitimine dâhil edilmeleri önemlidir. Çocuğun bireysel becerilerini, dil gelişimini ve özellikle sosyal gelişimini mutlak surette kazandığı ortam, eğitim ortamıdır. İnsanoğlu gelişiminin %70'i kadarını 0-6 yaşları arasında tamamlar. Dil gelişiminin en hızlı olduğu yaşlar 1,5-4,5 arasındadır. Bu yaşlar aralığında dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklar tespit edilip kaynaştırma eğitime tabi tutulmalıdır. Okul öncesi dönemde çocuk gelişiminin daha hızlı olduğu dikkate alındığında kaynaştırma eğitime erken yaşlarda başlanması, çocukta var olan potansiyelin en iyi şekilde ortaya çıkarılabilmesine olanak sağlar (MEB, 2016d, s. 27-28).

Özel gereksinimli çocukların kaynaştırma uygulamalarından en üst düzeyde yararlanabilmeleri için öğretmenlerin etkili ve doğal öğretim yöntemlerini sınıf ortamında sunmaları gerekmektedir (Rakap, 2017). Kaynaştırma eğitime tabii tutulan bireylerde akranlarıyla iletişimlerinden kaynaklı olarak bireysel beceri ve dil gelişiminde artış tespit

edilmiştir (MEB, 2016d, s. 27). Dil ve konuşma güçlüğü yaşayan çocukların normal okullarda kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdürmeleri gerekmektedir. RAM (Rehberlik Araştırma Merkezi) tarafından da uygun terapi hizmetlerini alan bu çocukların dil ve konuşma becerilerinin gelişmesi ve diğer kaynaştırma eğitimine tabi tutulan öğrenciler gibi eğitim görmeleri önem arz etmektedir.

Otizm ve Kaynaştırma

Otizm kelime olarak içe kapanıklık anlamına gelir. Otizmlili bireylerde iletişimde sıkıntılar çok yaygın olarak görülür. Bunu da kendini tamamen veya kısmen ayırıştırması (izole) ile gösterir. Otizm, bireyde sosyal ve iletişim becerilerini olumsuz etkiler. Doğuştan, beynin ve sinir sisteminin farklı yapısından ya da işleyişinden kaynaklandığı kabul edilen nörobiyolojik bir bozukluktur (MEB, 2017a, s. 2).

Sınıflandırma

Otizm tanısı olan bireyler; Asperger Sendromu, Çocukluğun Dezentegratif Bozukluğu, Atıptik Otizm Bozukluğu ve Rett Sendromu olmak üzere 4 kategoride incelenebilir (MEB, 2017a, s. 4).

Otizm Tanısı Olan Bireylerin Fark Edilmesi

Otizm ilk olarak 1943 yılında Kanner tarafından “kısıtlı hareket kabiliyeti, tekrarlanan davranışlar ve sözlü veya sözsüz iletişimde eksiklik” gibi temel belirtilerle tıp alanına kazandırılmıştır. Günümüzde birçok tanılama şekli mevcuttur. Bodur ve Soysal, (2004) otizmlili çocuklar üzerine yapmış oldukları çalışmalarında otizm spektrumunu tanılama kriterleri belirlemişlerdir. Bu tanılama kriterleri;

- Göz temasında atıptiklik, gözle temasta sıkıntılar,
- İsmiyle seslenildiğinde herhangi bir yönelmenin olmaması,
- Taklit edememe,
- Etki-tepki olayının yetersizliği,
- Sürekli elini bir yere vurma, arabanın tekerleğini çevirme vb. hareketler sergileme
- Uzun görsel temastan kaçınma,
- Dönen bir cisme veya duran bir nesneye odaklanma,
- Anlamsız sesler çıkarma,
- El-kol-baş hareketlerinin olmaması (örneğin: işaret etme, bay bay yapma)
- Anne-babanın oyun ve etkileşim çabalarına tepki vermeme,
- Stereotipik hareketler,

- Yüz ifadesinin olmaması (sanki duygusuzmuş izlenimi uyandırma),
- Uyarılara karşı tuhaf tepki (hafif gürültüye abartılı tepki),
- Annesine gerek duymuyormuş izlenimi,
- Bakımını üstlenenlere karşı anlaşılmaz ve rahatlatılamaz huzursuzluk, şeklinde sıralanabilir.

Bu kriterleri taşıyan çocuklarda otizm spektrum bozukluğu olabilir.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi

Otistik çocukların öğrenmiş oldukları bilgileri ve becerileri kullanabilmesi ve normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı ortamda zaman geçirip sosyalleşmesi açısından kaynaştırma eğitimi önemli bir yere sahiptir. Otizm tanısının erken yaşlarda konulması bireysel ihtiyaçlarını karşılamada, toplum içinde yaşayan bir birey olarak örgün eğitime akranlarıyla beraber katılmasından dolayı önemlidir. Otizm, yaşam boyu süregelen iletişimsel, sosyal ve davranışsal problemlerle başlayan, tanıya uygun eğitimler verilmediğinde kendi ve çevresindekilerin yaşamını olumsuz etkileyen gelişimsel yetersizliktir (Batu, Kırcaali-İftar & Uzuner, 2009). Bu durumun aksine yeterli ve gerekli önlemler alındığında ise otizmlili çocuklar kalan yaşamları boyunca akranlarıyla kaynaşarak hayatlarına devam edebilirler.

MEB tarafından ayrı bir grup olarak tanımlanan otistikler, özel eğitim sınıfı içindeki gruplardan tanı ve eğitim uygulamaları daha farklı olan bir engel grubudur. Bu gruba 1999 yılında OÇEM (Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi) projesiyle etkili bir şekilde eğitimler vermeye başlanmıştır. Bu projenin amacı otistik çocuklara uygun eğitim ortamları sağlamak ve eğitim öğretimlerini gerçekleştirmektir (MEB, 2017a, s. 20).

Zihinsel Yetersizlik ve Kaynaştırma

Zihinsel yetersizlik, hem entelektüel işlevlerde (akıl yürütme, öğrenme, problem çözme) hem de bir dizi günlük sosyal ve pratik becerileri kapsayan uyarlanabilir davranışta önemli sınırlamalarla karakterize edilen bir engelliliktir. Bu engel, 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities [AAIDD], 2020).

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Fark Edilmesi

Eğitim hizmetlerinden yararlanma durumunda zihinsel yetersizliği olan bireylerin erken fark edilmesi diğer engellilerde olduğu gibi önemlidir. Zihinsel yetersizliği olan bireyler akranlarından farklı hareket etmeleriyle, gecikmeli konuşmalarıyla, algılamalarında çeşitli problemler olmasıyla önce aile ve öğretmeni tarafından fark edilebilirler. Bu tür çocukların erken tespit edilmesi ve uzman kişilerce tarama amaçlı testlerden geçmelidirler. Tarama

sonrasında zihinsel yetersizliği belirlenen bireler seviyelerine uygun programlara ve özel eğitime ihtiyacının olup olmadığına karar verilip yerleştirilirler (Eripek, 2002; Çakır-Doğan, 2011).

Zihinsel yetersizliği olan çocukların özel eğitime ihtiyaçlarının olup olmadığı, eğer ihtiyaçları varsa hangi programdan faydalanacağı, ne tür özel eğitim hizmetlerine katılmasının belirlenmesi gibi kararların alınabilmesi için bir ekip değerlendirmesine ihtiyaç duyulur. Okul personeli, anne-baba ve öğrenciler, okul destek personeli, motor gelişim personeli ve tıbbi personel bu ekibin üyelerini oluşturur (MEB, 2017b, s. 4).

Zihinsel yetersizliğin nedenlerini; doğumdan önceki etmenler, doğum sırasındaki ve doğumdan sonraki etmenler olmak üzere üç grupta sınıflandırabiliriz.

Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin Kaynaştırma Eğitiminin Yeri ve Önemi

Bütün engel gruplarında olduğu gibi zihinsel engeli olan bireylerde de kaynaştırma eğitimi önemlidir. Normal bir birey gibi başka insanlara bağlı olarak yaşamamaları, kendilerine yetebilmeleri ve sosyalleşebilmeleri için kaynaştırma eğitime ihtiyaçları vardır.

Kaynaştırma eğitimi, zihinsel yetersizliği olan çocuklarda başarıya, istek ve cesaret gibi duygular uyandırır. Bu duyguların uyanması için akranlarıyla aynı ortamda eğitim görmesi ve etkinliklere katılması gerekir. Burada öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Uygun plan, program ve etkinliklerle derse katılmaları sağlandıklarında olumlu dönütler alınması olasıdır. Zihinsel yetersizliği olan bireylere BEP aracılığıyla kişiye özel olarak eğitimler verilir. Bu durum kişinin kapasite ve öğrenme hızına göre değişiklik gösterir. Yapılan kaynaştırma eğitimi neticesinde bireyde öz güven, cesaret, sorumluluk gibi sosyal değerlerde olumlu yönde artış meydana gelir ve kaynaştırma eğitime ek olarak sosyal etkinliklerle de öğrenmeleri gelişir (MEB, 2017b, s. 12).

İlgili Araştırmalar

Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili birçok araştırma mevcuttur. Özel gereksinimli öğrencilerin müzik eğitimini konu alan araştırmaların ise az sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucu özel gereksinimli bireylerle ilgili yapılmış olan müzik eğitime ilişkin çalışmaların; öğrenciler, müzik öğretmenleri, müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik uygulama bilgileri ve deneyimlerini konu alarak yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalardan bazılarını bakıldığında; Eren (2012), Türkiye’de müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime ve özel gereksinimli bireylere yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal değişimlerini sağlayacak, bilgi ve görüşlerine yer veren ve bu bilgiler ışığında gidilebilecek düzenlemeleri öneren araştırmaların çok az sayıda olduğunu belirtirken;

Turan (2006), çalışmasında özel eğitim müzik dersi öğretim programlarının ve özel eğitim ile ilgili yayınların yeterli sayıda olmadığını belirtmiştir. Çelik (2014), özel gereksinimli çocuklar üzerine müzik eğitimi alanında 2000 yılından 2014'e kadar gerçekleştirilen çalışmaları incelemiş ve 10'u yüksek lisans, 1'i doktora olmak üzere toplam 11 tez, ulusal 13, uluslararası 11 makale olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Dedeoğlu (2018), özel eğitimde müzik alanıyla ilgili bilimsel çalışmaları incelemiş ve 22 tez, 18 ulusal makale ve 29 uluslararası makaleye ulaşabilmiştir.

Özel Eğitimi Konu Alan Ulusal Tezler

Turan (2006); Eyüpoğlu (2019); Tekgül (2015); Karaman (2016); Kutlu (2018); Kara (2019) yapmış oldukları özel eğitim ile ilgili çalışmalarında; öğretmenlerin müzik dersi ile ilgili olarak yeterliliklerinin düşük seviyede olduğu, özel eğitim okullarında kullanılabilecek müzik eğitim programının olmadığı, derslik sayısının yetersiz olduğu ve kullanılabilecek materyallerin yetersiz olduğu, eğitim öğretim ortamlarının müzik dersi işlemeye elverişli olmadığı, engel durumlarının zorluğuna göre ders süresinin bazı durumlarda yetersiz olduğunu, araştırmacıların sorularına cevap veren öğretmen ve öğretmen adaylarının özel eğitimle alakalı dersleri lisans sürecinde almadıkları, sonrasında ise konu ile ilgili olan hizmet içi seminerlerin yetersiz olduğu, özel eğitim alan öğrencilerin genelinde çekingenlik, dikkat dağınıklığı, iletişim kurmada zorluklar yaşandığı gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yönelik özel eğitim kurumlarında ve normal okullarda verilen müzik eğitiminin bu tür öğrenciler açısından olumlu sonuçlar doğuracağı fakat ders süresi, kurumlar arasındaki farklı öğretim yöntemleri ve özellikle müzik dersliklerinin sınırlı sayıda olması gibi durumlarında olumsuzluklara neden olduğu Aytaç-Ayaz (2019); Öner (2006) ve Önal (2010)'nın çalışmalarında, Özel gereksinimli çocuklara verilen müzik eğitimi çocukların müziksel becerilerin geliştirdiği gibi onların zihinsel, sosyal, öz bakım ve dil gelişimlerini de olumlu anlamda etkilediği ve bu tür öğrencilerin müzik eğitimi aldıktan sonraki durumlarının aslında birbirleriyle benzerlik gösterdiği Ceylan (2012); Öner (2014) ve Kurt (2006)'nın çalışmalarında görülmektedir.

Uygulanan müzik eğitim programının verimliliğini inceleyen, uygulanan müfredatın özel gereksinimli öğrenciler açısından uyumluluğunu araştıran ve uygulanan müzik öğretim yöntemlerinin özel gereksinimli öğrenciler üzerindeki etkilerinin nasıl olduğunu inceleyen ve engel gruplarından eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilere yönelik müzik eğitiminin durumunu araştıran Çakır-Doğan (2011) İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda ülkelerinde eğitilebilir zihinsel engelli öğrenciler üzerinde uygulanmakta olunan ilköğretim müzik dersi öğretim programlarını incelemiş ve bir öğretim programı model önerisi hazırlamıştır. Benzer şekilde

Yılma-Şakalar (2017) eğitilebilir zihinsel engelli çocuklara verilen müzik derslerinin daha verimli geçirilmesi amacıyla bilgisayar destekli dijital öğretim materyalini kullanarak öğrencilere birebir eğitim vermek üzere bir model tasarlamıştır. Yine görme engelli öğrenciler için Braille işaret sisteminin müzik eğitiminde kullanılabilirliğini inceleyen Akpınar (2012) “Braille İşaretler Sistemi” ile ilgili kaynakların yetersiz olduğunu, görme engelli okullarında çalışan müzik öğretmenlerine Braille işaret sisteminin kullanılışı hakkında özel olarak eğitim verilmesi gerektiğini ve bu eğitimin verilirken de mutlaka öğrencilerin durumlarının göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir. İşitme engeli olan öğrencilere bas frekanslarının titreşimleri yoluyla ritim öğretmek üzere Canen (2017) tarafından geliştirilen öğretim metodunda ise işitme engeli olan öğrencilerin ritim duygusunu hissedebilmeleri için bas karakterli hoparlörler yardımıyla ritmi hissedecek bir yöntem geliştirilmiş ve çalışma sonunda örnek bir ritim öğretim metodu hazırlamıştır. Benzer olarak Başar (2016) tarafından yapılan çalışmada orta-ağır zihinsel geriliği olan çocuklarda ses, ritim ve hareket çalışmalarının kaba motor becerilerinin gelişiminde, başarı durumlarında, özgüvenlerinde bir gelişme olduğu görülmüştür. Özel eğitim ile ilgili olarak yapılan araştırmalardan birisi de Sarıçiftçi (2019) tarafından özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeyleri ile alakalıdır. Bu çalışmada araştırmacı çeşitli değişkenler açısından müzik öğretmenlerinin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeylerinin yüksek olduğunu görmüştür.

Otistik bir öğrenci için adı söylenen bir çalgının zihinde kalıcılığını arttırmak üzere Mutlu-Karşıyakalı (2011) tarafından yapılan eşzamanlı ipucu ile öğretimin etkili olduğu, Eren (2012)’nin yapmış olduğu çalışmada Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinliklerinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkisinin pozitif yönde olduğu, öğretilen kavramın kalıcı olduğu, farklı ortam ve kişilere de genellenilmesinin etkili olduğu görülmüştür.

Kaynaştırma Eğitimini Konu Alan Ulusal Tezler

Güven (2011) ve Tekgül (2020) yaptıkları araştırmalarında kaynaştırma eğitiminin yapıldığı sınıflarda işbirlikli öğrenmenin ve uygulanan müzik etkinliklerinin kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarıları, sosyalleşmeleri, derse karşı ilgi, tutum ve davranışları üzerinde olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Karadayı (2019) çalışmasında başlangıç piyano öğretim sisteminin kaynaştırma öğrencileri üzerinde etkililik düzeyinin etkililiğini araştırmıştır. Kaynaştırma öğrencilerinin başlangıç piyano davranışlarında ilerleme olduğunu görmüştür.

Sönmez (2017) de çalışmasında öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince kaynaştırma eğitime yönelik ders görmedikleri, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda yetersiz

olduğu, kaynaştırma öğrencisine müzik dersinde ayrı bir zaman ayıramadıkları, öğretmenlerin pek çoğunun hazırlamaları zorunlu olmasına rağmen BEP hazırlamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Özel Eğitimi ve Kaynaştırma Eğitimi Konu Alan Uluslararası Tezler

Rodriguez (2017) ve Ropp (2008) müzikle terapinin özel eğitim öğretmenleri tarafından nasıl karşılandığını belirlemek ve özel eğitim öğretmenleri tarafından öğretimsel bir araç olarak nasıl kullanılacağı üzerine bir çalışma yapmışlardır. Yapılan görüşme ve gözlemler sonunda müzik terapisinin kullanılması özel gereksinimli çocuklarda öğretimsel bir araç olarak kullanılabileceği, bu durumun onlar üzerinde bilişsel, duygusal, akademik ve davranışsal açıdan olumlu, öğretmenler tarafından hazırlanan planlar doğrultusunda ise derslerde bireysel farklılıklarının olduğu görülmüştür.

Chen (2007) araştırmasında kaynaştırma eğitiminin verildiği sınıflarda müzik eğitimi müfredatını, öğretim uyarlamalarını, müzik öğretmenlerinin engelli öğrencilere öğretim verme şekillerini etkileyen faktörlerin ne olduğunu araştırmıştır. Araştırma sonunda da demografik değişkenlerin verilen eğitimle ilgi herhangi bir etkisinin olmadığı, öğrencilerin sorumluluk aldıklarında dil becerilerinin iyileştiği, özel eğitim öğretmenleri ile müzik öğretmenlerinin işbirliği yapmalarının gerektiği ve bu durum sonucunda daha etkili bir eğitim verilebileceği kanısına varmıştır.

Özel Eğitimi ve Kaynaştırma Eğitimi Konu Alan Ulusal Makaleler

Batu vd. (2004); Güven ve Çevik (2011); Eldeniz-Çetin ve Acay-Sözbir (2016); Demirci ve Parasız (2017); Güven (2011); Akıncı ve Alpagut (2017); Yazıcıoğlu (2018); Akıncı ve Alpagut (2019); Düzbastılar ve Eyüpoğlu (2019) yapmış oldukları çalışmalarında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili lisans eğitimleri süresince ders almadıkları, özel eğitim dersi alan öğretmenlerin almayan öğretmenlere nazaran kaynaştırma öğrencilerine daha olumlu tutum sergiledikleri, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin ilgilerine ve ihtiyaçlarına yönelik eğitim öğretimi planlamaları gerektiği, ders süresi içindeki etkinliklerin yapılma süresini belirlemeleri gerektiği, ders içeriğine uygun olan sınıf düzenlemelerini yapmaları gerektiği ve ona göre materyal seçmeleri gerektiği, seçilen materyalinde ilgi çekici ve düzeye uygun olması gerektiği, performans değerlendirme süreçlerinde de çeşitli düzenlemeler yapmanın gerekliliği gibi sonuçlara ulaşmışlardır. Bunların yanı sıra öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda bilgilerinin yetersiz seviyede olduğunu, BEP hazırlamadıkları ve BEP hazırlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, araştırmaya katılan öğretmenlerin bazılarının çalıştığı eğitim kurumunda rehberlik servisinin olmaması,

olsa bile yetersiz olması, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi hakkında sürekli olarak işbirliği yapmaları gerektiği gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

Güven (2011); Varış ve Hekim (2017); Batu vd. (2018) yaptıkları çalışmalar doğrultusunda var olan durumu ortaya koymaya yönelik kaynaştırma eğitimi ile ilgili çok az sayıda araştırmanın olduğunu belirtmiş ve özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimindeki yeri ve sorunlarını, müziğe ilgi duyan özel gereksinimli bireylerin eğitimi ve okullardaki sorunları ile yasal sorunları için önerilerde bulunmuşlardır. Batu vd. (2004)'ün yaptıkları araştırmada Türkiye'deki araştırmalar ile ABD'deki araştırmaların sonuçlarının benzerlikler taşıdığı ve Türkiye'deki kaynaştırma eğitimine en çok hafif düzeyde zihinsel engeli olan öğrenciler ve işitme kaybı olan öğrenciler üzerinde uygulandığı sonucuna varmışlardır.

Güven ve Tufan (2010) araştırmalarında 8. sınıfta işbirlikli öğrenme ile işlenen müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerinin müzik dersi başarıları ve müziğe yönelik tutumlarında artış olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde Eren (2012) yaptığı çalışmada “Orff-Schulwerk” yaklaşımının müzik öğretmenleri tarafından bilinmesi gerektiğini, çoklu öğrenme ortamı sağladığı için kaynaştırma öğrencilerinin öğrenmelerinin daha kalıcı olabileceğini, sosyalleşmeyi arttırdığı ve grup çalışmalarına olanak tanıdığı için de önemsenilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Özel Eğitimi ve Kaynaştırma Eğitimi Konu Alan Uluslararası Makaleler

Hines (2000); Brotons (2001); Fong ve Jelas (2010); Hahn (2010); Simpson ve Keen (2011); Fong ve Lee (2012) ve Wong ve Chik (2016) yaptıkları çalışmalarda engelli öğrencilere yönelik yürütülen müzik dersi dışındaki diğer derslerde müzik yardımıyla eğitim verildiğinde öğrenciler üzerinde akademik, sosyal, ruhsal ve gelişimsel açıdan olumlu etkiler oluşturduğunu, müzik derslerinde materyal eksikliğinden kaynaklı derslerde engelli öğrencilerin eğitimlerinde aksaklıklar yaşandığını, özel gereksinimli öğrencilere müzik eğitiminin verilmesi hususunda öğretmenlerin yetersiz kaldıklarını, öğretmenlerin hizmet içi eğitimler almadıklarını ve dersin işlenmesi noktasında da yeterli materyalin olmadığını fakat buna rağmen öğretmenlerin özverili şekilde çalıştıklarını, okuma yazmada sorun yaşayan öğrencilere yönelik şarkı eğitiminin verilmesinin bu tür öğrenciler açısından faydalı olduğu ve hatta iletişim becerilerini geliştiğini belirtmişlerdir.

Brotons (2001); Walker ve Boyce-Tillman (2002); Savarimuthu ve Bunnell (2002) ve Stephenson (2006); Drossinou-Korea ve Fragkouli (2016) müzikle terapi yöntemleriyle bireyler üzerinde çalışmalar yapmışlardır. Çalgı çalma eğitiminin anksiyete bozukluğu olan çocuklar üzerinde olumlu sonuçlarının olduğunu, müziğin bir terapi aracı olarak

kullanılabileceğini, sözlü veya sözsüz iletişim becerilerini geliştirdiği ve sosyal becerilerin gelişimi için faydalı olduğunu belirtmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli ve yöntemi, katılımcılar, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin işlenmesinde kullanılan yöntem ve çözümlemelere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli ve Yöntemi

Bu araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmış ve görüşme tekniği uygulanmıştır. “Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir kanıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Araştırmaya konu olan olay kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2014, s. 79).

Nitel araştırma desenlerinde izlenen yol tümevarımsaldır. Bu durum da araştırmanın özel bir şekilde ele alınmasını gerektirir. Araştırma planını ve araştırma sürecini de aynı şekilde özenle sürdürmek gerekir. Nitel araştırmanın görevi genel teoriler ve açıklamalar yapmadan ve denemeden önce insanların veya grupların özel durumlarını ve deneyimlerini anlamayı veya tanımlamayı içerir (Büyüköztürk vd., 2017, s. 255).

Bizim dışımızdaki insanların sosyal gerçekliği nasıl anlamlandırdıklarını öğrenmek oldukça güçtür. Farklı kişilerin olgu ve olayları anlayış, kavrayış ve değerlendiriş tarzları farklıdır ve kendilerine özgüdür. Bu farklılık araştırmacıları diğer insanların öznel dünyalarını sistematik olarak incelemeye yöneltmiştir (Türnüklü, 2000). Bu nedenle insanların fikirlerini anlamak üzere görüşmeler yapılır.

Nitel araştırmalarda, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi farklı kaynaklardan elde edilen çok miktarda veriler önce içerik analizi yapılarak kodlanır ve sonra kodlamalar sentezlenip bulgulara ulaşılır (Büyüköztürk vd., 2017, s. 258). Bu bilgiler ışığında müzik öğretmenleriyle yapılan görüşmeler 4 ayrı aşamada analiz edilmiştir.

1. Verilerin kodlanması,
2. Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi,
3. Kodların ve temaların düzenlenmesi,
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Hatay ilinin Antakya merkez ilçesine bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan 24 müzik öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerine çalışma öncesinde amaç, yöntem ve araştırma hakkında bilgi verilerek görüşlerini belirtmelerinde gönüllülük esas alınmıştır.

Tablo 4’de katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Etik kurallar gereğince katılımcıların isimlerinin belirtilmesi uygun olmadığından “KÖ. 1” şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 4. *Katılımcıların Genel Demografik Özellikleri*

Görüşmeci	Görev Yaptığı Kurum	Cinsiyet	Görev Yılı
KÖ. 1	Bahçeşehir Koleji	Kadın	4
KÖ. 2	Beyhan Gençay Ortaokulu	Erkek	2
KÖ. 3	Abdi İpekçi Ortaokulu	Kadın	1
KÖ. 4	Kuzeytepe Mehtap-Mehmet Olgar Ortaokulu	Kadın	3
KÖ. 5	Hürriyet İşitme Engelliler Ortaokulu	Kadın	10
KÖ. 6	Özbuğday Ortaokulu	Kadın	7
KÖ. 7	Ayşe Fitnat Ortaokulu	Erkek	6
KÖ. 8	Ayşe Fitnat Ortaokulu	Kadın	20
KÖ. 9	Narlıca Cumhuriyet Ortaokulu	Erkek	5
KÖ. 10	Gazi Ortaokulu	Erkek	8
KÖ. 11	Küçükdalyan Mahmut Yarım Ortaokulu	Kadın	6
KÖ. 12	Narlıca İmam Hatip Ortaokulu	Kadın	2
KÖ. 13	Defne Koleji	Kadın	3
KÖ. 14	Defne Koleji	Kadın	2
KÖ. 15	Güzelburç Ortaokulu	Kadın	9
KÖ. 16	Necati Oflazoğlu Ortaokulu	Kadın	6
KÖ. 17	İnönü Ortaokulu	Erkek	16
KÖ. 18	Özbuğday Ortaokulu	Kadın	14
KÖ. 19	Ekinci Atatürk Ortaokulu	Erkek	9
KÖ. 20	Hayrettin Özkan Ortaokulu	Erkek	15
KÖ. 21	Şehit Mehmet Şenol Çiftçi Ortaokulu	Erkek	2
KÖ. 22	Üzümdalı Şehit Metin Sürer Ortaokulu	Erkek	23
KÖ. 23	Bedii Sabuncu Ortaokulu	Kadın	6
KÖ. 24	Bahçeşehir Koleji	Erkek	6

Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’da katılımcıların demografik bilgileri yüzde ve frekans şeklinde verilmiştir.

Tablo 5. *Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları*

Cinsiyet	f	%
Kadın	14	58.3
Erkek	10	41.7
Toplam	24	100.0

Tablo 5’e bakıldığında katılımcıların %58.3’ü kadın (14 kişi), %41.7’si erkek (10 kişi) olduğu görülmektedir.

Tablo 6’da katılımcıların yaşlarına ilişkin dağılıma yer verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaş	f	%
20-25	3	12.5
25-30	6	25.0
30-35	5	20.8
35-40	5	20.8
40 ve üzeri	5	20.8
Toplam	24	100.0

Tablo 6’ya bakıldığında katılımcıların %12.5’inin (3 kişi) 20-25 yaş aralığında olduğu, %25.0’inin (6 kişi) 25-30, %20.8’inin (5 kişi) 30-35, %20.8’inin (5 kişi) 35-40 ve %20.8’inin de (5 kişi) 40 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 7’de katılımcıların mezun oldukları eğitim kurumlarına ilişkin dağılıma yer verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Mezun Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olunan Fakülte	f	%
Eğitim Fakültesi	17	70.8
Güzel Sanatlar Fakültesi	2	8.3
Devlet Konservatuvarı	5	20.8
Toplam	24	100.0

Tablo 7’ye bakıldığında katılımcıların %70.8’inin Eğitim Fakültesi (17 kişi), %8.3’ünün Güzel Sanatlar Fakültesi (2 kişi) ve %20.8’inin ise Devlet Konservatuvarı mezunu (5 kişi) olduğu görülmektedir.

Tablo 8’de katılımcıların mesleki çalışma sürelerine (kıdem) ilişkin dağılıma yer verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Mesleki Çalışma Sürelerine (Kıdem) Göre Dağılımları

Mesleki Kıdem Süresi	f	%
1-5	9	37.5
5-10	9	37.5
10-15	2	8.3
15-20	2	8.3
20 ve üzeri	2	8.3
Toplam	24	100.0

Tablo 8’de katılımcıların kıdem süreleri incelendiğinde; %37.5’i (9 kişi) 1-5 yıllık, %37.5’i (9 kişi) 5-10 yıllık, %8.3’ü (2 kişi) 10-15 yıllık, %8.3’ü (2 kişi) 15-20 yıllık ve %8.3’ü (2 kişi) ise 20 ve üzeri yıllık çalışanlar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin dağılıma Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. *Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları*

Eğitim Düzeyi	f	%
Lisans	22	91.7
Yüksek Lisans	2	8.3
Doktora	-	-
Toplam	24	100.0

Tablo 9’a bakıldığında katılımcıların %91.7’sinin (22 kişi) Lisans, %8.3’ünün (2 kişi) Yüksek Lisans düzeyinde eğitim gördükleri, Doktora düzeyinde eğitim alan olmadığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde müzik öğretmenlerinin kaynaştırma hakkında bilgilerine, ne tür sorunlar yaşadıklarına ve yaşadıkları sorunlara nasıl çözüm getirdiklerine ilişkin bilgi almak için açık uçlu 31 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır (Bkz. Ek-1).

“Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacının önceden belirli bir sırayla hazırlamış olduğu sorular vardır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları bu soruların hızlı kodlanmasına ve analizine, ölçüm kolaylığına ve ardından da araştırmanın kapsamlı bir şekilde yapılmasına imkân verir” (Büyüköztürk, vd., 2017, s. 159).

Görüşme formunun soruları hazırlanırken; öncelikle ilgili alanyazın (literatür) taraması sonucunda soruların genel çerçevesi belirlenmiş, bir soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan sorular, uzman görüşü alınmak üzere müzik eğitimi alanında bir doktor öğretim üyesi ile iki doçent doktor tarafından ve özel eğitim alanı uzmanı bir doktor öğretim üyesi tarafından incelenmiş, gerekli görülen düzenlemeler yapılarak son haline getirilmiştir. Uygulamaya başlamadan önce hazırlanan sorular üç müzik öğretmenine yöneltilmiş ve ardından uygulanabilir olduğu anlaşıncı da uygulamaya başlanmıştır. Görüşmeler, gerekli izinler alındıktan sonra öğretmenlerle iletişime geçilip görev aldıkları okullarda (çoğunlukla) yüz yüze yapılmıştır.

Araştırmanın diğer bir yönü de sorunların tespiti doğrultusunda müzik öğretmenlerinin; derslerini daha ilgi çekici, daha etkili ve daha kalıcı öğrenmeye yönelteceği düşünülen çeşitli etkinlikler tasarlamak ve hazırlamaktır. Bu çerçevede kaynaştırma öğrencilerinin engel türleri (işitme, görme, hafif düzey zihinsel ve bedensel) dikkate alınarak öğrencilerin derse katılımlarını sağlamak amacıyla toplam 15 etkinlik tasarlanmıştır. Bu etkinliklerden 2 tanesi “140 Müzik Aktivitesi” adlı kitaptan (Bayraktar, 2018) alınmıştır.

Hazırlanan etkinlikler 3'ü müzik, 6'sı özel eğitim öğretmeni olmak üzere toplam 9 öğretmen tarafından incelenmiş, gerekli düzenlemeler yapılarak son haline getirilmiştir.

Hazırlanan etkinliklerle ilgili olarak uzman görüşleri neticesinde 7 uzman tarafından 11 etkinliğin uygulanabilir olduğu, 2 uzmanın görüş ve önerileri ile 4 etkinlikte (forte-piyano kovalamacası, ritim tekrarı, geometrik ölçü belirteci ve nota süreleri) kaynaştırma öğrencilerinin normal öğrencilerden daha geriden gelmeleri, öğrencilerin hatırlamada güçlük çekmeleri ve sayısal ifadelerin çoğunlukta olması sebebiyle bunların birbirleriyle ilişkisini anlamakta zorluk yaşayabilecekleri görüşlerinden kaynaklı olarak gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra uygulanabileceği ifade edilmiştir. Uzman görüş ve önerileri dikkate alınıp araştırmacı tarafından gerekli düzenlemeler ve değişiklikler yapılarak hazırlanan etkinlikler öğretmenlerin uygulamalarına sunulmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu aracılığı ile gerekli resmî izinler doğrultusunda katılımcı öğretmenlerin görev yaptıkları okullara gidilerek öğretmenlerin uygun oldukları saatlerde görüşmeler gerçekleştirilmiş (katılımcıların izniyle) ses kaydı alınarak veriler toplanmıştır. Covid-19 salgını neticesinde 2020-2021 eğitim-öğretim yılının birinci yarısında (araştırmanın yapıldığı süre içerisinde) okullarda uzaktan eğitim yapıldığından gönüllülük esas alınarak 22 kişi ile yüz yüze, 2 katılımcı ile de telefonda görüşülmüş ve (katılımcıların izniyle) ses kaydı alınmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında Hatay ilinin Antakya merkez ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin çoğu covid-19 salgını dolayısıyla görüşme talebini olumsuz karşılamış, bazı öğretmenler de şehir dışında olduklarından görüşmeler yapılamamıştır. Antakya merkez ilçede (8'i sözleşmeli ve 37'si kadrolu olmak üzere) toplamda 45 müzik öğretmeni görev yapmakta iken gönüllülük esasına göre ulaşılabilen katılımcı sayısı 24 olmuştur. Toplanan veriler analiz edilmiş ve bulgular düzenlenip yorumlanarak tablolastırılmıştır. Verilerin analizinde her bir öğretmeni betimleyecek (Erkek öğretmenlere "EÖ1", Kadın öğretmenlere "KÖ1") şeklinde kodlar oluşturulmuştur. Ayrıca araştırmanın diğer bir boyutunu oluşturan öğretmenlerin eğitim sürecinde kullanabilmeleri amacıyla tasarlanan/hazırlanan etkinlikler uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşleri alınan uzmanların demografik özellikleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Görüşü Alınan Uzman Grubu Demografik Özellikleri

Uzman	Görev Yaptığı Kurum	Alanı	Görev Yılı
U1	Muğla/Fethiye Anadolu İmam-Hat. Fen ve Sos. Bil. Proje Okulu	Müzik Eğt.	25
U2	Erzurum Kültür Kurumu Ortaokulu	Müzik Eğt.	18
U3	İstanbul Final Okulları	Müzik Eğt.	6
U4	Adana Atatürk İlkokulu	Özel Eğt.	11
U5	Kayseri Cumhuriyet İlkokulu	Özel Eğt.	11
U6	Konya Fatma Menekşe Uygulama Okulu	Özel Eğt.	9
U7	Konya Seydişehir Özel Eğitim Uygulama Okulu	Özel Eğt.	8
U8	Nevşehir Özel Eğitim Meslek Lisesi	Özel Eğt.	5
U9	Hatay Defne Özel Eğitim Uygulama Okulu	Özel Eğt.	2

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri müzik öğretmenleri ile yapılan görüşmeler neticesinde içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yapılan görüşmeler müzik öğretmenlerinin izni alınarak kayıt altına alınmış ve sonrasında analiz için sırasıyla hiçbir değişiklik, ekleme ve düzeltme yapılmaksızın yazıya dökülmüştür. Yazıya dökülen verilerin doğruluğu ses kayıtlarını sırasıyla dinleyip yazılan verileri aynı anda okuyarak sağlanmıştır.

“İçerik analizi verilerin belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı, verilerin içindeki belli kelimelerin ve kavramların varlığını belirlemeye yarayan ve araştırmacılar için de analiz sonunda çıkarımlar yapmalarına olanak tanıyan bir tekniktir” (Büyüköztürk, vd., 2017, s. 259).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda, katılımcılara yöneltilen sorular aracılığıyla müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri ele alınıp incelenmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular, alt problemlerin içeriklerine göre gruplandırılıp, elde edilen bulgular yüzde ve frekans değerleriyle tablolaştırılarak verilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşleri ışığında kaynaştırma eğitimi kapsamında (farklı engel gruplarına ilişkin) müzik dersinde uygulanabilecek etkinlikler tasarlanmıştır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri konusundaki farkındalıkları nasıldır?” sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen 8 görüşme sorusu (4, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14. sorular) belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Derslerine girdiğiniz sınıflarda kaynaştırma öğrencilerinin ne tür gereksinimleri olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna (4. soru) ilişkin veriler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. *Kaynaştırma Öğrencilerinin Gereksinimlerine Dair Katılımcı Görüşleri*

Görüşler	f	%
Birebir İlgiye Gereksinim	16	66.7
Özel Eğitime Gereksinim	8	33.3
Toplam	24	100.0

Katılımcılardan %66.7’si (16 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin özel ilgiye gereksinimleri olduğunu ve onlarla birebir ilgilenmek gerektiğini belirtmiştir. Tablo 11 incelendiğinde kaynaştırma öğrencilerinin birebir ilgiye gereksinimleri olduğu görüşünün öne çıktığı görülmektedir. Bu görüşlerden bazıları ise şöyledir; “Özel çocuklar oldukları için ayrı ilgilenilmesi lazım. Sınıflar çok kalabalık ve ders süresi az dolayısıyla zaman ayıramıyoruz. Özel ilgiye birebir ilgiye ihtiyaçları var” EÖ8. “Tamamı ile özel ilgi. Tüm sınıfa yaptığımız etkinlikler dışında o öğrencileri sürece dâhil etmek için başka etkinlikler tasarlarım. Örneğin herkes flüt çalarken o öğrencinin eline bir marakas verip ritim tutamasa bile sürece dâhil ederdim” KÖ9.

Bazı katılımcılar diğer öğrencilerin eğitim hakkının engellenmemesi gerektiği konusunda fikir belirtmişlerdir. Bu görüşler ise şöyledir; “Özel gereksinime ihtiyaçları var diğer öğrencilerin eğitim hakkına girmeden dersi birlikte yürütürüm” EÖ9. “Özel eğitime ihtiyaçları var. Çünkü algılama kapasiteleri düşük ve agresif hareketler yapabiliyorlar. Diğer öğrencilerle ortak ders alanında müdahale etmek çok zor oluyor. Özel durumları için önceden rehabilite edip sonra eğitim ortamına almak daha yararlı olacaktır diye düşünüyorum. Aksi takdirde diğer öğrencilerinde eğitim hakkına engel oluyorlar” KÖ10. Katılımcıların %33.3’ü (8 kişi) özel eğitim almaları gerektiği üzerinde durmuşlardır. Hatta sınıf ortamına gelmeden özel eğitim almaları gerektiğini düşünen katılımcılar da mevcuttur. Görüşlerden bazıları şöyledir; “Bireysel eğitim ihtiyacı hissediyorlar. Şarkı söyleme gibi şeyleri yapıyorlar ama daha ilerisi için özel eğitim gerekir” EÖ7. “Özel eğitim okullarına gönderilmesi gerekiyor. Ya da kaynaştırma eğitiminin verileceği pilot okullarda verilmeli. Her okulda kaynaştırma olması çok verimsiz” EÖ8.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işliyor musunuz?” sorusuna (8. soru) ilişkin veriler Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Kaynaştırma Öğrencilerinin Özelliklerini Dikkate Alarak Ders İşleme Durumlarına Dair Katılımcı Görüşleri

Görüşler	f	%
Evet	19	79.2
Hayır	3	12.5
Bazen	2	8.3
Toplam	24	100.0

Katılımcıların %79.2’si (19 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işlediklerini, %12.5’i (3 kişi) dikkate almadan ders işlediklerini, %8.3’ü (2 kişi) ise bazen dersleri kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerine göre işlediklerini belirtmiştir. Katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir; “Tekrarlar ile ona vakit ayırıyorum” KÖ10. “Evet işlenmeli bu tür dersler alınmalı zaten” KÖ9. “Sınıfa göre işliyoruz. Ayırt etmeden ders işliyoruz”. EÖ7. “Çok işlenmiyor. Azınlık oldukları için diğerleri dersten kopuyor” EÖ4. “Bazı dersler evet her ders için geçerli değil” EÖ3.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerinin sizin derslerinizde diğer öğrencilerle iletişimi nasıldır?” sorusuna (9. soru) ilişkin veriler Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13. *Kaynaştırma Öğrencilerinin Müzik Derslerinde Diğer Öğrencilerle İletişimine Dair Katılımcı Görüşleri*

Görüşler	f	%
İletişimde Sorun Yaşıyor	7	29.2
İletişimde Sorun Yaşamıyor	17	70.8
Toplam	24	100.0

Tablo 13’de görüldüğü gibi kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle olan iletişimleri konusunda katılımcıların %70.8’i (17 kişi) sorun yaşanmadığını belirtirken %29.2’si (7 kişi) ise iletişimde sorun yaşandığını belirtmiştir.

İletişimde sorun yaşanmadığını ifade eden katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir;

“Ben bir sıkıntı görmedim diğer arkadaşları gibi uyum sağlıyordu” EÖ6.

“Bizim derslerimizde (müzik) kaynaştırma öğrencilerini sürece daha kolay çekebiliyoruz. Müzik aletiyle, beden perküsyonu ile daha rahat sürece dâhil ediyoruz. Bu şekilde iletişim sorunu derste en aza indirgenmiş oluyor” KÖ9.

“Ders onlar için daha eğlenceli olduğu için çok sorun yaşamıyorum” EÖ3

“Saygınlık kazanma noktasında bir mücadele verir. Kendini sevdirmek için bile her türlü fedakarlığı yapar” KÖ7.

“Aslında bazı öğrencilerimiz çok hareketli oluyorlardı. Diğer öğrenciler o öğrencinin farkında oldukları için anlaşıyorlardı” KÖ6.

İletişimde sorun yaşandığını belirten katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şöyledir;

“Çocuklar kaynaştırma öğrencilerinin farkındalar. Kaynaştırma öğrencileri bazı öğrencileri sevmeyişinde sıkıntı çıkarıyorlardı” KÖ4.

“Kendilerini hep soyutlarlar. Arka sırada oluyorlar. Ben dersimde ön tarafa çekiyorum” KÖ12.

“Genelde dışlanıyorlar. Bir iki tane yakın arkadaşları oluyor. Gözlemlediğim kadarıyla bireysel ihtiyaçlarını o arkadaşlarıyla sağlıyor lavaboya, kantine gitmek gibi” EÖ8.

“Diğer öğrencilerin tepkisini çekiyorlar. Öğretmen kaynaştırma öğrencisiyle ilgilendiği vakit diğer öğrenciler tepki gösteriyor” EÖ9.

Katılımcılara yöneltilen “Derslerinizde kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle yaşadıkları sorunlar var mıdır?” sorusuna (10. soru) ilişkin veriler Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. *Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar Olup Olmadığına Dair Katılımcı Görüşleri*

Görüşler	f	%
Var	16	66.7
Yok	8	33.3
Toplam	24	100.0

Tablo 14’de görüldüğü üzere katılımcıların %66.7’si (16 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle sorun yaşadıklarına dair görüş belirtirken, %33.3’ü ise (8 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Sorun yaşandığını belirten katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir;

“Sıkıldıkları için ders dışı işlerle ilgilenabiliyorlar” EÖ10.

“Aşağılanma, hakaret etme gibi sorunlar yaşıyorlar” EÖ9.

“Dışlanma, çekimser davranma oluyor. Diğer arkadaşları tarafından sözel tacizler oluyor” KÖ13.

“Sosyoekonomik düzeyleri düşük ailelerin çocukları kaynaştırma çocuklarıyla dalga geçebiliyorlar” EÖ8.

“Sosyoekonomik durum burada biraz düşük ailesinden bir engelliye nasıl davranacağını öğrenmemiş çocuklar var. Ailede o kazanımı kazanamamış çocuklar var. Bunlarla ilgili sorunlar yaşanabiliyor” EÖ1.

“Tabi ki algısal farklılıklar olduklarından oluyor” KÖ10.

“Çocukça sorunlar. Kavga gürültüleri oluyordu” EÖ6.

Sorun yaşanmadığını ifade eden katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir;

“Birebir şahit olmadım” KÖ6.

“Hiç karşılaşmadım” EÖ5.

“Yok” EÖ4.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle yaşadıkları sorunlar varsa ne sıklıkla yaşanır? Sizin çözüm yaklaşımlarınız nelerdir?” sorusuna (11. soru) ilişkin veriler Tablo 15’de gösterilmiştir. “Sizin çözüm yaklaşımlarınız nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarına yer verilmiştir.

Tablo 15. *Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar Varsa Ne Sıklıkla Yaşandığına İlişkin Katılımcı Görüşleri*

Görüşler	f	%
Sıklıkla	2	8.3
Ara Sıra	17	70.8
Sorun Yaşamıyor	5	20.8
Toplam	24	100.0

Katılımcıların %70.8'i (17 kişi) ara sıra sorunlar yaşandığını, %20.8 (5 kişi) sorun yaşanmadığını, %8.3'ü (2 kişi) ise sıklıkla sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve katılımcıların getirdikleri çözüm önerileri Tablo 15'deki gruplandırmaya göre yapılacaktır.

Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir;

“Öğrenciyi ayrı şekilde alıp özel konuşurdum öğrencilerin önünde konuşmazdım”
KÖ6.

“Ders dışında oluyor genelde. Karşılaşınca da ikisini alırdım yanıma orta yolu bulmak için konuşurdum” EÖ6.

“Özel olarak konuşuyorum hem özel çocukla hem de hakaret edenle. Her ikisini de uyarıyorum” KÖ13.

“Önce ben konuşuyorum çocuklarla üstesinden gelemeyeceğim bir problem olursa rehberlik servisine yönlendiriyorum” KÖ5.

“Sorunun kişisel mi grup olarak mı olduğunu anlamaya çalışırım. Sorunu anladıktan sonra birebir hissettirerek değil de sınıf bazında bütün öğrencilerin hissedebileceği şekilde çözmeye çalışırım” EÖ2.

Bu görüşlerden farklı olarak rehberlik servisiyle, aile ile ve okul idaresiyle ortak olarak çözüm arayışında bulunan veya bunlardan birine yönlendirerek çözüm bulmaya çalışan katılımcılar da mevcuttur.

“Önce birebir konuşurum. Ama beni aşan bir durum varsa aileyle ve rehber öğretmenle görüşürüm. Rehber öğretmenin bile aşamayacağı durumlar olabiliyor daha profesyonel yardım gerektiren öğrencilerimizde olabiliyor. Öyle bir durum olursa idareyle görüşüyoruz. İdarede aileyi yönlendirebiliyor” KÖ2.

KÖ7. ve KÖ8. bu konu ile ilgili aynı düşüncede olup aynı cümleleri kurmuşlardır. *“Rehberlik servisi desteğiyle çözerim”*.

Katılımcılardan farklı çözüm üreten KÖ14. *“Genellikle sınıfta yaramazlık yapıyorlar. Göz teması kurarak çözüyorum ya da görev veriyorum bu şekilde çözüyorum”* demiştir.

Ara sıra sorun yaşayan katılımcıların çözüm yaklaşımlarının da benzer şekilde olduğu görülmüştür;

“Bütün ilgiyi kendinde olsun istiyordu. Birkaç defa yaşadım. Velisi okulun öğretmeni olduğu için velisine yönlendiriyordum” KÖ4.

“Sürekli değil ama arkadaşlarıyla sürtüşmeler oluyor. Gördüğümüzde müdahale etmeye çalışıyoruz. Kaynaştırma öğrencilerinin ezilmemesi için çaba harcıyoruz” EÖ7.

“Bazen küçük sıkıntılar olabiliyor. Ciddi şeyler değil. Sıkıntı olduğunda da onların isteklerini sosyalleştirmek adına ciddiye almıyorum” KÖ11.

“Kaynaştırma öğrencisinin ilgisini bana vermesini sağlıyorum” KÖ12.

Farklı olarak KÖ9. *“Derslerde kaynaştırma öğrencileri bazen üstlerini çıkarıyor, bazen tükürüyor mesela. Bu tür durumlar olduğu zaman diğer çocuklar ister istemez tepki gösteriyorlar. Bu durumda birebir konuşarak çözmeye çalışıyorum”* demiştir.

Sorun yaşamadığını belirten katılımcılar açıklama yapmadan sadece “sorun yaşamıyorum” demişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma eğitimi konusunda (varsa) zümre öğretmenleriyle, sınıf öğretmenleriyle veya diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapıyor musunuz? sorusuna (12. soru) ilişkin veriler Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. *Kaynaştırma Eğitimi Konusunda (Varsa) Zümre Öğretmenleriyle, Sınıf Öğretmenleriyle veya Diğer Branş Öğretmenleriyle İş Birliği Yapıyor Olma Durumuna Ait Katılımcı Görüşleri*

Görüşler	f	%
Evet	22	91.7
Hayır	2	8.3
Toplam	24	100.0

Tablo 16’da görüldüğü üzere toplam sayının (24 kişi) %91.7’i (22 kişi) evet kaynaştırma eğitimi konusunda zümre, sınıf veya diğer branş öğretmenleriyle işbirliği yapıyoruz demişlerdir. Geriye kalan %8.3’lük (2 kişi) kısımdaki katılımcı ise hayır işbirliği yapmıyorum demiştir. Konuyla ilgili bazı görüşler şöyledir;

“Olması gerektiği durumlarda yapıyoruz. Fakat devreler farklı olduğu için yine idareyle çözmeye çalışıyoruz benim 5 ve 6. sınıflar onun 7 ve 8. sınıflar çok ortak çözüm bulamıyoruz. Bizi ortada buluşturan idare oluyor” KÖ2.

“Hangi kademedede sorun varsa zümre öğretmeni ve rehber öğretmenle işbirliği yapıyoruz” EÖ2.

“Sınıf öğretmenleriyle iletişime geçiyorum. Asıl sorunlarının ne olduğunu anlamaya çalışarak ders işlemeye çalışıyorum” EÖ3.

“Bilmediğimiz öğrenciler hakkında bilgi alışverişleri yapıyoruz. Sıkıntılar veya sorunları önce çocuklarla dışarıda konuşuyoruz. Çok fazlalaşınca sorunlar rehberlik servisine yönlendiriyorum” EÖ4.

“Tek saat girdiğimiz için çocukları fark edemeyebiliyoruz. Rehberlik servisinden ve sınıf öğretmeninden bilgi alıyoruz” KÖ6.

“Tabi gerektiğinde konuşuyoruz. Çocuğun ders içindeki davranışlarını değerlendiriyoruz. Yeteneğinin ne düzeyde olduğunu derse katılımını ya da diğer arkadaşlarıyla uyumunu konuşuyoruz” KÖ5.

“Görüşüyoruz paralel sorunlar oluyor ortak çözüm bulmak için yapıyoruz” EÖ10.

Hayır işbirliği yapmıyoruz diyen 2 katılımcıdan KÖ9. “Bu konuda bir bilgim yok aslında. Çok yapmadım”. EÖ8. ise “Maalesef” yanıtlarını vermişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma eğitimi konusunda okul yönetimiyle veya okuldaki diğer personeller (hizmetli, kantinci, sağlık görevlisi vb.) işbirliği yapıyor musunuz?” sorusuna (13. soru) ilişkin veriler Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Okul Yönetimiyle veya Okuldaki Diğer Personeller (Hizmetli, Kantinci, Sağlık Görevlisi vb.) ile İşbirliği Yapıyor Olma Durumuna Ait Katılımcı Görüşleri

Görüşler	f	%
Evet	17	70.8
Hayır	7	29.2
Toplam	24	100.0

Tablo 17’de katılımcıların %70.8’i (17 kişi) kaynaştırma eğitimi konusunda okul yönetimi veya okuldaki diğer personeller ile işbirliği yaptıklarını (evet), %29.2’si (7 kişi) ise işbirliği yapmadıkları (hayır) yanıtını vermiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir;

“Ortak çözüm için görüşüyoruz” EÖ10.

“Yönetime bilgiler veriyoruz problemler varsa. Genelde velilerle iletişime geçiyoruz” KÖ10.

“Sınıf öğretmeni geliyor öğrenciler için bizim uyguladığımız şeyleri siz de derste uygularsanız iyi olur diyor” EÖ6.

“Tehlikeli durumlar olmaması adına personellerin haberlerinin olması gerekir” KÖ8.

“Bu çocuğu herkes bilmeli uzaktan korumak adına” KÖ7.

“Okul idaresiyle yapıyoruz. Diğer personeller ile hiç tanık olmadım” EÖ2.

Hayır cevabını veren ve dikkat çeken bir görüş KÖ4’e ait *“Okul idaresine gerek kalmıyor. Çünkü haberdar olmuyorlar”* cevabını vermiştir.

“Maalesef bu konuda okulumuz idaresi bu öğrencilere yönelik biraz ilgisiz” KÖ12.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma eğitimi konusunda okulunuzdaki diğer öğretmenlerin, okul yönetiminin ve diğer personellerin tavrı nasıldır?” sorusuna (14. soru) ilişkin veriler Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. *Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Okulunuzdaki Diğer Öğretmenlerin, Okul Yönetiminin ve Diğer Personellerin Tavrına Ait Katılımcı Görüşleri*

Görüşler	f	%
Olumlu	24	100.0
Olumsuz	-	-
Toplam	24	100.0

Tablo 18’de görüldüğü üzere kaynaştırma eğitimi konusunda katılımcıların tümü %100’ü (24 kişi) olumlu tavır sergilendiğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir;

“İlgililer. Yönetim de öyle. Çocukları el üstünde tutuyorlar” EÖ8.

“Çok iyi, ılımlı farklı olduklarını biliyorlar. Onlara yansıtmıyorlar” KÖ13.

“Genel anlamda herkes bu öğrencilerin farkında” KÖ10.

“Daha anlayışlılar çünkü ellerinde olmayan nedenlerden dolayı yaptıkları davranışlar oluyor. Bu yüzden daha anlayışlılar. Sorunu bildikleri için daha anlayışlı davranıyorlar” KÖ6.

“Gayet iyi. Ailelerle sürekli görüşülüyor. Bence okul idaresi bu konuda iyi” KÖ5.

“İyi, olumlu, herkes haberdar ve koordineli çalışıyorlar” EÖ4.

“Olumludur. Normalleştiriyorlar kaynaştırma öğrencisi hissi oluşmuyor” KÖ4.

“İnsancıl davranıyorlar. Özellikle rehberlik servisi bu konuda özverili çalışıyor” EÖ1.

Bu görüşlerden farklı olarak;

“İlumludur. Fakat destek eğitim odası derslerinde müzik resim beden derslerinden öğrencileri almaları çok sıkıntı. Çocuklar kalmak istiyor. Böyle şeyler çok doğru gelmiyor” KÖ11.

“Ayrı tutuyorlar diğer öğrencilerden. Diğer branşlardan ayrı zaman ayrılıyor. Türkçe matematik derslerinde özellikle” EÖ6.

“Fazlasıyla ilgili. Ama uyum süreci uzun süreceği için biraz zamana ihtiyaç olabiliyor” KÖ7.

Araştırmanın verileri doğrultusunda; katılımcıların çoğunluğu tarafından kaynaştırma öğrencilerinin engel durumları ve gelişimleri dikkate alınarak birebir ilgilenilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunların yanı sıra kaynaştırma öğrencilerinin normal eğitim düzeyindeki öğrencilerle ara sıra yaşadıkları iletişimsel problemlere geçici çözümler yerine kalıcı çözümler üretilmesi ve gerekirse zümre, sınıf, rehber veya derslerine giren diğer branş öğretmenlerinden destek alıp ortaklaşa bir karar verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Okul idaresinin ve diğer destek hizmet personellerinin de bu konuda öğretmenlere destek olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine karşı geliştirilen bu olumlu tutumun, kaynaştırma öğrencilerinin hem akademik başarıları hem de sosyal gelişimleri için olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Elde edilen bulgular sonucunda kaynaştırma öğrencileri olan öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukları en verimli şekilde yerine getirebilmeleri için öğretmenlere çeşitli yöntem önerilerinde bulunulmuştur. Öncelikle;

- ✓ Öğrencilerin güçlü yönleri üzerinde durulup sahip olduğu yetenekler üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Bu nedenle öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin yapabilecekleri ve yapamayacaklarının sınırlarını iyi bir şekilde çizebilmelidir. Bu durumların tespitiinden sonra ders süresinin yeterliliğini göz önüne alarak kaynaştırma öğrencilerine önceden hazırlanmış olan BEP çerçevesinde aktarılabacak olan kazanım, (birebir) özel olarak aktarılmalıdır. Aktarılabacak kazanımda kaynaştırma öğrencisinden veya başka bir nedenden dolayı yaşanılacak olağan dışı bir sorunda da sınıf öğretmeninden, rehber öğretmenden, diğer branş öğretmenlerinden veya okul idaresinden destek alınarak çıkan sorun için kalıcı çözümler üretmek adına yardım alınmalıdır.
- ✓ Destek eğitim odalarında temel branşlar (matematik, türkçe, fen bilimleri, sosyal bilgiler, ingilizce, din kültürü ve ahlak bilgisi) dışında kaynaştırma öğrencilerine daha verimli, daha etkili bir şekilde müzik eğitimi verilmesinin kaynaştırma öğrencilerine daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Destek eğitim odalarında öğrenciyle birebir ilgilenildiği ve müzik eğitiminin bu tür çocuklar üzerinde daha olumlu sonuçlar doğuracağı yapılan araştırmalar neticesinde bilindiği için destek eğitim adı altında bu tür öğrencilere ek bir zaman ayırıp eğitim vermek onlar

açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bu şekilde hem sınıf içindeki normal eğitim düzeyinde olan çocukların ders süresinden hem de kaynaştırma öğrencilerinin ders esnasındaki iletişim kaynaklı veya diğer sorunların da önüne geçileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşleri nasıldır?” sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen 6 görüşme sorusu (1, 2, 3, 29, 30. ve 31. sorular) belirlenmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Lisans eğitiminiz sürecinde kaynaştırma eğitimine yönelik ders(ler) aldınız mı? sorusuna (1. soru) verilen cevaplar Tablo 19’da gösterilmiştir. “Eğer aldıysanız yeterli buluyor musunuz?” sorusuna (1. soru) cevap veren katılımcılar Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 19. *Katılımcıların Lisans Eğitimi Sürecinde Kaynaştırmaya Dair Eğitim Alma Durumları*

Görüşler	f	%
Evet	6	25.0
Hayır	18	75.0
Toplam	24	100.0

Tablo 19’da görüldüğü gibi katılımcılardan %75.0’ı (18 kişi) lisans eğitimi sürecinde kaynaştırma eğitimine dair ders almadıklarını, %25.0’ı (6 kişi) ise aldıklarını beyan etmişlerdir. Kaynaştırma eğitimine dair ders alan katılımcılardan 1’i hariç (devlet konservatuarı) 5’nin eğitim fakültesi mezunu oldukları ve üniversite yıllarında müfredatta olan özel eğitim dersini aldıkları görülmüştür. Hayır diyen katılımcılar ise açıklama yapmadan kısaca “hayır” yanıtını vermişlerdir.

Katılımcılardan KÖ6. ve EÖ6.’nın görüşleri şöyledir; “Aslında yeterliydi ama birebir yaşamadan tecrübe şart” KÖ6. “Özel eğitim dersi vardı ve teorik düzeyde eğitim aldık” EÖ6.

Tablo 20. *Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Ders(leri) Yeterli Bulma Durumları*

Görüşler	f	%
Evet	3	12.5
Hayır	21	87.5
Toplam	24	100.0

Katılımcıların %87.5’i (21 kişi) verilen kaynaştırma eğitime yönelik dersleri yeterli bulmadıklarını, %12.5’i (3 kişi) de yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Yeterli bulan

katılımcılardan EÖ2.'nin görüşü ise şöyledir; “*Birçok öğrenci üzerinde denemiştım. Öfke kontrolü olmayan öğrencileri bateriye yönlendirmiştım*” EÖ2.

Diğer katılımcılar sadece “evet veya evet yeterliydi” diye kısa cevaplar vermişlerdir. Hayır yeterli değil diyen ve büyük bir çoğunluğu oluşturan katılımcılardan sadece EÖ4. görüş belirtmiş, geriye kalan 20 katılımcı kısaca “hayır” cevabını vermiştir. EÖ4.'ün görüşü ise şöyledir; *Uygulama yapmadığımız için yeterli bilgimiz yok*”.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?” sorusuna (2. soru) ilişkin veriler Tablo 21’de, “Eğer aldıysanız yeterli buluyor musunuz?” sorusuna (2. soru) ilişkin veriler ise Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 21. *Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Alma Durumları*

Görüşler	f	%
Evet	2	8.3
Hayır	22	91.7
Toplam	24	100.0

Tablo 21’de görüldüğü üzere görüşme yapılan katılımcılara kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı? sorusu yöneltilmiş ve toplam sayının (24 kişi) büyük çoğunluğu %91.7’si (22 kişi) “hayır almadık”, %8.3’ü (2 kişi) ise “evet aldık” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 22. *Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitimini Yeterli Bulma Durumları*

Görüşler	f	%
Evet	1	4.2
Hayır	23	95.8
Toplam	24	100.0

Görüşme yapılan katılımcılardan %95.8’i (23 kişi) kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimi yeterli bulmadıklarını, %4.2’si (1 kişi) de yeterli bulduğunu belirtmiştir. Görüşmeye katılan katılımcıların tamamı (24 kişi) konu ile ilgili yorum yapmadan “evet veya hayır” yanıtını vermişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma eğitimi ile ilgili kişisel gelişim bağlamında (kitap, makale, bildiri vb.) çalışmaları takip ediyor musunuz?” sorusuna (3. soru) ilişkin veriler Tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo 23. *Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Kişisel Gelişim Bağlamında (Kitap, Makale, Bildiri vb.) Çalışmaları Takip Etme Durumları*

Görüşler	f	%
Evet	3	12.5
Hayır	14	58.3
Kısmen	7	29.2
Toplam	24	100.0

Tablo 23’de görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir çoğunluğu %58.3’ü (14 kişi) hayır takip etmiyorum derken, %29.2’si (7 kişi) kısmen takip ediyorum, %12.5’i (3 kişi) de evet takip ediyorum demiştir. Katılımcıların bazıları; “Sosyal hizmetler ile alakalı yazılar okumuştum. Down sendromlularla ilgili olanları” KÖ7. “Özel eğitimliler hakkında çok makale okudum. Üstün zekalılar hakkında çalıştım ama kaynaştırma öğrencileriyle ilgili okumadım” KÖ9. şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kısaca “evet ve kısmen” cevaplarını veren katılımcılar ise konu ile ilgili yorum yapmamışlardır.

Katılımcılara yöneltilen “müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaklaşımları nasıl olmadır?” sorusuna (29. soru) ilişkin veriler Tablo 24’de gösterilmiştir.

Tablo 24. *Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaklaşım Durumları*

Görüşler	f	%
Duyarlı Olmalıdır	9	37.5
Sevecen Olmalıdır	4	16.7
Sabırlı Olmalıdır	5	20.8
Dersi Sevdirmelidir	6	25.0
Toplam	24	100.0

Tablo 24 incelendiğinde araştırmaya katılan tüm katılımcıların kaynaştırma öğrencilerine yaklaşımlarının olumlu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %37.5’i (9 kişi) duyarlı olunması gerektiği yanıtını vermişlerdir. Duyarlı olunması gerektiği yanıtını veren katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şöyledir;

“Özel çocuklar oldukları için müzik dersi onların eğitimi için çok önemli ve daha fazla ilgilenilmesi gerekiyor. Normal öğrencilerle birlikte olduğunda biraz zor oluyor ama bu durumda da duyarlı olmak gerekiyor” EÖ3.

“Yani aslında bu tarz öğrenciler bizim derslere daha ilgililer. Bu çocuklarla bizim daha çok ilgilenmemiz gerekiyor. Onların yeteneklerini ortaya çıkarmamız gerekir ki kendilerine öz güvenleri artsın hayata bakışları değişsin” KÖ6.

“Dersten dışlamamak lazım. Hayata katma açısından öğretmenlerimizin duyarlı olması gerekir” EÖ10.

“Genelde resim, müzik ve beden dersleri yetenekleri açığa çıkarttıkları için önemlidir. Bu ocuklara daha özverili ekstra eğitimler verilmeli ve yapabileceklerine inanmalı ve inandırmalıyız” KÖ7.

“ocuğu anlamak önemli. Az da olsa fark yaratmak mutlu etmeli. Diğer ocuklarla aynı tutmamalıyız” EÖ9.

“Normal şartlarda da iyi davranmalıyız, alanımız gereğince de zaten daha iyi davranmalıyız” KÖ8.

“Daha yakın davranılmalı. Daha duyarlı olmalıyız ama bunun için ayrı zaman olmalı” EÖ7.

Katılımcılardan %16.7’sı (4 kişi) “sevecen olmalıdır” yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtı veren katılımcılardan bazıları ise görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

“Müzik ğretmenleri bence biraz farklı davranmalı. ocuğu kazanmak gerekir. Bu dersi not bazında düşünmemek, sevecen olmak ve sabırlı olmak gerekir. Zaten sıkıntılı çocuklar hani birde üstüne disiplin kurmaya çalışmak o çocuğu kaybetmek demek bence” KÖ5.

“Daha anlayışlı daha güler yüzlü daha sevecen olmalı” KÖ10.

“ok ayırım yapmak doğru değil diğer öğrencilerle ama biraz daha yumuşak ve sevecen davranmak gerekir” KÖ11.

“Sevecen, cana yakın davranmak gerekir. Farklı olduklarını bilmeleri gerekir” KÖ13.

Katılımcıların %20.8’i (5 kişi) “sabırlı olmalıdır” %25.0’i (6 kişi) dersi sevdirmelidir yanıtını vermişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şöyledir;

“Daha ilgili davranmak lazım daha sabırlı olmak lazım” KÖ12.

“Müzik dersi daha böyle öğrenciyle i içe, daha böyle sevecen, daha böyle aktif olabilecek bir ders olduğu için kaynaştırma ğrencilerinde ekstra olarak müzik dersini sevdirmek onları da bunun içine katmak bence müzik öğretmenleri için başta olmalı” KÖ1.

“O dersi o çocuklar için daha eğlenceli hale getirmeli. Daha sabırlı olmalı. ocuk kendini mutlu hissetsin bize yeter” KÖ2.

Bu görüşlerden farklı olarak diğer bir katılımcının görüşü ise şöyledir; *“Aslında baktığımızda tek kurtuluş alanları diyebiliriz. Uygulamalı alanlar onların kendilerini rahatlıkla ifade edebildikleri ve hayata tutunmalarına yardımcı olan iki alan “resim ve müzik” diyebiliriz” KÖ3.*

Katılımcılara yöneltilen “Eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konulardaki yaklaşımlarını araştırma fırsatı buldunuz mu?” sorusuna (30. soru) ilişkin veriler Tablo 25’de gösterilmiştir.

Tablo 25. *Katılımcıların Eğitim Alanında Gelişmiş Ülkelerin Bu Konulardaki Yaklaşımlarını Araştırma Durumları*

Görüşler	f	%
Evet	7	29.2
Hayır	17	70.8
Toplam	24	100.0

Tablo 25’de görüldüğü üzere katılımcıların büyük bir çoğunluğu %70.8’i (17 kişi) eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konulardaki yaklaşımlarını araştırmadığını ve bu konuda bilgilerinin olmadığını, %29.2’sinin (7 kişi) ise yüzeysel araştırdıkları görülmüştür.

Araştırma yapan katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir;

“Kapsamlı değil ama haberdar olmak adına bilgim var. Toplum yaşam standartlarından belli eder kendini. Toplum yaşantıları bizden iyi bu nedenle eğitimleri de” EÖ1.

“Finlandiya eğitimini biraz inceledim” EÖ4.

Başka ülkelerde kaynaştırma sistemi yok. İsveç’e gittim öyle bir durum yok. Çocuklar normal eğitime tabi tutuluyor. Öğretmene yönelik eğitim var” KÖ9.

“Finlandiya, Almanya gibi ülkelerin eğitim şekillerine bakıyorum ve uygulamaya çalışıyorum” KÖ10.

“Avrupa bence daha iyi bizden. Biz sorumluluk almaktan kaçıyoruz orada böyle değil” KÖ7.

“Almanya’yı biliyorum sadece. Duyduğumu biliyorum ailem yaşıyor. Orada çocuğun direkt olarak bir özelliğini yakalayıp üzerinde duruyorlar. Sadece kaynaştırma için değil” KÖ8.

“Araştırma fırsatı bulmadım ama Amerika da yaşayan bir müzik öğretmeni arkadaşım var bizden çok daha iyiler bunu diyebilirim. Onlar 18 aylıkken müzik eğitimine başlıyorlar” KÖ5.

“Araştırma fırsatı bulmadım ama bizden daha iyi olduklarına eminim” KÖ4.

Katılımcılara yöneltilen “müzik eğitiminde kaynaştırma öğrencilerine yönelik hangi yöntemler daha faydalı olabilir?” sorusuna (31. soru) ilişkin veriler Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26. *Katılımcıların Müzik Eğitiminde Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hangi Yöntemlerin Daha Faydalı Olabileceğine İlişkin Görüşleri*

Görüşler	f	%
Ritim ağırlıklı yöntemler	5	20.8
Çalgı ağırlıklı yöntemler	12	50.0
Oyun ağırlıklı yöntemler	3	12.5
Fikrim yok	4	16.7
Toplam	24	100.0

Tablo 26’da görüldüğü gibi katılımcıların %50.0’si (12 kişi) kaynaştırma öğrencilerine müzik eğitimi verilirken çalgı ağırlıklı yöntemlere yer verilmesinin daha faydalı olabileceğini, %20.8’i (5 kişi) ritim ağırlıklı yöntemlere yer verilmesini, %12.5’i (3 kişi) oyun ağırlıklı yöntemlere yer verilmesini, %16.7’si (4 kişi) ise konuyla ilgili fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir; *“Ritim duygularını geliştirebilecek etkinlikler olabilir”* KÖ12. *“Vurmalı çalgılar kurtarıcı olur. Geliştirilebilir, kolay ulaşılabilir, ekonomik olan melodika çaldırılabilir. Buda onlarda özgüven oluşturur”* EÖ1. *“Çocuğun ilgisinin çekebilecek enstrümanlar üzerine yoğunlaşırım. Çocuk öğretmeni severse her şeyi öğrenir. Sevdiği enstrüman üzerinden matematik bile öğretilir”* EÖ2. *“Oyunlaştırarak ders işleriz. Arkadaşlarıyla durumlarını eşitleyecek etkinlikler tasarladım”* KÖ8.

Bu görüşlerden farklı olarak bazı katılımcıların ifadeleri ise şöyledir;

“Kaynaştırma öğrencisinin engel grubuna göre değişir. Bazen çocuğun çıkardığı değişik sesleri melodi haline çevirip sınıfa tekrarlatmak çocukta akran öğrenmesine de geçebiliyoruz” KÖ3.

“Ona yaklaşıp aynı frekansı yakalamak önemli bence. Engelini kusur olarak görmemesini sağlayacak etkinlikler. Hatta bir artı olarak gösterecek etkinlikler olmalı” KÖ7.

“Uygulamaya yönelik etkinlikler olmalı. Derse çocuğu aktif olarak katabileceğimiz bir uygulama olmalı” KÖ9.

“Kaynaştırma öğrencilerine kaynaştırmadan kaynaklı müziksel eğitimde yazınsal ödev gösteriyorsak daha basit ödevler vermeliyiz. Arkadaşlarıyla ortak çalışmalara katmalıyız. Onları etkinliklere katmamız lazım koro çalışmalarına katmak gerekir mesela. Bu durum onlar için çok önemli” KÖ10.

“Bence yaparak öğrenmesi lazım. Çocukla beraber bir şeyler yapmamız lazım” EÖ9.

Araştırmanın verileri doğrultusunda; katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans ve

hizmet içi eğitim süreçlerinde kaynaştırma eğitimine yönelik dersler almadıkları, konu ile ilgili olarak kişisel gelişim bağlamında gelişmiş ülkelerin bu konudaki yaklaşımlarını araştırmadıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcılar kaynaştırma öğrencilerine karşı öğretmen yaklaşımlarına ilişkin olarak; duyarlı olunması gerektiği, dersi sevdirek sabırlı ve sevecen davranarak ders işlenmesi gerektiği görüşünü ifade etmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak ders işlenirken çalgı, ritim ve oyun ağırlıklı yöntemlerin kullanılması gerektiği ve böylece dersin daha etkin ve kalıcı öğrenmeler sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular sonucunda kaynaştırma öğrencileri olan öğretmenlere daha verimli bir şekilde ders anlatabilmeleri için çeşitli yöntem önerilerinde bulunulmuştur.

Bunların yanı sıra normal öğrenim düzeyinde olan çocuklarda da dâhil olmak üzere kaynaştırma öğrencilerine daha verimli müzik eğitimi vermek adına çalgı ve ritim ağırlıklı yöntemlerin veya etkinliklerin ön plana alınması bulgular neticesinde söylenebilir. Bu nedenle orff çalgılarının orff metoduna göre uygulanarak bu tür çocuklara oyunlaştırarak sevecen, sabırlı ve dersi sevdirek sunabilmek dersin etkililiği için de çok önemlidir. Müzik öğretmenlerine Orff metodunun öğrenilmesi için gerek online eğitimler gerekse orff metodları ile çeşitli eğitim kurslarına katılmaları önerilmektedir. Orff yönteminin ve çalgılarının kullanılabilirliğinin artırılması için de MEB bünyesinde de hizmet içi eğitimler verilmelidir. Kaynak olarak ise öğretmenlerimizin özel olarak kendilerini geliştirebilmek adına <https://www.orffmerkezi.org/> sitesi önerilebilir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Müzik öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hakkındaki görüşleri nasıldır?” sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen 3 görüşme sorusu (15, 16 ve 17. sorular) belirlenmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hakkında bildiklerinizi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna (15. soru) ilişkin veriler Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27. *Katılımcıların Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hakkında Bildiklerini Yeterli Bulma Durumları*

Görüşler	f	%
Buluyorum	6	25.0
Bulmuyorum	18	75.0
Toplam	24	100.0

Görüşme yapılan katılımcıların %75.0'i (18 kişi) BEP ile ilgili bilgilerini yeterli bulmadığını, %25.0'i (6 kişi) ise yeterli bulduğunu belirtmiştir. Yeterli bulmama nedenlerinin büyük bir bölümünü ise üniversite yıllarında BEP ile alakalı bir eğitim görmediklerine ve okul idarelerince önemsenmediğine bağlamışlardır.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerine BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) uyguluyor musunuz?” sorusuna (16. soru) ilişkin veriler Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28. *Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) Hazırlama/Uygulama Durumları*

Görüşler	f	%
Uyguluyorum	11	45.8
Uygulamıyorum	13	54.2
Toplam	24	100.0

Tablo 28’de görüldüğü gibi katılımcıların %45.8’i (11 kişi) kaynaştırma öğrencilerine BEP uyguladığını, %54.2’si (12 kişi) ise BEP hakkında yeterli bilgileri olmadığından uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Sadece EÖ1. bu konuda “Belgelemek adına hazırlıyoruz ama uygulayamıyoruz” şeklinde görüş belirtmiştir. Uygulayamadığını belirten katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir;

“Deneyimimiz olmadığı için bir hazırlık çalışmam olmadı ama artık olmalı” KÖ7.

“Bilmediğimiz için hazırlamadık ama artık araştırıp uygulayacağız” KÖ8.

“Sınıflar kalabalık ve biz yeterince donanımlı değiliz. Süre yeterli değil” KÖ12.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) çerçevesinde ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz?” sorusuna (17. soru) ilişkin veriler Tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29. *Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Çerçevesinde Uyguladıkları Etkinlik Durumu*

Görüşler	f	%
Ritim Etkinlikleri	4	16.7
Söyleme Etkinlikleri	4	16.7
Çalgı Etkinlikleri	5	20.8
BEP Hazırlamıyorum	11	45.8
Toplam	24	100.0

Tablo 29’da görüldüğü üzere katılımcıların %45.8’i (11 kişi) BEP hazırlamadıklarını belirtirken, %20.8’i (5 kişi) çalgı etkinliklerine yer verdiklerini, %16.7’si (4 kişi) söyleme etkinliklerine, %16.7’sini (4 kişi) ise ritim etkinliklerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir;

“Enstrümanların sesinden çocuğun ilgisini çekebilecek bir şeyi yakalamaya çalışırım. İşte kaval sesiydi, kanun sesiydi, gitar sesiydi. Hangisi çocukların toplu olarak hoşuna gidiyorsa onun üzerine yoğunlaştırdım. İkinci olarak da konuşarak ya da müziksel etkinlik hani notalarla bunları renklendirerek ya da isimlendirerek bir oyun içerisinde toplu bir şekilde adapte etmeye çalışırdım” EÖ2. “Enstrüman çalmaya yönelik şeyler yapmaya çalışırım. Bir şekilde onları açmaya çalışıyorum. Enstrüman yardımıyla onlara ulaşmaya çalışıyorum” KÖ13. “Söylemeye yönelik dersler işlenmeli, çocuk daha iyi derse katılabilir” EÖ3. “Mesela özellikle küçük yaş gurubundaki öğrenciler için hikayeyi bedenle seslendirerek anlatmak çok işe yarar. Örneğin Ahmet amca yürüyordu. Ayaklarıyla güm güm sesler çıkartarak” KÖ3.

Katılımcılar farklı olarak şu görüşleri belirtmişlerdir;

“Birebir örnekleyerek önce kendim göstererek sonra öğrenciden isteyerek sonra da parçalara bölerek. Kısım kısım önce kendim örnekler verip sonra onlardan isterim. Bu şekilde eğitim vermeye çalışırım” KÖ6.

“Şu ana kadar iki öğrencim oldu. İkisi de müziğe duyarlı ve yetenekliydi. İkisi de güzel sanatlar lisesinde” KÖ5.

“Bu tür çocukların her birinin öğrenme şekilleri farklı. Biri nota okuyarak öğrenir, diğeri ezberleyerek, başka biri sayarak öğrenir gibi” KÖ9.

“Önceliğimiz çocuğu derse katmak. Hayata alıştırmak. Özel zaman ayırıp ilgilenmek gerekir” KÖ10.

“Diğer öğrencilerin bir konu hakkında yaptıkları çalışmaları kaynaştırma öğrencilere örnek gösterip yaptırmaya çalışabiliriz” EÖ10.

“BEP dışındaki kazanımları, normal kazanımları bireyselleştirerek uyguluyorum daha basitleştirerek” EÖ8.

“Müzik dersindense diğer derslerde çocuklara eğitim vermek eğitim almaları daha iyi olabilir” KÖ14.

Araştırmanın verileri incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun BEP hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu, bu sebepten dolayı da BEP uygulamadıkları/hazırlamadıkları görülmektedir. Bu nedenle de katılımcılar BEP uygulamadıklarından kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde herhangi bir etkinlik uygulamadıkları tespit edilmiştir. Kaynaştırma öğrencileri olan öğretmenlerin dersleri daha verimli işlemelerine katkı sağlayacağı düşünülen çeşitli yöntem önerilerinde bulunulmuştur.

Katılımcıların çoğunun vermiş oldukları cevaplar neticesinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik BEP planı hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu ve bundan dolayı hazırlamadıkları görülmüştür. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. Madde (f) Bendinde, “özel eğitim gerektiren bireyler için BEP’in geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.” ibaresi BEP’in yasal bir zorunluluk olduğunu göstermektedir. Bu yüzden kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerimizin BEP planı hazırlaması gerekmektedir. BEP planı hazırlama hususunda bilgileri yetersiz olan öğretmenler için BEP planı hazırlamanın aşamaları ve dikkat edilmesi gerekenler sıralanmıştır;

1. BEP hazırlayacak bir ekip oluşturulmalı
2. Çocuğun eğitsel performans düzeyi kaba değerlendirme formuyla belirlenmeli
3. Uygun eğitim ortamları ve bu ortamlarda verilecek destek eğitim hizmetleri belirlenmeli
4. Bireyselleştirilmiş öğretim programı hazırlanmalı (BÖP)
5. Uzun ve kısa dönemli amaçlar belirlenmeli
6. Uygun öğretim materyali ve öğretim yöntemi belirlenmeli
7. BEP’in uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi için sorumluların belirlenerek zaman çizelgesinin hazırlanıp değerlendirme biçimine karar verilmesi (MEB, 2004, s. 45).

Bu süreçte diğer önemli hususlar ise şöyledir;

1. Aileyi sürece katmaya,
2. BEP hazırlanırken kullanımı kolay, açık ve anlaşılır olmasına,
3. Kısa ve öz ifadeler kullanılmasına,
4. Gerçekçi olmasına dikkat edilmelidir (MEB, 2004, s. 46).

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Müzik öğretmenlerinin sınıf ortamında kaynaştırma öğrencilerine zaman ayırma durumları nasıldır?” sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen 2 görüşme sorusu (7 ve 28. sorular) belirlenmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Derslerde kaynaştırma öğrencilerine ayrı (özel) bir zaman ayırıyor musunuz?” sorusuna (7. soru) ilişkin veriler Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30. Katılımcıların Derslerde Kaynaştırma Öğrencilerine Ayrı (Özel) Bir Zaman Ayırma Durumu

Görüşler	f	%
Ayırıyorum	7	29.2
Ayrırmıyorum	17	70.8
Toplam	24	100.0

Tablo 30'a bakıldığında katılımcıların %70.8'i (17 kişi) müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine özel bir zaman ayırmadıklarını, %29.2'si (7 kişi) ise zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Derste ayırmam ders dışı ayırırım. Diğer çocukların hakkına girmemek lazım hani varsa bir durum ders dışında boş zamanımda, teneffüste olur ne bileyim işte sınıf/ders öğretmeninden rica edip alıp elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışırım” EÖ2.

“Dersin içinde diğer öğrencilere haksızlık olur diye ayırmazdım ama özelde ilgilenirim. Sınıf içinde de görevlendirmeler yapardım” KÖ8.

“Her konuda ayrı bir zaman ayırma durumum olmuyor” EÖ3.

“Ayrı zaman ayıramıyoruz. Sadece bir saat dersimiz olduğu için ders dışında zaman ayırmak gerekiyor” KÖ6.

“Süre yetersiz olduğu için hayır” EÖ8.

Katılımcılardan bazıları ise görüşlerini şöyle belirtmişlerdir;

“Kazanım öğrenciye geçmiş mi diye kontrol ederken tabana onları koyabiliyoruz. Belki bu birazcık kırıcı gelebilir size ama bahsetmek istediğim bir aşağılık duygusu değil hani kazanımı ona bile aktardık mı? Buna bakıyorum” EÖ1.

“Dersin başında veya sonunda onları motive edip dersi içinde de minik dokunuşlarla diğerlerine diyelim ki bir yazılı çalışma verdiniz tahtadaki notayı geçiriyorlar. Farzı misal diğer öğrenciye de kulaklığını takıp piyanoda şunu çalışıyorsun diyebiliyorsun diğer öğrenciye geçip yan tarafta ritim çalışmasına hazırlarken sınıfı birçok gruba bölerek kaynaştırma öğrencilerini rahatlıkla aralarında tolare edebilirsin” KÖ3.

“Elimden geldiğince dersin bitmesine yakın ilgileniyorum bireysel olarak” KÖ10.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde uyguladığınız örnek bir çalışma var mı?” sorusuna (28. soru) ilişkin veriler Tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 31. Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Uyguladıkları Örnek Çalışma Durumu

Görüşler	f	%
Var	6	25.0
Yok	18	75.0
Toplam	24	100.0

Tablo 31’de görüldüğü gibi katılımcıların %75.0’i (18 kişi) kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde herhangi bir örnek çalışma uygulamadıklarını belirtirken, %25.0’i (6 kişi) ise örnek çalışma uyguladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir; hariç “paylaşmak istemiyorum TÜBİTAK konum çünkü” KÖ9.

“Bardak vurma, tefler kullanarak ritim etkinliklerinde işbirlikli olarak eğitim veriyorum” KÖ10.

“Koroya dâhil ettim” KÖ4.

“Beden perküsyonu çok kullanıyorum küçük yaş gruplarında hikâye anlatımıyla, büyük yaş gruplarında kulağa değişik gelen hecelerle” KÖ3.

“Öfke kontrolü için bateri öğretmiştik ve başarmıştık” EÖ2.

“Koro çalışması yaptık. Konser verdik” EÖ1.

Araştırmanın verileri incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğu tarafından müzik derslerinde, ders süresinin az olmasından dolayı kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir zaman ayırmadıkları fakat özel olarak ders dışında bazen ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Zaman probleminin kaynaklı olarak da kaynaştırma öğrencileri ile herhangi bir çalışma yapmadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine uygulanan müzik eğitimine ilişkin durum nasıldır?” sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen 11 görüşme sorusu (5, 6, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. sorular) belirlenmiştir. 18. soruda gereksinimler (görme, işitme, hafif düzey zihinsel ve bedensel engeli olanlar) ayrı ayrı tablolar oluşturularak incelenmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Öğretim süreci içinde kaynaştırma öğrencilerini derse nasıl dâhil ediyorsunuz?” sorusuna (5. soru) ilişkin veriler Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32. Katılımcıların Öğretim Süreci İçinde Kaynaştırma Öğrencilerini Derse Dâhil Etme Durumları

Görüşler	f	%
Şarkı Söyleterek	2	8.3
Ritim Tutturarak	2	8.3
İlgisini Çekecek Müzik Aletleriyle	4	16.7
Normal Derse Devam Ederek	8	33.3
Bireysel İhtiyaçlarına Göre	8	33.3
Toplam	24	100.0

Tablo 32’de görüldüğü gibi katılımcıların %8.3 ‘ü (2 kişi) öğretim süreci içinde kaynaştırma öğrencilerini “şarkı söyleterek” derse dâhil ettiklerini söylemişlerdir. Şarkı söylemenin kaynaştırma öğrencileri için hem daha basit hem de daha eğlenceli olduğunu, öğrencilerin şarkı söylerken mutlu olduklarını söylemişlerdir. KÖ2. bu konuda “*Şarkı öğretiyorsam şarkıya eşlik ediyor mu? Yarım yamalak eşlik etse bile doğru bile söylemese alkış tutarak aferin diyerek onu teşvik ederek sürece dâhil ediyorum. En azından mutlu olduğunu görmek bile yetiyor*” demiştir. Benzer şekilde KÖ4. de “*Herkes şarkı söylüyorsa onu da dinliyordum. Eğer istiyorsa dinliyordum. Kesinlikle zorlamıyordum. Söylediğinde de alkışlatıyordum*” demiştir.

Katılımcıların %8.3’ü (2 kişi) öğretim süreci içinde kaynaştırma öğrencilerini “ritim tutturarak” derse dâhil ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin özgüven kazanmaları için yapılan etkinliklere eşlik etmelerinden ve ritim tutmaktan hoşlandıklarından bahseden katılımcılardan; EÖ1. “*İçine kapanık olduğu için çok katılım gösteremedikleri için mesela müzikte ritim kalıbı gibi işte alkışla eşlik edebileceği gibi şeylere eşlik edebildiğini gördüğünde yapabildiğini gördüğünde diğer arkadaşlarıyla, kendisine bir özgüven geliyor. Ve onun üzerine birazcık daha yoğunlaşabiliyoruz*” demiştir. KÖ11. de “*Ritim tutmayı çok seviyorlar, şarkı söylemeye katılıyorlar*” demiştir.

Katılımcıların %16.7’si (4 kişi) öğretim süreci içinde kaynaştırma öğrencilerinin “İlgisini çekecek müzik aletleriyle” derse dâhil ettiklerini belirtmişlerdir. Konuyla ilgili olarak EÖ2. “*İlgisini çekerek yada sevdiği bir yoldan ilerleyerek örnek vereyim ilk önce enstrüman çaldı mı? Çalmadı mı? onu yakalamaya çalışırım. Sevdiği veya ilgisini çektiği bir enstrüman varsa öğretmeye çalışırım. Küçük bir harekette olsa öğrettikten sonra onun ilgisini çektikten sonra o yoldan ilerlemeye çalışırım*” demiştir. Yine görüş belirten katılımcılardan EÖ6. “*Çalgı çaldırıyorum genelde. Notalarını öğretiyorum. O şekilde gösterdiğim için yapıyordu diğerleri gibi*” demiştir. KÖ9. da benzer şekilde “*Görsel ifadeler kullanırdım. Tabi ki durumuna göre de değişir. Sadece tahtada bir şeyler anlatıp sıkmaktansa müzik aletleriyle sürece dâhil etmeye çalışırdım*” demiştir. KÖ10. ise “*Elimizden geldiğinde önce sevdikleri,*

ilgilerini çekebilecekleri, oyunlar ve enstrüman kullanarak derse dâhil etmeye çalışıyoruz. Enstrümanlara dokunmalarına imkan tanıyoruz. Arkadaşlarını görerek eşlik etmelerini sağlıyoruz. Ötekileştirmemek adına ilgilenmek gerek” diyerek görüş belirtmişlerdir. KÖ12. de “Flüte ilgisi var. Bir öğrencimin çaldırıp diğer arkadaşlarının alkışlamasını sağlıyorum” demiştir.

Katılımcıların %33.3’ü (8 kişi) öğretim süreci içinde kaynaştırma öğrencilerini “Normal derse devam ederek” derse dâhil ettiklerini belirtmişlerdir. EÖ3. konuyla ilgili olarak “Tabi diğer çocuklarla bir takım şeyleri yapmaları çok zor oluyor. Onların aktif olacağı şeylerde onları ön plana çıkarıyorum” diye görüş belirtmiştir. Benzer bir açıklama da EÖ5.’ten gelmiştir. O da “Doğal olarak isimleriyle hitap edip derse dâhil ediyorum özel bir çaba harcamaya gerek yok zaten dâhil oluyorlar” demiştir. KÖ5. de seviye farklı gözeterek “Her öğrenci gibi ayırt etmeden konuşarak onların seviyelerine inerek” açıklamasını yapmıştır. EÖ7. ise “Anlatım yoluyla sınıf düzeyinde anlatırım” demiştir.

Katılımcıların %33.3’ü (8 kişi) ise “Bireysel ihtiyaçlarına göre” derse dâhil ettiklerini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak KÖ3. “Bireysel ihtiyaçlarını tespit edip, onları bazen bireysel olarak almak gerektiğine inanıyorum. Sınıfı da buna hazırlamak gerekiyor. Sınıfın o öğrencinin farklı dinamikleri olduğunun farkında olmasını sağlıyorum ve yeri geldiğinde bireysel görevler vererek o öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını sağlayıp o öğrenciyi de sürece dâhil ediyorum” demiştir.

Katılımcıların bazılarının farklı görüşleri ise şöyledir;

“Sürekli aşağılıyorlar. Dolayısıyla bu çocukları sınıf içinde övüyorum. Utanmasınlar diye. Bana göre kaynaştırma öğrencileri müzik dersinde diğer öğrencilerden daha başarılılar” EÖ4.

“Engelleri olduklarından çekingen davranıyorlar. Sınıfa bir türlü açılmıyorlar. Farklı davranmak lazım bunu da ben bilmiyorum” EÖ8.

Katılımcılara yöneltilen “Eğitim ortamı (sınıf) ders işlemeye elverişli mi?” sorusuna (6. soru) ilişkin veriler Tablo 33’de gösterilmiştir.

Tablo 33. Eğitim Ortamının (Sınıfın) Ders İşlemeye Elverişlilik Durumu

Görüşler	f	%
Evet	12	50.0
Hayır	12	50.0
Toplam	24	100.0

Tablo 33’de görüldüğü gibi katılımcıların %50.0’si (12 kişi) eğitim ortamının ders işlemeye elverişli olduğunu belirtirken, %50.0’si (12 kişi) de ders işlemeye elverişli olmadığını ifade etmişlerdir. Tablo 33 incelendiğinde “Evet ve Hayır” cevaplarını veren katılımcı sayılarının eşit olduğu görülmüştür. Görüş belirten katılımcılar yorum yapmadan soruya kısaca “Evet veya Hayır” cevaplarını vermişlerdir.

“Gereksinimlerine göre (görme, işitme, hafif düzeyde zihinsel ve bedensel engeli olan) kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne tür çalışma planları hazırlıyorsunuz?” sorusuna (18. soru) ilişkin veriler 4 farklı tabloda gösterilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Gereksinimlerine göre (görme engeli olan) kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne tür çalışma planları hazırlıyorsunuz?” sorusuna (18. soru) ilişkin veriler Tablo 34’de gösterilmiştir.

Tablo 34. *Görme Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu*

Görüşler	f	%
Dokunmaya Yönelik	7	29.2
İşitmeye Yönelik	6	25.0
İşitme ve Dokunmaya Yönelik	7	29.2
Görme Engelli Öğrencim Yok	4	16.7
Toplam	24	100.0

Tablo 34 incelendiğinde katılımcılar görme engeli olan öğrencilere “dokunmaya yönelik” %29.2 (7 kişi) ve “işitme ve dokunmaya yönelik” %29.2 (7 kişi) olmak üzere iki alanda daha fazla çalışma planları hazırladıklarını belirtmişlerdir. Ardından katılımcıların %25.0’sı (6 kişi) işitmeye yönelik planlar hazırladıklarını ve %16.7’si (4 kişi) ise görme engelli öğrencisinin olmadığını söyleyip çalışma planları hazırlamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Onlara özel kabartmalı kitaplar geliyor diye biliyorum. Diğer arkadaşlarından soyutlamadan yanına oturup okurum anlatırım görselleştiririm onun kafasında” KÖ1.

“Kabartma notlar ile tartımla birim vuruşları gösterebiliriz” EÖ1.

“Alfabeyi bilmesede işitsel duygusu çok kuvvetli olduğu için duyarak iletişime geçiyorsunuz. Kulaktan eğitim veriyorsunuz. Mesela enstrüman eğitiminde, piyano eğitiminde çalışıyoruz çocuk tuşları hissediyor önce hissettikten sonra hangi tuşun hangi sesi çıkardığını anlıyor ve sizi dinleyerek, dokunarak eğitim sürecini tamamlıyorsunuz” KÖ3.

“Onlar genelde dokunarak anlayabilirler. Gözleri parmaklarında olduğu için. Mesela benim görme engelli bir öğrencim var piyano çalıyor kendi elini benim elimin üstüne koyarak nereye bastığımı hissedebiliyor” EÖ2.

“Kabartma yöntemi ile dokunarak ders işlenebilir bu tür öğrencilerle” EÖ4.

“Arkadaşım görme engelli idi. O ses kayıt alırdı. Müzik dinler gibi dinlerdi. Ve ezberi çok kuvvetliydi. Hiç zorlanmadı(konservatuarda). Takıldığı yerde ses kayıtlarını açardı” KÖ7.

“Hissedebileceği, işitebileceği ve ritim ağırlıklı şeyler kullanılarak ders işlenebilir” KÖ8.

“Braille sistemin notalı olanı var. Onunla olabilir” EÖ6.

“Genelde duyuşuna yönelik ve dokunmaya yönelik eğitimler verilmeli” KÖ10.

“İşitme gelişmiştir. Gözleri parmaklarında olur bu tür öğrencilerin dolayısıyla dokunmayla da olabilir” EÖ8.

“Dokunarak ve işitsel materyaller olabilir. Biz ders işlerken ayrı şekilde kulaklıktan ders dinletilebilir” EÖ9.

“İşitsel duyuları güçlü olduğu için işitmeye yönelik çalışmaları arttırmak gerekir” EÖ10.

Katılımcılara yöneltilen “Gereksinimlerine göre (işitme engeli olan) kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne tür çalışma planları hazırlıyorsunuz?” sorusuna (18. soru) ilişkin veriler Tablo 35’de gösterilmiştir.

Tablo 35. İşitme Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu

Görüşler	f	%
Görmeye Yönelik	10	41.7
Dokunmaya Yönelik	2	8.3
Görmeye ve Dokunmaya Yönelik	4	16.7
İşitme Engelli Öğrencim Yok	8	33.3
Toplam	24	100.0

Tablo 35 incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğu yani %41.7’si (10 kişi) “görmeye yönelik” çalışma planları hazırladıklarını belirtmişlerdir. “İşitme engelli öğrencim olmadı” diyerek konu ile ilgili herhangi bir çalışma planı hazırlamadıklarını söyleyen katılımcılar, toplam görüş bildiren katılımcıların %33.3’ünü (8 kişi) oluşturmaktadır. Katılımcıların %16.7’si (4 kişi) ise “görmeye ve dokunmaya yönelik” planlar hazırladıklarını

belirtmişlerdir. Katılımcıların %8.3'ü (2 kişi) de “dokunmaya yönelik” planlar hazırladıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların konu ile ilgili görüşleri şöyledir;

“Bu tür engeli olan öğrencilerin dokunma duyuları gelişmiştir. Notanın pozisyonunu çalgı aletlerinde göstererek eğitilebilir” EÖ10.

“Renklerle müziği öğretirdim. Notaları renklendirerek sesleri ve notaları öğretebiliriz. Titreşimlerden yararlanarak da olabilir” EÖ9.

“Görmeye yönelik” KÖ13.

“Görmeye yönelik şeyler olabilir” KÖ11.

“Dokunarak ve görselleştirerek dersi işlerim” KÖ12.

“Derslerimiz işitsel ağırlıkta olduğu için teorik düzeyde dersler verilebilir. Görmeye hitap eden şeyler kullanırız” EÖ7.

“Görsel ağırlıklı olurdu” KÖ10.

“İşitmesi hiç yoksa işaret dili öğrenmek gerek. İşitme kaybı kısmi ise normal süreç devam eder çünkü zihinsel bir sıkıntısı yoktur muhtemelen” EÖ4.

“İşitme engelliler içinde renkleri kullanabiliyoruz notalarla renkleri örtüştürerek bu eğitimi verebiliyoruz. Kırmızıyı gördüğünde do notası, şuan tamamen örnek veriyorum ve metelofonlar, ksilofonlar bunlar için çok büyük avantajdır konuya uyumludur. Daha doğrusu orff aletleri, bunları kullanarak rahatlıkla bu çalışmaları yapabiliriz” KÖ3.

“Tamamen görsele yükleneyeceğiz. Renklerle, yazıyla şekille notanın şeklini bir objeye benzeterek” EÖ2.

Katılımcılara yöneltilen “Gereksinimlerine göre (hafif düzey zihinsel engeli olan) kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne tür çalışma planları hazırlıyorsunuz?” sorusuna (18. soru) ilişkin veriler Tablo 36’da gösterilmiştir.

Tablo 36. *Hafif Düzey Zihinsel Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu*

Görüşler	f	%
Seviyelerine Yönelik	6	25.0
Tekrar Yapmaya Yönelik	8	33.3
Bedenlerini Kullanmaya Yönelik	4	16.7
Normal Derse Devam Etmeye Yönelik	1	4.2
Zihinsel Engelli Öğrencim Yok	5	20.8
Toplam	24	100.0

Tablo 36’da görüldüğü gibi katılımcıların %33.3’ü (8 kişi) “tekrar yapmaya yönelik” çalışma planları hazırladıklarını ve plan hazırlarken tekrarın öğrencilerde kalıcılığı arttırdığını, %25.0’i (6 kişi) “seviyelerine yönelik” çalışma planları hazırladıklarını ve seviyelerinin diğer öğrencilerden daha düşük olduğu gerekçesiyle daha basit ve sık tekrarlarla dersi anlattıklarını, %16.7’si (4 kişi) “bedenlerini kullanmaya yönelik” çalışma planları hazırladıklarını, hazırladıkları çalışma planlarında beden perküsyonu gibi önemli ve kalıcılığı yüksek ritim etkinlikleri uyguladıkları, %4.2’si (1 kişi) “normal derse devam etmeye yönelik” çalışma planı hazırladığını, hiçbir değişiklik yapmadan farklı bir etkinlik yapmadan normal eğitim sürecine devam ettiğini, %20.8’i (5 kişi) ise zihinsel engelli öğrencim olmadı diyerek herhangi bir çalışma planı hazırlamadıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların görüşleri şöyledir;

“Öncelikle sabırlı olmak lazım, sık sık tekrar etmek lazım. Buna yönelik materyaller kullanırım” KÖ1.

“Kolaylaştırılabilir eğitim verilmeli. Yaş sınırı sanki daha küçükmüş gibi davranarak olabilir. Buna yönelik materyaller kullanırım. Onun algılayabileceği basamağa çekilebilir anlatım şekli veya kavratma şekli. Birazcık sabırla olur, biraz da özveriyle” EÖ1.

“Beden perküsyonu çok iyi geliyor kendilerine. Beden perküsyonu eğitimi de daha önce aldım. Dolayısıyla beden perküsyonu onlar için hem kendilerini tanımak adına hem de bedenlerinden farklı sesleri çıkarıyor olmak, ağızlarıyla buna eşlik diyor olmak, aslında bedenlerinin bir orkestra olabileceğini onlara anlatmak için önemli olabilir” KÖ3.

“Kabul görmek istemelerinden dolayı ilgi göstermek gerekiyor. Bu nedenle normal öğrenciyle nasılsa kaynaştırma öğrencilerine de öyle davranmak gerekir” EÖ4.

“Tamamen derste kendisiyle özel öğrenci olduğunu hissettirmeden derse katıp normalleştirmeye çalışarak dersi işlerim. Normal bir öğrenci gibi” KÖ6.

“Basitten zora doğru ve biraz daha oyunlaştırarak ders işlerim” KÖ8

“Algılamada geç olanlar için birkaç defa tekrar ediyorum. Sık tekrarlarla dersi anlatmaya çalışıyorum. Derste ki materyalleri de buna göre kullanırım. Biraz geriden geliyor ama olsun” EÖ6.

“Bence hepsinin ortak noktası orff eğitimi. Bunun yanı sıra hareket eğitimi ve beden perküsyonu kullanılabilir. Bence doğru yol izlenirse çocuğun özrü fark edilmez bile” KÖ9.

“Hiçbir plan yapmadan normal bir öğrenci gibi davranıyorum. Süre kısıtlı olduğu için” EÖ7.

“Yavaş algılama soruları var genelde. Basitleştirerek anlatmak gerek” KÖ10.

“Çok yavaş ve tekrarla eğitim yapardım. Mesela notaların yerlerini göstereceksek daha farklılaştırarak basitleştirerek do yerine domates gibi şeylerle eğitmek gerek” EÖ8.

“Onlar derste geri kalıyorlar ve zaman ayıramıyorum. Saat yetersiz” KÖ13.

“Çok temele inerek daha basit şekilde sık tekrar etmek gerekir. Daha dikkat çekici materyaller hazırlanabilir” EÖ9.

Katılımcıların görüşlerinden farklı olarak ise şu ifadeler yer almaktadır;

“Daha fazla efor sarf etmek gerekir. O yüzden hem görsel hem işitsel olarak ders anlatıp görsel materyaller kullanırım. Çünkü görsele daha fazla yoğunlaştırdım görmeyi unutmak daha zor olduğu için” EÖ2.

Katılımcılara yöneltilen “Gereksinimlerine göre (bedensel engeli olan) kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne tür çalışma planları hazırlıyorsunuz?” sorusuna (18. soru) ilişkin veriler Tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 37. Bedensel Engeli Olan Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Çalışma Planları Durumu

Görüşler	f	%
Engel Yerine Göre Hazırlarım	14	58.3
Normal Öğrenci Gibi Düşünerek Hazırlarım	2	8.3
Bedensel Engelli Öğrencim Yok	8	33.3
Toplam	24	100.0

Görüşme yapılan katılımcıların %58.3’ü (14 kişi) bedensel engeli olan kaynaştırma öğrencilerine engel yerine göre çalışma planları hazırladıklarını, %8.3’ü (2 kişi) diğer öğrencilerden farklı davranmadan normal bir öğrenci gibi düşünerek ders işlediklerini, çünkü bedensel engeli olan öğrencilerin zeka sorunlarının olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların %33.3’ü (8 kişi) ise bedensel engelli öğrencilerinin olmadıklarını belirtmiş ve herhangi bir çalışma programı hazırlamadıklarını söylemişlerdir. Görüş belirten katılımcıların ifadeleri ise şöyledir;

“Bedenini kullanabildiği ölçüde hafif ritimlerle tempo tutturarak gerek ellerini kullanarak gerekse de ayaklarını. Bu şekilde bir plan hazırlarım” KÖ2.

“Bedensel engeline göre değişiklik gösterir. Engel durumu kısmi ise çok iyi piyano çalabilir” EÖ1.

“Onlarda da orff çalgılarını çok ayrıntılı kullanabiliyorsunuz. Diyelim ki ayak engeli varsa ellerini kullanarak, el engeli varsa ayaklarını kullanarak onlara ritim tutturmak gibi. Farklı uzuvlarını kullanabilirsiniz” KÖ3.

“Tamamen fiziksel engeline bağı bir etkinlik olabilir” KÖ7.

“Zihinsel sorunu yoksa normal öğrenci gibi davranırım” KÖ13.

Farklı görüşlere sahip katılımcıların ifadeleri ise şöyledir;

“Genelde vurmaya meyilli oldukları için herhangi bir vurmali aletlerle ilerlerdim” EÖ2.

“Parmak sorunu olan çocuğun bedensel engelini aşmak için piyanoda parmak egzersizleri kullanırım. İhtiyaç giderebilecek duruma getirmek lazım bu tür çocukları” EÖ4.

“Tekerlekli sandalyeyle derse gelen bir öğrencim var. Müziğe de çok ilgisi var. Onunla birebir ilgilendim. Öğrenciler farkında ve ona göre davranıyorlar o öğrenciye karşı” KÖ6.

“Bilgisayar üzerinde müzik programları var onlar olabilir. Müzik teknolojilerinden faydalanmak gerekir” KÖ9.

“Müzik sadece enstrüman çalmak değildir. Söyleme faaliyetleri olabilir. Teorik bilgiler verilebilir” KÖ12.

Katılımcılara yöneltilen “Öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencileri için materyal kullanır mısınız?” sorusuna (19. soru) ilişkin veriler Tablo 38’de gösterilmiştir.

Tablo 38. Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencileri İçin Materyal Kullanma Durumları

Görüşler	f	%
Kullanıyorum	14	58.3
Kullanmıyorum	10	41.7
Toplam	24	100.0

Tablo 38’de katılımcıların %58.3’ü (14 kişi) kaynaştırma öğrencileri için materyal kullandıklarını, %41.7’si (10 kişi) ise kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Materyal kullanıyorum diyen katılımcıların genelde materyal olarak müzik aletleri ve akıllı tahtadan bahsettikleri görülmüştür. KÖ13. bu anlamda *“Müzik aletlerini kullanırım materyal olarak ekstradan hazırlamıyorum”* demiştir. Aynı görüşü destekler nitelikte EÖ6. da *“Materyal çok kullanmıyorum. Sadece müzik aleti kullanıyorum. Melodika ve flüt gibi”* demiştir. Yine benzer şekilde KÖ6. *“Ritim çalgılarını derslerde kullanıyorum”* EÖ4. ise *“Televizyon, bilgisayar, piyano, bağlama ve gitar gibi enstrümanlar kullanırım. Ayrıca mukavvadan 5 iple notaları göstermişim”* demiştir.

Materyal kullanmıyorum diyen katılımcılardan EÖ3. ders süresinin yetersizliğinden bahsetmiş bu konuda *“Çok fazla fırsat bulamıyorum. 40 dakikalık sürede onlar için ekstra bir şey hazırlamıyorum”* demiştir. Farklı bir görüş belirten KÖ2. ise *“Materyal kullanımı için*

bilgim yok” demiştir. Görüş belirten katılımcılardan 8 kişi ise sadece “kullanmıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen “Seçilen materyal kullanımı için yeterli süre olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna (21. soru) ilişkin veriler Tablo 39’da gösterilmiştir.

Tablo 39. *Seçilen Materyal Kullanımı İçin Yeterli Sürenin Olma Durumu*

Görüşler	f	%
Evet	5	20.8
Hayır	19	79.2
Toplam	24	100.0

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu %79.2’si (19 kişi) seçilen materyalin kullanımı için yeterli sürenin olmadığını, %20.8’i (5 kişi) de seçilen materyalin kullanımı için yeterli sürenin olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri ise şöyledir;

“Anca iletişim kurabiliyoruz. Yetersiz” KÖ2.

“Tabi ki yeterlidir. On dakika bile yeterlidir. Sadece doğru yöntem ve tekniği bulmak lazım” KÖ3.

“Yeterli. Ama iki ders olsa daha iyi olur. Birinci ders sözel ikinci ders uygulama olurdu daha iyi olurdu yani” EÖ2.

“Hayır 40 dakika da ne olabilir ki” KÖ5.

“Ders süresi uzadıkça da sıkılabilirler. Ama yeterli” KÖ7.

“Zaten ders süresine göre planlama yapıyoruz yeterli oluyor. Ama bir tık daha fazla süre olabilir” KÖ8.

“Materyale göre değişiklik gösterir. Ama bulmuyorum” KÖ11.

“Yeterli. O sürede çok çalışma yapabiliyorum” EÖ10.

Katılımcılara yöneltilen “Öğrenci performanslarını değerlendirirken kaynaştırma öğrencilerine göre ayrı bir değerlendirme ölçeği hazırlıyor musunuz?” sorusuna (22. soru) ilişkin veriler Tablo 40’da gösterilmiştir.

Tablo 40. *Öğrenci Performanslarını Değerlendirirken Kaynaştırma Öğrencilerine Ayrı Bir Değerlendirme Ölçeği Hazırlama Durumları*

Görüşler	f	%
Hazırlıyorum	19	79.2
Hazırlamıyorum	5	20.8
Toplam	24	100.0

Tablo 40 incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğu %79.2’si (19 kişi) öğrenci

performanslarını değerlendirirken kaynaştırma öğrencilerine göre ayrı bir değerlendirme ölçeği hazırladığını belirtirken, %20.8'i (5 kişi) de ayrı bir değerlendirme ölçeği hazırlamadığını belirtmiştir. Katılımcılardan hiçbiri yorum yapmadan sadece “hazırlıyorum veya hazırlamıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerinin performanslarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna (23. soru) ilişkin veriler Tablo 41’de gösterilmiştir.

Tablo 41. Kaynaştırma Öğrencilerinin Performanslarını Değerlendirme Durumları

Görüşler	f	%
Sınıf Düzeyinde Değerlendiririm	1	4.2
Ayrı Değerlendiririm	23	95.8
Toplam	24	100.0

Tablo 41’de katılımcıların tamamına yakını %95.8 (23 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin performanslarını diğer öğrencilerden farklı bir değerlendirme ölçeği hazırlayarak veya ölçek hazırlamadıkları durumda da duygusal olarak ve kazanımlara ulaşma durumuna göre değerlendirdiklerini söylemişlerdir. KÖ1. ayrı bir ölçek hazırlamaktan şöyle bahsetmiştir; “Diğer öğrencilere göre bir tık daha özel davranırım. Fazla puan vermeden ortayı bulmaya çalışırım. Ama onların ayrı bir değerlendirmeye alınması ve ayrı bir ölçek hazırlanarak değerlendirilmesini gerektiğini düşünüyorum” demiştir. Benzer şekilde KÖ3. de “Bununla ilgili bir ölçek hazırlanabilir. Ama kaynaştırma öğrencisinin yapısına göre bir ölçek. Eğer işitme engeli olan bir çocuk ise verdiğiniz görsele ilişkin uyum nedir? Öğrenmiş mi? Onu yapıyor mu? Diye derecelendirmesi gerekir. Diyelim ki verdiğiniz parçayı kaç aşamada yaptı ilk başlarken 5 kere dinleyerek yaptı ikinci aşamada bir ay sonra artık seslere aşına olduğu için ölçeklendirme değişti. Artık iki kere dinleyerek o parçayı çalabiliyor gibi ölçeklendirme yapılabilir” demiştir. Katılımcıların %5.2’si (1 kişi) ise sınıf düzeyinde, herhangi bir değerlendirme ölçeği hazırlamadan, normal öğrencilerle aynı şekilde değerlendirdiğini söylemiştir. Katılımcıların görüşleri şöyledir;

“Duygusal davranıyorum tamamıyla ölçeğe dayalı değerlendirmiyorum” KÖ11.

“Derste disiplin kurallarına uyuyor mu? Ders materyallerini getiriyor mu? Dersi önemsiyor mu? Çabalıyor ama yapamıyorsa notu yukarıda tutuyorum” KÖ2.

“Kavrama basamağına bakıyorum. Ne kadar kavramış ona bakarım” EÖ1.

“Ders içindeki durumlarına bakarak, geri dönütlere bakarak değerlendiriyorum” EÖ2.

“Gözlem yapıyorum. Uygulama sınavları yapıyorum onlara ve onları

anlattıklarından sorumlu tutuyorum” EÖ3.

“Biraz daha bonkör davranıyorum puanlamada. Çocuğun içini açmak kaybetmemek için” EÖ4.

“Ölçeğe çok fazla bağlı kalamıyorum. Sınavını ayrı yapıyorum herkesin önünde sınav yapmıyorum. Çocuğu bildiğim için ona göre puanlama yapıyorum” KÖ6.

“Bireysel kazanımları almış mı? Almamış mı? Ona bakarım. Özel kazanımları kazanmış mı? Ona bakarım. Kendimizi de eleştiririm yapıp yapmadıklarımız hakkında” KÖ8.

“Kendi yeterliliklerine göre. Yapabileceği şeyin üst sınırına göre değerlendiriyorum” KÖ10.

“Ölçeğimi kafamda belirliyorum ama yazıya dökmüyorum. Taslak olarak puanlamayı kafamda belirliyorum yapıyorum” KÖ14.

“Yapabildiği ölçüde, emek gösterebiliyorsa ona göre değerlendiriyorum” EÖ10.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde en sık karşılaştığınız sorun veya sorunlar nelerdir?” sorusuna (24. soru) ilişkin veriler Tablo 42’de gösterilmiştir.

Tablo 42. Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde En Sık Karşılaşılan Sorunlar

Görüşler	f	%
Sınıfta Dolaşma	5	20.8
Sınıfta Yaramazlık Yapma	2	8.3
Dolaşma ve Yaramazlık Yapma	5	20.8
Sıkılma	7	29.2
Dikkat Dağınıklığı	5	20.8
Toplam	24	100.0

Tablo 42’de görüldüğü gibi katılımcıların %20.8’i (5 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde “sınıfta dolaştıklarını” belirtirken, %8.3’ü (2 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde “sınıfta yaramazlık yaptıklarını”, %20.8’i (5 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde “sınıfta dolaştıklarını ve yaramazlık yaptıklarını”, %29.2’si (7 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde sınıfta “sıkıldıklarını” ve %20.8’i (5 kişi) ise kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde “dikkatlerinin dağıldıklarından” bahsetmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının ifadeleri ise şöyledir;

“Öğrenciye yoğunlaşmak gerekiyor. Yoğunlaşmadığın sürece dikkati dağılıyor. Bir şeyler ile oyalanıp dersten kopuyor ve yaramazlık başlıyor” KÖ14.

“Dolaşma oluyor sınıfta. Zapt etmek zor oluyor. Müzik onlar için eğlenceli ders olduğu için heveslerini kırmakta istemiyorum” KÖ2.

“Hareketliler. Bazıları gerçekten çok hareketli” KÖ6.

“İşitsel bir ders olduğu için sıkıntılar olabilir. Sesten rahatsız olan kaynaştırma öğrencileri olabilir. Otistik bir öğrencim vardı bu durumdaydı. Siren sesi klima sesi gibi durumlarda kaçıyordu. Kaynaştırma öğrencilerinden bazı öğrenciler rahatsız olabiliyordu” KÖ7.

“Genel itibarıyla dersin öğretmenine sempati duyması gerekiyor. İlgi istiyor. Sevdiği bir öğretmene dönüşmek gerek” EÖ1.

“Onları adapte etmek zor oluyor. Eğer enstrüman çaldırıyorsam tabi ki bu enstrümanda sorun yaşıyorlar. O yüzden onlara çaldırmamaya çalışıyorum. Ve enstrüman çalındığı zamanda sıkılabiliyorlar” EÖ3.

“Anlatamama çaresizliğine çözüm bulmaya çalışıyorum” KÖ10.

“Çocuk şiddete meyilli olabiliyor. Bu nedenle normal öğrencilerle bu durumu çözmeye çalışıyorum. İçeride dolaşabiliyor” KÖ13.

“Sıkılma oluyor” EÖ10.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde karşılaştığınız sorun veya sorunları nasıl çözüyorsunuz?” sorusuna (25. soru) ilişkin veriler Tablo 43’de gösterilmiştir.

Tablo 43. Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Karşılaştığınız Sorun veya Sorunları Çözme Durumları

Görüşler	f	%
Özel Konuşarak	19	79.2
Rehberlik Servisine Yönlendirerek	2	8.3
Sınıf Öğretmenine Yönlendirerek	3	12.5
Toplam	24	100.0

Tablo 43’de görüldüğü üzere katılımcıların %79.2’si (19 kişi) yaşadıkları sorunları, sorun çıkaran kaynaştırma öğrencisi veya sorun çıkaran diğer öğrencilerle özel konuşarak çözdüklerini belirtmişlerdir. KÖ4. kaynaştırma öğrencisi sorun çıkardığında *“İlgileniyorum onunla. Özel ilgileniyorum. Dersi bile bırakabiliyorum”* demiştir. EÖ3. de kaynaştırma öğrencileriyle alakalı çok sorun yaşamadığını, yaşadığında ise *“Çok sorun yaşamıyorum. Yaşadığımda da birebir çözüyorum”* şeklinde çözdüğünü dile getirmiştir. Benzer şekilde görüşler ise şöyledir;

“Konuşarak. Hassas noktalarını buldum ve oradan ilerliyorum” KÖ13.

“Birebir konuşma yapıyorum. Göz hizasına iniyorum. Özelde konuşabiliyorum sınıf dışında. Daha verimli olabiliyor” KÖ10.

“Dışarı çıkarıp birebir konuşurdum. Ama çok ağır düzeyde öğrencim olmadı genelde” EÖ6.

“Konuşarak çözerdim. O çocukla göz göze gelerek. Kendini rahat edebilecek bir ortam hazırlayarak” KÖ5.

“Birebir iletişim kurarak, göz kontağı kurarak, onu seviyesine inerek çözerdim” EÖ1.

Katılımcıların %8.3’ü (2 kişi) yaşadıkları sorunları öğrencileri rehberlik servisine yönlendirerek çözdüklerini, %12.5’i (3 kişi) de yaşadıkları sorunları, öğrencileri sınıf öğretmenlerine yönlendirerek çözdüklerini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili görüşler şöyledir;

“Göz korkutuyorum. İdareye gönderirim, rehberlik servisine gönderirim veya disipline gönderirim diyorum bu şekilde korktukları için sorun kısmen de olsa çözülüyor” EÖ4.

“Çok sorun yaşamadım. Küçük sıkıntılarda da sınıf rehber öğretmenine yönlendiriyorum” KÖ12.

“Dediğim gibi çoğu zaman sınıf öğretmenlerin yönlendiriyoruz. Sınıf öğretmenlerine daha düşkün oldukları için” KÖ6.

Katılımcılardan bazıları konu ile ilgili farklı görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşler ise şöyledir;

“Birazcık soyutlamak gerekebiliyor yeri geldiğinde kulaklıkla çalıştırabiliyorum mesela işitsel yönü kuvvetliyse o çocuğun. Diğer öğrencilere de farklı bir çalışma veriyorum. Kaynaştırma öğrencisini ayırmak daha iyi gelebiliyor aynı ortam içerisinde sorunu çözmek adına” KÖ3.

“Sınıftaki diğer öğrencilere kaynaştırma öğrencilerinin özel olduklarını ve durumlarını benimsetirdim. Her türlü etkinlikte de büyük rol verirdim. Kaynaşsın diye” EÖ2.

“Onların atılamayan bir enerjileri var. Onlara çok fazla otur, dur dememek lazım sınıf içinde dolaşabilir, kendine ait bir alanı olabilir. Çok fazla kontrol etmemek lazım. Enerjisini atması lazım” KÖ1.

Katılımcılara yöneltilen “Sizce kaynaştırma öğrencilerine müzik eğitimi vermek onlar açısından nasıl bir değişiklik oluşturur?” sorusuna (26. soru) ilişkin veriler Tablo 44’de gösterilmiştir.

Tablo 44. *Kaynaştırma Öğrencilerine Müzik Eğitimi Vermenin Onlar Açısından Oluşturduğu Değişiklik Durumları*

Görüşler	f	%
Olumlu	24	100.0
Olumsuz	-	-
Toplam	24	100.0

Tablo 44’de de görüldüğü üzere katılımcıların %100.0’ü (24 kişi) tümünün müzik eğitimi vermenin kaynaştırma öğrencileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Katılımcıların görüşleri şöyledir;

“Bence çok iyi bir şey. Daha fazla zaman olsa ve daha fazla eğitim görebilseler hem gelişimleri için hem hayata adapte olabilmeleri için bence çok iyi” KÖ1.

“Muhakkak çok fazla olumlu yönde etkisi olur” EÖ2.

“Bakış açısını açacak oyunlar oynatarak eğlenceli hale getirip eğitim vermek gerek. Olumlu katkısı var ve geliştiriyor” KÖ10.

“Pozitif bir değişiklik oluşturur. Diğer dersleri anlamaz ama müziği severek yapar eğlenceli olduğu için. Resimde öyle. İç dünyasını keşfedebilir” KÖ14.

“Bence iyi yönde etkiler. Her zaman aletlerini getirirler” KÖ11.

“Kişiden kişiye değişiyor. Bazıları seviyor bazıları sevmiyor. Dolayısıyla çoğunda olumlu değişiklikler oluşturur” KÖ13.

“Çok ilgili değiller. Odaklanma sıkıntısı yaşıyorlar. Ama illaki olumlu etkisi vardır ama çok değil” EÖ9.

“Biraz özgüvenleri yerine gelir. Diğer branşlarda akademik başarıları düşük. Müzik resim gibi derslerde yapabilme duygusu kazanıyor” EÖ1.

“Müthiş güzel bir değişim oluşturuyor. Otizmlilerle de iki yıl çalıştım. Özellikle de agresif grup öğrencilerinde, bedenini ve sarılmayı nasıl yapacağını bilmeyen çocuklarda bedenini çal etkinlikleriyle evet bedenini başka türlü de kullanabileceğini başkasına zarar vermeden çalarak ses çıkartabildiğini, bunda kendine iyi geldiğini çünkü melodi kullanıyor, başkalarına ihtiyaç olmadan” KÖ3.

“Okula daha çok kazandırıyor bence müzik dersi” KÖ4.

“Ruhen psikolojik anlamda çok rahatlatır çocuğu. Ruhsal anlamda güçlendirir çocuğu” EÖ4.

“Aslında bir şeyler yapabildiklerinde çok mutlu oluyorlar. Ve kendilerinin aslında ben

bunu başarabiliyorum. Başarı duygusu aslında sağlıyor çocukta belki matematik yapamıyordur, fen yapamıyordur ama yetenek noktasında kendisinin bir işe yaradığını düşünüyordur” KÖ6.

Katılımcılara yöneltilen “Kaynaştırma öğrencilerinin derse ilişkin ilgi ve tutumları nasıldır?” sorusuna (27. soru) ilişkin veriler Tablo 45’de gösterilmiştir.

Tablo 45. Kaynaştırma Öğrencilerinin Derse İlişkin İlgi ve Tutumları Durumu

Görüşler	f	%
İlgilidirler	20	83.3
Öğrenciye Göre Değişiyor	4	16.7
Toplam	24	100.0

Tablo 45’de görüldüğü gibi kaynaştırma öğrencilerinin derse karşı ilgili oldukları görüşünde bulunanlar toplam katılımcıların (24 kişi) %83.3’lük (20 kişi) büyük bir çoğunluğunu kapsamaktadır. Kaynaştırma öğrencisine göre değişiyor görüşünde bulunan katılımcılar ise toplam katılımın (24 kişi) %16.7’sini (4 kişi) oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri şöyledir;

“İlgililer. Dersten kopmadıkları sürece” EÖ10.

“Aktif değililer. Ama ilgililer” EÖ8.

“Derse ilgili ise dibimden ayrılmıyor zaten. Hocam şunu nasıl yapabiliriz bunu nasıl yapabiliriz diye. Hani hangi alana ilgisi varsa o alanda daha çok uğraşıyor. Olumlu bir ilgileri var” KÖ6.

“İstekli fazlasıyla hevesli ama çekingen” EÖ4.

“Bir şeyler yapmak istiyordu. Evde çalışarak geliyordu. Bir öğrencim” EÖ6.

“Severler dersi. Ama zıt tepkiler de gösterebilirler” KÖ7.

“Bazıları ilgili bazıları değil” KÖ12.

“Ruh haline göre değişir. O an bir şeye takılmışlarsa ona odaklanırlar” KÖ8.

Araştırmanın verileri doğrultusunda; katılımcılardan bazıları, öğretim süreci içerisinde kaynaştırma öğrencilerini bireysel ihtiyaçlarına göre derse dâhil ederken, bir kısmı da şarkı söyleterek, ritim tutturarak, ilgisini çeken müzik aletlerine dokundurarak veya dinleterek derse dâhil ettiklerini belirtmişlerdir. Bunların aksine kaynaştırma öğrencilerine yönelik ayrı bir çaba sarfetmeden normal dersine devam eden katılımcıların olduğuda görülmektedir. Derslik (sınıf) durumlarına bakıldığında katılımcıların yarısı dersliklerin ders işlemeye

elverişli olduğunu belirtirken diğer yarısı ise aksini belirtmişlerdir. Gereksinimlerine göre kaynaştırma öğrencilerine yönelik hazırlanan çalışma planları;

- Görme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu işitmeye ve dokunmaya yönelik etkinlikler yaptıklarını,
- İşitme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu görmeye yönelik etkinlikler yaptıklarını,
- Hafif düzey zihinsel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu tekrar yapmaya yönelik etkinlikler yaptıklarını,
- Bedensel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu engel yerine göre değişiklik gösterecek şekilde etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların çoğu öğretim süreci içerisinde kaynaştırma öğrencileri için materyal kullandıklarını fakat ders süresinin yetersizliğinden kaynaklı uygulama sırasında sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar kaynaştırma öğrencilerinin performanslarını değerlendirirken ayrı bir ölçek hazırladıklarını ancak diğer öğrencilere nazaran daha farklı değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra katılımcılar kaynaştırma öğrencilerinin derste çok çabuk sıkıldıklarını, sıkıldıklarında ise derslik içinde dolaşp yaramazlık yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu tür bir durumla karşılaşan katılımcıların çoğu kaynaştırma öğrencisiyle özel olarak konuşarak sorunu çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda; kaynaştırma öğrencilerinin müzik dersine karşı ilgili oldukları, bu nedenle de onlara müzik eğitimi verilmesinin, onların gelişimi açısından olumlu yönde bir değişiklik oluşturacağı tüm katılımcı öğretmenlerce belirtilmiştir.

Görme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için işitmeye ve dokunmaya yönelik yöntemler kullanılmasının bu tür engeli olan öğrencileri gelişimleri açısından daha iyi olacağı incelemeler neticesinde görülmüştür. Bu nedenle görme engeli olan öğrenciler için işitsel olarak sınıf ortamında kullanılabilecek her türlü ses sistemlerinin (akıllı tahta dâhil) bulunması bu tür çocukların daha rahat işitmelerine olanak sağlamaktadır. Dokunmaya yönelik ise sınıf ortamında özellikle vurmalı aletlerin bulunması ve bu tür çocukların ulaşabilecekleri yerlerde olması önem taşımaktadır. Yöntem belirlerken bu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Görme engeli olan öğrencilere müzik eğitimi verilirken “şarkı söyleme” veya “çalgı çalmaya yönelik” çeşitli yöntemler kullanılabilir. Şarkı söyleme ve çalgı çalma sırasında kaynaştırma öğrencilerinin seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sebeble basit, anlaşılır ve uygulaması kolay olan şarkılar ve melodiler seçilmeli veya yazılmalıdır.

İşitme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için görmeye yönelik yöntemler kullanılmasının bu tür engeli olan öğrencilerin gelişimleri açısından daha iyi olacağı bulgular neticesinde görülmüştür. Yapılan araştırmalarda MEB tarafından işitme engelli öğrencilere yönelik müzik eğitiminde kullanabilmeleri için hazırlanmış herhangi bir yöntem ve tekniğe rastlanılmamıştır. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalarda normal bireylere uygulanan nota eğitimi alanlarında farklı yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir (Yaymak, 2015). İşitme engelli olan kaynaştırma öğrencilerine yönelik Dr. Salih AYDOĞAN'ın “Renklerle Org Öğretimi” adlı çalışması örnek gösterilebilir.

Yaymak (2015) tarafından hazırlanan “Renklerle Nota Öğretimi” yöntemiyle, işitme engeli olan kaynaştırma öğrencilerine işaret dili kullanılarak çeşitli el hareketleri şifrelendirilip “Şarkı Öğretimi” yöntemi ile müzik eğitimi verilebileceğini göstermiştir. “Şarkı öğretimi” yönteminde şarkıya ait sözler, beden (işaret) dili işaretleri ve Türkçe dersinde kullanılan “Dıgıldanma Yöntemi” ile öğretilmiş ve bu yönteme ek olarak şarkı sözlerinin öğretilmesinde, ana temayı oluşturan nesneleri, objeleri ve kelimeleri, konuya uygun resimler ve şekiller koyarak kavramların algılanmasını sağlamıştır. Şarkının ezgisel öğretiminde ise keman, bağlama, flüt gibi yüksek volümlü çalgıların oluşturduğu titreşimlerin öğrenciler tarafından “mırıldanma” yolu kullanılarak eğitimi gerçekleştirilmiştir.

Canen (2017) işitme engelliler için bas frekanslarının titreşimleriyle ritim öğretim metodu geliştirmiştir. Canen (2017) yapmış olduğu bu araştırmada işitme engeli olan bireylerce ritmin hissedilmesini sağlayacak bir yöntem geliştirmiş ve çalışma sonunda örnek bir ritim öğretim metodu hazırlamıştır.

Hafif düzey zihinsel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için tekrar yapmaya yönelik yöntemler kullanılmasının bu tür engeli olan öğrencileri gelişimleri açısından daha iyi olacağı incelemeler neticesinde görülmüştür. Bu nedenle; öğretilecek olan ezgi, ritim veya oyun ağırlıklı herhangi bir etkinlikte bolca tekrara yer verilmelidir. Bunların yanı sıra araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklerde bu durum göz önünde bulundurulmuştur.

Bedensel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için engel yerine göre değişiklik gösterecek şekilde yöntemler kullanılmasının bu tür engeli olan öğrencileri gelişimleri açısından daha iyi olacağı incelemeler neticesinde görülmüştür. Bu nedenle; engel yeri ayaklarda ise eller kullanılabileceği için normal eğitime devam edilebilir. Çalgı eğitimi verilebilir veya normal öğrencilere kazandırılan kazanımlar verilebilir. Fakat engel durumu ellerde ise “şarkı öğretimi yöntemi” kullanılarak ve genel müzik eğitimi verilerek BEP çerçevesindeki kazanımlara ulaşılması sağlanmalıdır.

Son olarak ise araştırmaya katılan öğretmenlere yöneltilen (31. soru) ”Yöneltilen sorular neticesinde eklemek veya vurgulamak istediğiniz sorun veya görüşleriniz var mı?” sorusuna yanıt olarak ekleme yapan veya sorun bildiren bir katılımcı olmadığı görülmüştür.

Araştırmanın bulguları sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik müzik eğitimi verirken kullanabilecekleri bazı etkinlikler tasarlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlikler; görme engeli olan, işitme engelli öğrenciler, hafif düzey zihinsel engeli olan öğrenciler ve bedensel yetersizliği olan öğrenciler olarak gruplara ayrılıp her biri için yapılan araştırmalar neticesinde planlanıp, yazılmıştır. Fakat unutulmamalıdır ki bireysel engeli her ne olursa olsun kaynaştırma öğrencileri için hazırlanan etkinliklerin onların sosyal, kişilik, akademik gelişimleri üzerinde etkileri olacaktır. Kaynaştırma öğrencilerinin derse dâhil edilmeleri ve karşılaşılan sıkıntıların çözümü için etkinlikler tasarlanmasının olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmüştür.

“Engelli öğrenciler, normal sınıflara yerleştirildiğinde başarısızlık korkusu ve yetersizlik duygusu yaşamaları nedeniyle, etkinliklere katılmaktan korkmaktadırlar. Bu korkular, içe kapanmalarına yol açmaktadır. Öte yandan, engelli öğrencilerin sosyal gelişimlerinde de, diğer gelişim alanlarında olduğu gibi gecikmeler görülebilmektedir” (Akçamete & Ceber, 1999).

Araştırma verileri doğrultusunda katılımcıların görüşleri incelendiğinde, görme engelli öğrencilerin müzik derslerinde daha çok işitmeye ve dokunmaya yönelik etkinlikler planlanması, görme engeli olan kaynaştırma öğrencilerini derse dâhil etme açısından daha faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle kaynaştırma öğrencilerinin derslerde daha ilgili, aktif, mutlu olmaları ve motive olmaları düşünülerek görme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için çeşitli etkinlikler tasarlanmış, tespit edilen sorunlara yönelik yöntem önerileri kapsamında da bu etkinliklere yer verilmiştir.

Görme Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler

Yapılan araştırmalar çerçevesinde ve müzik öğretmenlerinin araştırma sorularına verdikleri cevaplar ışığında görme engeli olan öğrencilere daha çok dokunmaya ve işitmeye ağırlık verilecek etkinlikler tasarlanmıştır.

Etkinliğin Adı: Forte- Piyano kovalamacası.

Etkinliğin Amacı: Görme engelli öğrencilerin işitme duyularını geliştirmek amacıyla, işitme duyularını kullanarak gürlük terimlerinden “Forte ve Piyano” terimlerini anlamlandırmalarını sağlamaktır.

Kullanılacak Materyaller: Marakas, çelik üçgen, def, tahta kaşık, küçük davullar, blok flüt ve melodika.

Etkinliğin Kazanımı: Gürlük terimlerini anlamlandırır.

Uygulanışı: Sınıf ortamında öğrencilere önceden öğretilmiş bir çocuk ezgisi tahtaya yazılır. Öğrenciler elde mevcut olan enstrüman sayısına göre gruplara ayrılır. Ana ezgiyi yürütecek olan melodika veya blok flüt çalan öğrenciler ile melodi başlar. Ardından marakas ve çelik üçgen katılır. Ezginin ortalarına doğru gelindikçe sırasıyla def, tahta kaşık veya küçük davul çalan öğrencilerde ezgiye dâhil olur. Ezgi içerisinde uygun yere konumlandırılan piyano (p) simgesini gören öğrenciler daha hafif çalmaya başlarlar. Ezgi içerisinde uygun olarak konumlandırılan forte (f) simgesini gören öğrenciler benzer şekilde bu defa daha gür çalmaya başlarlar.

Öğrenciler içerisinde görme engelli öğrenciye de mevcut olan bir ritim aleti verilip öğrenciden duyduğu ezgiye arkadaşlarıyla birlikte eşlik etmesi sağlanır. Arkadaşlarının daha hafif çaldığını duyduğunda onunda daha hafif çalması, daha gür çaldığını duyduğunda ise onun da daha gür çalması sağlanır. Ezginin normal seyrinde ise arkadaşlarına uyması sağlanır. Fakat önceden görme engelli öğrenciye kabartmalı halde notalar yazılıp, piyano (p) ve forte (f) simgesinin kabartmalı halleri verilmeli veya rahatlıkla duyabileceği bir kulaklık yardımıyla tahtada yazılı olan veya yansıtılan ezginin melodisi dinletilmelidir. Bu sayede kaynaştırma öğrencisinin geriden gelmesi de engellenmiş olup görme engeli olan öğrencinin forte ve piyano terimlerini uygulamalı olarak kavraması sağlanır. Öğretmen görme engelli öğrencinin eksik olduğunu gördüğünde anında müdahale ederek gerekli düzeltme işlemlerini yapabilir. Bu şekilde kaynaştırma öğrencimizin müzik dersinde piyano ve forte terimlerini anlaması sağlanır.

Etkinliğin Adı: Çalgıları tanıyalım yarışması.

Etkinliğin Amacı: Öğrencilerin dinledikleri çalgıların seslerini, hangi çalgıya ait olduğunu bilinmesi amaçlanmaktadır.

Kullanılacak Materyaller: DVD çalar, bilgisayar ve hoparlör veya akıllı tahta.

Etkinliğin Kazanımı: Dinlediği çalgıların hangi çalgılar olduğunu tanıır.

Uygulanışı: Öğretmen tarafından öğrencilere önceden çalgı grupları tanıtılarak sesleri dinletilir. Karışık olarak öğretmen öğretilen çalgıların seslerini bir CD'ye veya bir flash disk yardımıyla bilgisayar veya akıllı tahtaya aktarır. Öğretmen sınıf mevcuduna göre sınıfı gruplara ayırır (en az 4'er öğrenci). Görme engeli olan kaynaştırma öğrencisi de oluşturulan gruplardan birinde olur. Öğretmen yarışmanın kurallarının;

1. Grup sayısına göre gruptaki her öğrenciye çalgının resmini göstermeksizin sesini dinletilir.
2. Öğrencilerin dinledikleri sese göre bir cevap hakkı vardır.
3. Doğru cevap verilerse grupları 2 puan kazanacaktır.
4. Yanlış cevap verildiğinde ise 1 puan silinecektir.
5. Yarışma sonunda toplamda en fazla puan alan grup kazanacaktır.

Şeklinde kurallar olduğunu sınıfta okur veya anlatır. Ardından yarışma başlar. Bu etkinlikte görme engelli öğrencinin de cevap vermesi sağlanarak hem öğrencinin dinlediği enstrüman sesinin hangi enstrümana ait olduğunu öğrenmesi hem de derste akranlarıyla iletişimlerinin artmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Etkinliğin Adı: Deve-Cüce oyunu.

Etkinliğin Amacı: Duyduğu seslerin incelik ve kalınlıklarını anlamaları amaçlanmaktadır.

Kullanılacak Materyaller: Piyano, org veya öğretmenin bireysel enstrümanı.

Etkinliğin Kazanımı: Duyduğu seslerin incelik kalınlıklarını ayırt eder.

Uygulanışı: Öğretmen sınıfa bireysel çalgısıyla veya müzik sınıfı varsa ve içinde de org veya piyano mevcut ise bunlardan birini çalmak üzere oturur. Piyano veya org tercihen önerilir. Sonra sınıf oturma düzenine göre bütün öğrencileri sıralarına oturtur. Öğretmen bugün deve- cüce oyunu oynayacaklarını söyler. Ardından öğrencilere kuralları anlatır. 1 veya 2 saniye aralıklarla iki notaya (sese) basacağını, ilk bastığı notayı (sesi) referans alarak ardından bastığı notanın (sesin) kalınlık veya inceliğine göre; kalın ise otur, ince ise kalk kuralı öğrencilere anlatılır. Bundan sonra öğretmenin bastığı ikinci nota (ses) ince ise öğrenciler ayağa kalkarlar, kalın ise oturmaya devam ederler. Bu şekilde oyun bir öğrenci kalıncaya kadar devam eder. Son kalan öğrenci oyunu kazanır.

Bu oyun etkinliği için görme engelli öğrenciler de sınıftaki akranlarıyla birlikte katılır. Bu sayede kaynaştırma öğrencisi kendisini diğer öğrencilerden farklı hissetmez aksine eşit hisseder. Kaynaştırma öğrencisini sürece dâhil etmek adına bu etkinlik müzik öğretmenlerince uygulanabilir.

Etkinliğin Adı: Sesin kaynağını keşfetme oyunu.

Etkinliğin Amacı: Normal öğrenim düzeydeki öğrencilerin, görme engeli olan öğrencilerin farkına varmalarını sağlamak ve görme engeli olan çocuğun engelini avantaja çevirmesini sağlamak amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Siyah bir bandaj veya kuşak, minder, blok flüt, melodika.

Etkinliğin Kazanımı: Sesin geldiği yönü fark eder.

Uygulanışı: Öğretmen sınıfı yuvarlak şekilde yere oturtur (zeminin gerekli temizliği yapılmış ve öğrenciler evden getirdikleri minder üzerine oturtulmuştur). Öğrencilere derste blok flüt öğretiliyorsa blok flüt, melodika öğretiliyorsa melodika ile ses çıkarmaları sağlanacaktır. İlk ebe olacak öğrenci öğretmen tarafından sınıf listesine göre rastgele şekilde seçilir. Seçilen ebe yuvarlak şekilde oturan öğrencilerin ortasında durur. Öğretmen yuvarlak şekilde oturan öğrencilerin etrafında dolanır ve öğrenciler içinden birinin sırtına dokunarak elindeki müzik aletiyle ses çıkarmasını ister. Ebe çıkan sese yönelir ve öğrenciyi bulabilirse ebe olma sırası bulduğu kişiye geçer. Eğer bulmazsa ebeliğe devam eder. Bu durum görme engeli olan öğrenci içinde geçerli olacaktır. Onun da gözleri kapatılıp aynı kurallara uyması sağlanır. Gözlerini kapatma nedenimiz farklılığını hissettirmemek olmalıdır. Diğer öğrencilerin gözlerini kapatarak ise görme engeli olan kaynaştırma öğrencisinin nasıl hissettiğini anlamalarını sağlamak olmalıdır.

İşitme Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler

Katılımcı öğretmenlerin işitme engeli olan öğrencilere yönelik görüşleri göz önüne alındığında; işitme engeli olan kaynaştırma öğrencilerinin derslerinde görmeye yönelik etkinlikler yapılmasının uygun olduğu anlaşılmıştır. Yapılan etkinliklerde işitme engeli olan öğrencilerin işitme problemlerinin bir işitme cihazıyla giderilebilir olması ve okuma yazma problemlerinin olmaması göz önüne alınarak çeşitli etkinlikler tasarlanmıştır. Tamamen işitmenin olmadığı öğrencilerin, kaynaştırma eğitiminden daha çok özel eğitim aldıkları bilinmektedir. Bu nedenle aşağıdaki etkinlikler tasarlanırken işitme engeli olan öğrencilerin işitme cihazı destekli olarak az da olsa duyabildikleri düşünülerek hazırlanmıştır.

Etkinliğin Adı: Merdiven etkinliği.

Etkinliğin Amacı: Görme duyusu kullanılarak merdivendeki basamakları kullanıp yukarı çıkıldığında seslerin gittikçe incelendiğini, aşağı inildiğinde ise seslerin kalınlaştığını anlatmak amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Okuldaki merdivenlere yapıştırılacak notaların üzerinde yazıldığı yapışkanlı yazılar, A4 kağıdı, keçeli kalem.

Etkinliğin Kazanımı: Notaların incelik ve kalınlığını anlamlandırır.

Uygulanışı: Öğretmen sınıftaki öğrencileri okulun girişindeki merdivenlere getirir. Önceden öğretmen tarafından yapışkanlı yazılar her basamağa uygun şekilde yapıştırılır. Sınıf

en az ikişerli gruplara ayrılır. Her gruptan her defasında farklı temsilcileri gruplar kendileri seçerek etkinlik uygulama noktasına gönderirler. Kalabalık olmaması açısından uygulama yapmayan öğrencilerinde rahatlıkla görebilecekleri uzaklıkta gruplar beklerler ve uygulamayı izlerler. Öğretmen işitme engelli öğrencinin de anlamlandırması için öncelikle normal düzeyde olan öğrencilerle uygulamayı yapmaya başlar. Uygulama da öğrencilere gidilmesinin istendiği notalar A4 kağıdı üzerine yazılarak gösterilir ve gösterilen notaların yazılı olduğu basamağa öğrenciler çıkarlar. Örneğin ikişerli gruplar oluşturulduysa en üst basamakta olan öğrenci daha yüksekte olduğu için bir üst kata veya okulun giriş kısmına daha yakın olduğu belirtilir ve dizek üzerindeki notalarında aynı şekilde sırasıyla notalar yazıldığında seslerin sağa gidildikçe yükseldiğini (inceldiğini) bağdaştırmaları sağlanır. Aynı etkinlik işitme engelli öğrenci için de aynı olur. Eğer işitme kaybı okuma-yazmasına engel değilse A4 kağıdı üzerine gideceği nota yazılarak gösterilir ve öğrencinin gösterilen notanın yazılı olduğu basamağa gitmesi beklenir. İki öğrenciden hangisi daha yukarıdaysa bulunduğu nota daha incedir denir. Öğrenciler merdivende konumlandıktan sonra öğretmen bu defa kendi bireysel çalgısıyla veya herhangi bir çalgı ile öğrencilerin üzerlerinde bulundukları sesleri çalar ve bu şekilde seslerin incelik-kalınlık durumu daha iyi anlaşılması sağlanır. Bu etkinlikte işitme engeli olan kaynaştırma öğrencileri ile normal eğitim gören öğrencilerin imkanlarını eşitleyerek ve uygulamada eşit davranarak notaların incelik ve kalınlıklarını anlamaları basit şekilde öğretilebilir.

Etkinliğin Adı: Nota yarışması.

Etkinliğin Amacı: Temel düzeyde nota bilgilerinin tekrar edilmesi ve bilgi eksikliklerinin akran eğitimi ile giderilmesi amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Akıllı tahta veya normal sınıf tahtası, tebeşir veya tahta kalemi (Mevcut olana göre değişiklik gösterebilir).

Etkinliğin Kazanımı: Müzikteki temel notaları bilir.

Uygulanışı: Sınıf mevcuduna göre öğretmen sınıfı rastgele 4'erli veya 5'erli gruplara böler. İşitme engeli olan öğrenci muhakkak bu gruplardan birine dâhil edilir. Sınıf tahtası da mevcuda göre 4 veya 5 bölüme ayrılır. Örnek olarak 4'e ayrıldığını düşünelim. Ardından her gruba bir isim verelim (isim verme öğrencilere bırakılabilir). Her gruptan sırasıyla birer öğrenci tahtaya gelir ve tahtadaki bölümlerden birine dizek çizer ve bekler. Gruptaki diğer kişiler tahtada olan öğrencilerden birine (her grup farklı öğrenciyi seçecek ve aynı gruptaki arkadaşlarını seçemeyeceklerdir) sorular yönelteceklerdir. Örneğin grubun biri tahtada seçmiş oldukları öğrencilerden birinden 4'lük bir la notası çizmesini ister. Benzer şekilde diğer gruplarda sorularını tahtadaki öğrencilere yöneltirler. Doğru yapan öğrenci grubu adına puan

kazanacaktır. Yanlış yapan öğrencinin grubu ise puan kazanamadan devam edecektir. Fakat yanlış yapan öğrencinin grubundan bir öğrenci muhakkak sorulan soruya doğru yanıtı tahtaya çıkararak cevaplamak zorundadır. Bu şekilde her soru için farklı öğrenciler gruplardan sırasıyla tahtaya gelerek soruları cevaplayacaklardır. Sıra işitme engeli olan kaynaştırma öğrencisine geldiğinde de kurallar değişmeden devam edecektir. Farklı olarak duymakta eğer sorun yaşarsa soruyu soran gruptan biri bir kâğıda yazılı bir şekilde soruyu kaynaştırma öğrencisine vererek tahtada yazmasını isteyecektir. Kaynaştırma öğrencisi doğru yanıtlarsa grubuna puan kazandıracak, yanlış yaparsa kendi grubundan birisi tahtaya gelerek doğrusunu yazacaktır ve sorulan sorunun doğrusunu diğer öğrenciler gibi akranı yardımıyla öğrenecektir.

Etkinliğin Adı: Harf oyunu.

Etkinliğin Amacı: Genel müzik eğitimi.

Kullanılacak Materyaller: Kâğıt, kalem.

Etkinliğin Kazanımı: Müzikle ilgili genel bilgileri bilir ve çalgıları tanır.

Uygulanışı: Bu oyun bireysel veya grup olarak da oynanabilir. Öğretmen her bir gruba kâğıt dağıtır. Hazırlanan kâğıt dört bölümden oluşur. Bölümlerin başlıkları şunlardır; enstrüman adı, müzik grubu, müzisyen adı ve şarkı adı. Öğretmen bir harf seçer ve oyun başlar. Öğrencilerin seçilen harf ile başlayan bölüm başlıklarını bulmaları sağlanır (Bayraktar, 2018, s. 107).

Hafif Düzey Zihinsel Engeli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler

Hafif düzey zihinsel engeli olan öğrenciler için yapılan araştırma sonuçlarına bakılarak; sık tekrarların yapılması ve basit ritim becerilerinin kazandırılmasının öncelikli olarak verilmesi gerektiği ve normal öğrencilere verilen müzik eğitiminden daha basit seviyede işlenmesi vurgulanmıştır. Vurgulanan durumlar üzerinde durularak basit ve uygulanabilir çeşitli etkinlikler tasarlanmıştır.

Etkinliğin Adı: Haydi yarışalım.

Etkinliğin Amacı: Notaların adlarının tekrar edilmesi amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Büyük koli bandı, büyük boy mukavva, renkli fon kâğıtları, renkli keçeli kalem, makas ve yapıştırıcı.

Etkinliğin Kazanımı: Temel müzik nota ve öğelerinin tanır.

Uygulanışı: Bayraktar (2018) etkinliği şu şekilde tasarlamış ve uygulamıştır;

Yere koli bandı ile dizek oluşturulur. Sınıf iki gruba ayrılır. Gruplardaki öğrenci sayısı yer dizeğinin genişliğine bakılarak ayarlanmalıdır. Birinci gruptan 3 öğrenci çağrılır. Öğrencilere farklı farklı nota isimleri söylenir. Öğrenciler aynı anda notanın yerine adım atmalıdırlar. Gruptaki herkes doğru yerde durursa grup puan kazanır. Daha sonra ikinci grup çağrılır.

Bayraktar'ın (2018) yapmış olduğu etkinliği hafif zihinsel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için de kullanabiliriz. Bu tür engeli olan öğrencilere teorik bilgiler yerine oyunlaştırılarak veya daha somut hale getirerek eğitim vermek onlardaki kalıcılığı ve öğretilen bilgilerin anlamlandırılması açısından verimli olabilir. Bu sebeple yukarıda bahsedilen etkinliği şu şekilde geliştirip uygulayabiliriz;

Öğretmen önceden hazırlamış olduğu fon kâğıtlarına çizilmiş temel nota ve sus işaretlerini makas yardımıyla öğrencilerin önünde düzgün şekilde keserek çıkarır. Ardından mukavvanın üzerinde renkli keçeli kalemlerle dizek çizer ve tahtanın üzerine yapıştırır veya düzgün bir şekilde tutturur. Önceden temel nota bilgisinin verildiği düşünülerek sınıfı 4 gruba ayırır fakat sınıf mevcuduna göre grup sayısı değişiklik gösterebilir. Grupların içerisinde sırasıyla her öğrenci tahtaya çağrılır. Öğretmen tarafından öğrenciye sorular sorulur. Örneğin öğrenciye sekizlik susu alıp gösterebilir misin? veya onaltılık mi notasını gösterebilir misin? şeklinde sorular sorulur. Soru sayısı ders süresine ve mevcuda göre değişiklik gösterebilir. Hata yapma olasılığına karşılık olarak ise tahtadaki öğrencinin sorunun doğru cevabını bulması için grup arkadaşlarından bir öğrenciden notanın şekli veya dizek üzerindeki yeri ile ilgili ipuçları vererek doğru yapması sağlanır. Bu şekilde kaynaştırma öğrencisine sıra geldiğinde ise aynı uygulama onun için de yapılır. Kaynaştırma öğrencisinin zorlanması durumunda sözel veya fiziksel ipuçları verilerek cevabı bulması sağlanır.

Etkinliğin Adı: Ritim tekrarı.

Etkinliğin Amacı: Ritim duygusunun kazandırılması amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Minder, döner sandalye.

Etkinliğin Kazanımı: Ritmik beceriler kazanır.

Uygulanışı: Öğretmen sınıfta yuvarlak oturma düzenine göre öğrencileri oturtur. Her öğrenci evden beraberinde bir minder getirir. Kendisi de yuvarlak oturma düzenine göre dizilmiş sınıfın ortasında döner bir sandalyede oturur. Öğretmen oturduğu sandalyeyi üzerinde otururken döndürür ve yüzü hangi öğrenciye gelirse o öğrenciye beden perküsyonu yardımıyla basit ritimlerden başlayarak öğrenci doğru yaptıkça da zorlaşacak şekilde ritimler gösterir ve karşısındaki öğrenciden yapmasını ister. Sıra zihinsel engelli öğrenciye gelse de

aynı uygulama devam eder. Fakat genelde basit ritimlerin farklı ve küçük basamaklara ayrılmış hallerinin adım adım, bölünerek yapılması istenir. Zorlandığında ise kısmi veya tam fiziksel yardım yapılabilir. Eğer kaynaştırma öğrencisi doğru yapmaya devam ederse göstereceği ritimleri zorlaştırabilir. Bu durum bir öğrenciden diğerine (kaynaştırma öğrencisine/engel durumuna göre) farklılık gösterebilir.

Etkinliğin Adı: Geometrik ölçü belirteci.

Etkinliğin Amacı: Geometrik şekilleri oluşturan noktaların sayısına göre ölçü belirtecinin bulunması amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Akıllı tahta veya normal sınıf tahtası, tebeşir veya tahta kalemi.

Etkinliğin Kazanımı: Ölçü belirtecini kavrar.

Uygulanışı: Öğretmen etkinliğe başlamadan ölçü belirteci ile ilgili teorik bilgiler verir. Ardından geometriden faydalanarak somutlaştırmaya başlar. Öncelikle doğru parçasından başlar. Ardından sırasıyla; üçgen, dörtgen, beşgen, altıgen vb. şekilleri tahtaya çizilir. Çizdiği her şeklin altına ise her köşesine (uçlarına) noktalar koyar. Örneğin doğru parçasının altına 2 nokta (başlangıç ve bitiş olmak üzere), üçgenin altına her uç kısmına uygun olacak şekilde 3 nokta, dörtgenin altına her köşesine denk gelecek şekilde 4 nokta gibi (akılda kalıcılığının sağlanması için). Ardından öğrencilere dönerek ölçü belirteçlerinden $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ 'ün veya $\frac{5}{8}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{9}{8}$ 'in nerede yazıldığı, ne için yazıldığı ve ne anlama geldiği tekrar edilir.

Öğrencilere dizeğin sol tarafında yazılan ölçü belirteçlerine dikkat etmeleri gerektikleri ve bu ölçü belirteçlerinin her ölçüde kaç tane kaçlık notanın yazıldığının gösterilmesi için yazıldığı anlatılır. Hafif düzey zihinsel engeli olan öğrencilerin ve normal öğrencilerin daha kolay anlamlandırmaları için ölçü belirtecinin altta olan rakamının ne olduğuna bakmaları istenir. 4 rakamı gördüklerinde her ölçü dörtlük notalardan, 8 gördüklerinde ise sekizlik notalardan oluştuğu söylenir. Örnek olarak ölçü belirteci $\frac{3}{4}$ olan bir ezgide 4 rakamını gördüklerinde her ölçüde toplamda 4'lük notaların hesaplanacağı anlatılır ve üçgen çizilerek köşeleri belirtilir. Öğrencilere her ölçünün 3 tane 4'lük notadan oluştuğu aktarılır. Belirtilen köşelerin uzaklıklarının eşit olmasına dikkat etmek gerekir. Bu şekilde hem ölçü belirteci hem de notalar arasındaki süreler anlatılır.

Etkinliğin Adı: Nota süreleri.

Etkinliğin Amacı: Nota sürelerinin anlamlandırılması amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Kırmızı kurdele, piyano veya org.

Etkinliğin Kazanımı: Nota sürelerini fark eder.

Uygulanışı: Sınıf iki gruba ayrılır. Her gruptan da birer öğrenci sınıfın ortasında belirlenen yerde (başlangıç noktası) sırt sırta duracak şekilde beklerler. Öğretmen sınıfta piyanodan tek nota basmak üzere oturur. Notaya basarken bir yandan da eliyle metronom tutar. Öğrenciler sesin süresine göre birlik, ikilik, dördlük, sekizlik veya onaltılık nota olduğuna karar verdikten sonra adım atarlar. Örneğin öğretmen herhangi bir notaya basarak ikilik notanın metronomunu tutar. Öğrenciler duydukları sesin süresini fark eder ve iki adım atarlar. Eğer yanlış adım atarlarsa başladıkları noktaya geri dönerler. Hatayı ilk soruda yaparlarsa başlangıç noktasından tekrar başlarlar. Adım atarak bitiş kurdelesine ulaşan bu yarış kazanır. Hafif düzey zihinsel engelli öğrenciler için de bu durum aynı şekilde uygulanır. Bu etkinlikte önemli olan öğretmenin notaya basarken tuttuğu metronomu doğru şekilde saymasıdır. Sayma işini hafif düzey zihinsel engelli kaynaştırma öğrencisinin yapabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle uygulamada ipucu kullanılmayacaktır.

Bedensel Engelli Öğrenciler İçin Hazırlanan Etkinlikler

Bedensel engeli olan kaynaştırma öğrencilerinin zihinsel bir engeli olmadığı düşünülerek çeşitli etkinlikler tasarlanmıştır. Yapılan araştırmalardaki veriler incelendiğinde de katılımcı müzik öğretmenleri bedensel engelli öğrencilerin genelde zihinsel sorunlarının olmadıklarını ve engel yerine göre etkinliklerin değişiklik gösterebileceğini belirtmişlerdir. Hem bedensel engeli olan hem de zihinsel engeli olan öğrencilerin özel eğitim görmeleri gerektiği bilinmektedir. Bu nedenle tasarlanan etkinlikler sadece bedensel engeli olan ve zihinsel bir problemi olmayan öğrenciler için uygulanabilir.

Etkinliğin Adı: İsimden ritim kalıbı oluşturma.

Etkinliğin Amacı: Öğrendikleri basit ritim kalıplarını kendi isimlerine uygun bir ritim kalıbına uyarlamaları amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Kurşun kalem, kırmızı kalem, üzerinde dizek olan A4 kâğıt.

Etkinliğin Kazanımı: Ritim kalıplarını kavrar.

Uygulanışı: Öğretmen önceden hazırlamış olduğu üzerinde dizek bulunan A4 kâğıtlarını sınıfa dağıtır. Önceden öğrettiği basit ritim kalıplarının hem tekrarını yapmak hem de daha iyi bir şekilde kavranması amacıyla öğrencilerden isimlerine uygun olan ritim kalıplarını dağıttığı kâğıtlara yazmasını ister. Örnek olarak musa isimli bir öğrenciden

önceden öğretilen “İzmir” diye kodladığımız ritim kalıbına uygun olarak benzer şekilde ismini kodlaması istenir. Bunun gibi “Ankara” diye kodladığımız ritim kalıbına uygun olarak da ismini kodlayabilir. Bu örnekler ders süresi ve sınıf mevcuduna göre değişiklik gösterebilir. Musa ismi önceden öğretilen diğer ritim kalıplarına uyarlanır. Bu şekilde normal öğrenciler ve kaynaştırma öğrencileri aynı şekilde isimlerini kodlayarak kâğıda yazarlar. İlk sıradan başlayarak birinci ritim kalıbını yazdıktan sonra bir arkasındaki arkadaşına yazmış olduğu kâğıdı uzatır. İsmi yazılı olan arkadaş kâğıdı uzattığı arka sıradaki arkadaş tarafından değerlendirilir. Doğru ise kırmızı bir kurşun kalem ile yazılı olan ismin altına veya üstüne doğru ise +yanlış ise -işareti konur. Bu şekilde her bir öğrenci yaptığı isim çalışmasını bir arkasındaki arkadaşına uzatarak doğru yapıp yapmadığını teyit ettirir. En son sıradaki arkadaş ise ilk sıradaki arkadaşına kâğıdını vererek yaptığı çalışmanın kontrolünü sağlar. Son değerlendirme için ise bütün kâğıtları öğretmen toplar ve değerlendirir. İsimlerini ritim kalıplarına doğru kodlayamayan öğrenciler ve öğrenciler tarafından hatalı değerlendirilen isimleri tespit eder. Ardından hatalı olan isim çalışmaları için gerekli tekrarlar yapılarak etkinlik sonlandırılır. İsim ritim kalıpları ile ilgili birkaç örnek gösterilmiştir.

Etkinliğin Adı: Kendi ezgimizi yapalım.

Etkinliğin Amacı: Öğrencilerin temel müzik nota yazım kurallarını kullanabilmeleri amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Dizekli A4 kâğıt, kalem.

Etkinliğin Kazanımı: Kendi bestesini yapar.

Uygulanışı: Öğretmen sınıf mevcuduna göre sınıfı en az 4'erli gruplara ayırır. Gruplara ayrılan öğrenciler okul numaralarını grup arkadaşlarına söyler. Aynı gruptaki öğrenciler birbirlerinin okul numaralarını ve öğretilen ritim kalıplarını 4/4'lük ölçülerde özgün bir şekilde ezgiler yazarlar. Etkinliği başlatmadan önce öğretmen notaların her birini şifreleyerek tahtaya yazar. Şöyle ki; kalın do için 0, re için 1, mi için 2, fa için 3, sol için 4, la için 5, si için 6, ince do için 7, ince re için 8, ince mi için 9 şifreleri tahtaya yazılır. Böylece her öğrenci kendi grup arkadaşlarının numaralarını kullanarak 4/4'lük ezgiler yazar. Bedensel engeli olan öğrenci için bu durum değişmez ve aynı şekilde diğer öğrencilerle aynı uygulamayı yapar ve bir grupta olup ezgiler yazar.

Etkinliğin Adı: Müzik bilgi yarışması.

Etkinliğin Amacı: Önceden öğrendiği müzik terimlerini ve müzik dersinden edindiği bilgilerin tekrarı amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Küçük parçalara ayrılmış kâğıtlar, küçük bir torba veya kutu.

Etkinliğin Kazanımı: Temel müzik terimlerini bilir.

Uygulanışı: Öğretmen tarafından önceden küçük kâğıt parçaları üzerine geçmiş derslerde anlatılan, müzik dersinde işlenmiş konularla ilgili terimler ve müzik dersinde öğrenilmiş bilgilere dayalı sorular yazılır. Sınıf gruplara ayrılır (öğretmene bağlı). Her gruptan teker teker öğrenciler gelip torbadan veya kutudan bir kâğıt çeker. Öğrenci çektiği kâğıttaki soruyu bilirse grubuna 2 puan kazandırır. Bilemezse grup puan kazanamaz. Böylece bu etkinlik bütün gruplardaki öğrencilere uygulanır. Etkinlik sonunda puanı en fazla olan grup yarışmayı kazanır. Bu etkinlik bedensel engeli olan kaynaştırma öğrencilerine de uygulanabilir. Eğer öğrencinin bedensel engeli ayaklarında ise öğretmen o öğrencinin yanına torbayla veya kutuyla gelir, öğrencinin bu sayede kâğıt çekmesi sağlanır. Bedensel engeli elinde ise grup arkadaşlarından birisi onun yerine bir kâğıt çekerek soruyu ona sorar.

Etkinliğin Adı: Ritmini yakala.

Etkinliğin Amacı: Öğrencilerin önceden öğrendikleri ritim kalıplarını alkışlayarak veya oturdukları masaya vurarak (bedensel engel bacaklarında ise) gösterebilmeleri amaçlanmıştır.

Kullanılacak Materyaller: Sınıf tahtası veya akıllı tahta, tahta kalem.

Etkinliğin Kazanımı: Ritim kalıplarını tanır ve uygular.

Uygulanışı: Öğretmen tarafından önceden öğretilen ritim kalıpları akıllı tahtaya nota yazım programından yazılarak aktarılır veya sınıf tahtasına yazılır. Yazılan ritim kalıpları teker teker numaralandırılır. Örneğin Ankara diye kodlanan ritim kalıbına 1, İzmir diye kodlanan ritim kalıbına 2, Karaman diye kodlanan ritim kalıbına 3 gibi numaralar verilir. Öğrencilerden tahtaya yazılan ve numaralandırılan ritim kalıplarından 4'er tane seçip defterlerine yazmaları istenir. Bu seçim işinin en az 2 ölçü olacak şekilde yapılması gerektiği duyurulur. Sonra öğrencilere 5 dk zaman verilir. Ardından öğrencilerden yazmış oldukları 2 ölçülük ritim kalıplarını alkışlayarak veya bulundukları masaya vurarak göstermeleri istenir. Etkinlik bütün öğrencilere uygulandıktan sonra bitmiş olur. Bedensel engelli kaynaştırma öğrencisinin engel durumu ellerini kullanmaktan kaynaklanıyorsa yani ellerini hiç

kullanamıyorsa ayaklarını kullanmaları sağlanır. Bedensel engeli ayaklarında ise ellerini rahatlıkla kullanabiliyorsa zaten diğer öğrenciler gibi alkışlayarak veya bulunduğu masaya vurarak yazmış olduğu ritim kalıplarını gösterir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular sonucunda; katılımcıların çoğunluğu tarafından kaynaştırma öğrencileriyle gelişim ve engel durumlarını dikkate alarak birebir ilgilenilmesi gerektiği görüşü ifade edilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmalara bakıldığında; Esmer vd. (2017) ile Batmaz (2017) kaynaştırma öğrencilerinin birebir eğitime ihtiyaç duyduklarını ve müzik öğretmenlerinin öğrencileri ile birebir ilgilendiğini ve onlara özel yaklaşarak yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işlediklerini belirtirken, üç kişi işlemediklerini, iki kişi ise bazen dikkate alarak işlediklerini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak Batmaz (2017) kaynaştırma öğrencisinin özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak çeşitli düzenlemeler yapılması gerektiğini ve bu durumun da öğretimin niteliğini arttırdığını, eğitimi daha verimli hale getirdiğini belirtmiştir. Bu bulguların, yapılan araştırma sonuçlarıyla da örtüştüğü söylenebilir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde diğer öğrencilerle iletişimlerinde sorun yaşamadıklarını ileri sürerken, diğer katılımcılar ise kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Fakat yaşanan sorunların çok önemli konular olmadığını, sadece sorunların var olduğunu belirten katılımcılar çoğunluğu oluştururken, sekiz kişi ise sorun olmadığı görüşünde bulunmuşlardır. Gök, (2013); Berkant ve Atılğan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmalar, elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Katılımcıların büyük bir bölümü kaynaştırma eğitimi konusunda zümre öğretmenleriyle veya sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenle görüşüp fikir alış verişinde bulunduklarını ve iş birliği yaptıklarını belirtirken, bazı katılımcılar ise fikir alışverişinde bulunmadıklarını ve işbirliği yapmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde araştırma yapılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu okul idaresi ve okuldaki diğer personeller ile de işbirliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Özellikle de okul idaresiyle koordineli şekilde çalıştıklarını, okul idaresinin desteğiyle bazı sorunları daha kolaylıkla çözdüklerini ileri sürmüşlerdir. Güleriyüz, (2014); Kargın, Güldenoğlu ve Şahin, (2010); Önder (2007) ile Vural'ın (2008) çalışmalarının bulguları tespit edilen sonuçla örtüşmektedir. Katılımcılar tamamı kaynaştırma eğitimi

konusunda okul yönetiminin, diğer öğretmenlerin ve personellerin tavırlarının olumlu olduğu ve kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimleri olan öğrenciler için çok faydalı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular Praisner'ın (2003) yapmış olduğu araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir.

Bunların yanı sıra kaynaştırma öğrencilerinin normal eğitim düzeyindeki öğrencilerle ara sıra yaşadıkları iletişimsel problemlere geçici çözümler yerine, kalıcı çözümler üretilmesi ve gerekirse zümre, sınıf, rehber veya derslerine giren diğer branş öğretmenlerinden destek alıp ortaklaşa bir karar vermeleri gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Okul idaresinin ve diğer destek hizmet personellerinin de bu konuda öğretmenlere destek olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine karşı geliştirilen bu olumlu tutumun, kaynaştırma öğrencilerinin hem akademik başarıları hem de sosyal gelişimleri için olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular sonucunda; katılımcıların çoğunun lisans eğitimleri sürecinde, kaynaştırma eğitime yönelik dersler almadıkları, kaynaştırma eğitime yönelik aldıkları dersleri yeterli bulmadıkları, bu durumun da öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik müzik eğitimi verme noktasında yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk ve Eratay'ın (2010); Özbaba (2000); Artan ve Uyanık-Balat'ın (2003) yapmış oldukları çalışmalarında öğretmenlerin eğitimleri sürecinde ilgili dersler almadıkları ve bu durum sonucunda da kendilerini yeterli görmedikleri ve bu alanda yeterli donanımına sahip olmak adına gerekli derslerin verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Katılımcıların tamamına yakınının verdiği cevaplar sonucunda; öğretmenlerin atandıktan sonra hizmet içi eğitimlerde kaynaştırma eğitime yönelik seminerler almadıkları görülmektedir. Katılımcıların hizmet içi eğitimde aldıkları kaynaştırma eğitime yönelik dersleri bir katılımcı dışındaki bütün katılımcılar yeterli bulmadıklarını söylemişlerdir. Önder (2007); Akçamete (1998); Gözün ve Yıkılmış (2004); Bradshaw (2009); Cardona (2009); Kargın (2004); Berkant ve Atılğan'ın (2017) çalışmaları neticesinde kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiği, aday öğretmenlerin de hizmet öncesinde hem teorik hem de uygulamalı derslerle yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durum elde edilen sonuç ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu kaynaştırma eğitimiyle ilgili kişisel gelişim bağlamında (kitap, makale, bildiri vb.) çalışmaları takip etmediklerini bildirmişlerdir. Takip eden katılımcılar da genelde özel eğitim ile alakalı kitaplar ve makaleler okuduklarını, kaynaştırma eğitimiyle alakalı bir başlık altında araştırmalar yapmayıp;

tesadüfen forumlarda, öğretmenler odasında veya bulundukları yerlerdeki dergiler veya kitaplara göz gezdirdiklerinde okuduklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma eğitimiyle alakalı olarak, araştırma yapılan katılımcıların yedisi dışında diğer katılımcılar eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konudaki yaklaşımlarını araştırma fırsatı bulmamışlardır. Araştırma fırsatı bulan katılımcılardan bazıları Finlandiya, bazıları Almanya ve bazıları da ABD'nin eğitim yaklaşımlarından haberdar olduklarını söylemişlerdir. Sonuç olarak; katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans ve hizmet içi eğitim süreçlerinde kaynaştırma eğitime yönelik dersler almadıkları, konu ile ilgili olarak kişisel gelişim bağlamında gelişmiş ülkelerin bu konudaki yaklaşımlarını araştırmadıkları görülmüştür.

Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tavırlarının nasıl olması gerektiği ile ilgili görüş bildiren katılımcıların verdikleri cevaplar genellikle birbirine yakın olup sayısal veri olarak da yakınlık göstermektedir. Bu durumda müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine karşı duyarlı, sabırlı, sevecen olunması ve dersi sevdirmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu cevaplara ek olarak ise katılımcılardan bazıları bu tür öğrencilerin özel öğrenciler olduklarından dolayı özel olarak ilgilenilmesi gerektiği, diğer öğrencilerden daha fazla ilgilenilmesi gerektiği, müzik resim ve beden derslerinde bu öğrencilerin daha verimli vakit geçirdikleri, daha eğlenceleri dersler oldukları için daha aktif derse katıldıklarını ve bu durumunda onların yeteneklerini ortaya çıkardıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçların Kara (2019); Özbaba (2000); Pontiff (2004); Atterbury (1990) ve Hammel'in (2004) çalışmalarıyla benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynaştırma öğrencilerine yönelik müzik eğitiminde hangi yöntemlerin daha faydalı olabileceği ile ilgi olarak katılımcıların çoğu çalgı ağırlıklı yöntemlerin daha faydalı olabileceğini, ritim ağırlıklı yöntemler ve oyun ağırlıklı yöntemlerinde bazı katılımcılarca benimsenip uygulandığı görülmüştür. Çalgı ağırlıklı yöntemlerin faydalı olacağını düşünen katılımcıların çoğu, vurmali çalgıların bu tür çocuklar üzerinde ritim duygularını geliştirdiği, hatta bedensel ve ruhsal olarak bir dışa vurum gerçekleştirdiği için bu dışa vurum da rahatlamaya neden olduğundan çalgıların kullanılması özellikle de vurmali çalgıların kullanılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Oyun ağırlıklı yöntemler kullanılmalı diyen katılımcılar konuyu oyunlaştırarak, çocuğun engel durumunu onun lehine olacak şekilde kullanarak geliştirilen oyunlar oynayarak ders işlenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Genel olarak araştırmalar incelendiğinde kaynaştırma öğrencilerinin ritmik faaliyetlerde bulunmaları ve bu faaliyetleri de oyunlaştırarak uygulamak gerektiği sonucuna ulaşılarak Yıldırım (2010) ve Bolat ve Sığırtmaç (2006) tarafından yapılan araştırmaların bulgularına benzer sonuçlar

elde edilmiştir. Sonuç olarak; kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak ders işlenirken çalgı ve ritim ağırlıklı yöntemlerin oyunlaştırılarak verilmesi gerektiği ve böylece kaynaştırma öğrencilerinin daha etkin ders işlemelerinin ve daha kalıcı öğrenmeler sağlanabileceği görüşünü belirtmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular sonucunda; kaynaştırma öğrencilerine uygulanan BEP hakkında katılımcıların çoğu bilgilerinin yetersiz olduğunu, altı katılımcı ise BEP hakkında bildiklerini yeterli bulduklarını söylemişlerdir. Fakat BEP’i uygulama noktasında verilerde bir uyumsuzluk olduğu görülmüştür. Şöyle ki; BEP hakkında bilgisini yeterli bulan katılımcıların dahi eğitim esnasında BEP hazırlamadıkları ve uygulamadıkları görülmüştür. Uygulamayan katılımcılarımız genelde uygulama noktasında bilgilerinin yetersiz olduklarını, sınıfların kalabalık olmasından kaynaklı olarak ve ders süresinin yetersiz olmasından dolayı uygulamaya fırsat bulamadıklarını söylemişlerdir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu BEP hazırlamadıklarından müzik derslerinde kaynaştırma eğitimiyle ilgili etkinlikler yapmadıklarını, etkinlik yapan katılımcıların ise ritim, söyleme ve çalgı etkinlikleri yaptıklarını söylemişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların büyük bir bölümünün BEP hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu, bilen katılımcıların ise çeşitli sebeplerden dolayı uygulamadıkları, uygulayan katılımcılar ise ritim, söyleme ve çalgı etkinlikleri hazırlayıp uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk ve Eratay’ın (2010) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin BEP hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu ve uygulama noktasında da bilgilerinin eksikliklerinden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını ve BEP hazırlamadıklarını belirtmişlerdir. Varılan sonuçlar araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Sonuç olarak; katılımcıların çoğunluğu BEP hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu, bu sebepten dolayı da BEP uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle de katılımcıların BEP uygulamadıklarından kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde herhangi bir etkinlik uygulamadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular sonucunda; katılımcıların çoğunluğu müzik derslerinde ders süresinin az olmasından dolayı kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir zaman ayırmadıklarını fakat özel olarak ders dışında bazen ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Zaman probleminden kaynaklı olarak da kaynaştırma öğrencileri ile herhangi bir çalışma yapmadıkları tespit edilmiştir. Ders süresinin yetersizliği ile ilgili olarak da Hwang ve Evans (2011); Schumm ve Vaughn (1992) ile Vural’ın (2008) yapmış olduğu araştırma ile örtüşmektedir. Öner, Akbulut ve Sarı (2009) ve Çakır-Doğan (2011) ise yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin ders işlenişinde en çok şarkı söyleme, müzik dinleme, koro

alışması, ritim ve ses çalışmaları etkinliklerinden yararlandıkları sonucuna varılmıştır. Ulaşılan sonuç araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılardan müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir zaman ayıranların sayısı yedi kişidir. Geriye kalan katılımcılar kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir zaman ayırmadıklarını şu gerekçelerle ifade etmişlerdir; ders süresinin yeterli olmadığını ve bu nedenle ders dışında ilgilendiklerini, ders esnasında zaman ayırmanın diğer öğrencilere haksızlık olacağını ileri sürerek zaman ayırmadıklarını ifade etmişlerdir. Batmaz (2017) tezinde kaynaştırma öğrencilerine ayrılan zamanın normal öğrenim düzeyindeki öğrenciler için “kayıp zaman” olduğunu belirtmiştir. Çakır-Doğan (2011) çalışmasında sınıf ortamının eğitilebilir zihinsel engelli öğrenciler için uygun olmadığını, sınıf içindeki araç-gereçlerin yeterli olmadığını ve sınıf mevcudunun fazla olduğunu ileri sürerek ders süresinin az olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Hwang ve Evans (2011); Schumm ve Vaughn (1992) ile Vural’da (2008) ders süresinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bu durumda müzik derslerinin öğrencilere yeterli gelmediğini vurgulamıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında bu araştırmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgular sonucunda; katılımcılardan bazıları, öğretim süreci içerisinde kaynaştırma öğrencilerini bireysel ihtiyaçlarına göre derse dâhil ederken, bir kısmı da şarkı söyleterek, ritim tutturarak, ilgisini çeken müzik aletlerine dokundurarak veya dinleterek derse dâhil ettiklerini belirtmişlerdir. Bunların aksine kaynaştırma öğrencilerine yönelik ayrı bir çaba sarfetmeden normal dersine devam eden katılımcılar da vardır. Araştırmaya katılan katılımcıların yarısı dersliklerin (sınıf) ders işlemek için elverişli olduğunu, diğer yarısı ise elverişli olmadığını belirtmişlerdir. Çakır-Doğan (2011) çalışmasında sınıf ortamının eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerle ders işlemeye uygun olmadığı ve kullanılacak materyallerin müzik dersi için yetersiz olduğu sonucuna varmıştır.

Katılımcıların çoğu müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik uyguladıkları örnek bir çalışmanın olmadığını, altı öğretmen ise uyguladıkları etkinlikler olduğunu belirtmişlerdir. Etkinlik uygulayan katılımcıların genelde kaynaştırma öğrencilerinin sosyal beceriler kazanması ve akranlarına uyum sağlayıp, akran eğitimiyle öğrenmeler sağlamak amacıyla etkinlikler uyguladıkları, öğretim süreci içerisinde kaynaştırma öğrencilerinin bireysel ihtiyaçlarına göre, ilgisini çeken müzik aletleriyle, ritim tutarak, şarkı söyleterek derse dâhil ettikleri görülmektedir. Öner, Akbulut ve Sarı, (2009) konu ile ilgili olarak şarkı öğretiminin, kaynaştırma öğrencileri ve sınıftaki diğer öğrenciler için önemli bir öğe olduğunu, şarkı sözlerinin sade, basit ve tekrar için uygun olmasının gerektiğini

belirtmişlerdir. Çakır-Doğan, (2011) öğretmenlerin derslerde en çok şarkı söyleme, müzik dinleme, koro çalışması, ritim ve ses çalışmaları gibi etkinlikler yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Bunların yanı sıra katılımcıların sekizi ise kaynaştırma öğrencilerini normal öğrenciler gibi görüp, ayırt etmeden normal derse devam ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının, öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlamanın yanı sıra öğrencilerin dersteki akademik başarı durumlarını sınıadıkları (verilen etkinliği yapabilme durumuna göre), alkışla bile olsa derse katılmalarını sağladıkları, yapabildiklerinde ise bu durumun onlarda öz güven duygusunu uyandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Normal derse devam eden katılımcılar için bu durum kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini göz önüne almadıklarından dolayı bir eksiklik olarak görülmüştür. Nacakcı ve Dalkıran (2016); Karabulut, Karabulut ve Yıkmış (2017); Zelyurt (2015) ve Çadır'ın (2008) çalışmalarında müzik ve şarkı yoluyla eğitimin özel gereksinimli öğrencilerin öz bakım becerilerinde, akademik ve sosyal becerilerinde önemli derecede etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Güven (2011); Ceylan (2012) ve Baydağ'ın (2013) yapmış oldukları çalışmaların sonuçları, araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Gereksinimlerine göre kaynaştırma öğrencilerine yönelik hazırlanan çalışma planları;

- Görme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu işitmeye ve dokunmaya yönelik etkinlikler yaptıklarını,
- İşitme engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu görmeye yönelik etkinlikler yaptıklarını,
- Hafif düzey zihinsel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu tekrar yapmaya yönelik etkinlikler yaptıklarını,
- Bedensel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için katılımcı öğretmenlerin çoğu engel yerine göre değişiklik gösterecek şekilde etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Dersliklerde görme engelli öğrencilere yönelik uygulanan eğitim planlarının genelde işitmeye ve dokunmaya yönelik, işitme engeli olan öğrenciler için katılımcıların çoğu görmeye yönelik, hafif düzey zihinsel engeli olan öğrenciler için katılımcıların çoğu tekrara yönelik ve bedensel engeli olan öğrenciler için ise katılımcıların çoğu engel yerine yönelik uygulamalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Görme engelli öğrencisi, işitme engelli öğrencisi, hafif düzey zihinsel engeli olan öğrencisi ve bedensel engeli olan öğrencisi olmayan katılımcılar ise bu durumlarda ne yapılacağı konusunda fikir belirtmemişlerdir. Forrest vd., (1997); Montgomery ve Martinson (2006); Darrow (1990); Pontiff (2004), Akt.

Bertiz (2016) yaptıkları çalışmalarda zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için çokça tekrar edilmesi, görme yetersizliği olan öğrenciler için dersleri kayıt altına alabilme olanağının oluşturulması, işitme yetersizliği olan öğrenciler için ders işleniş görsel materyallerin kullanılması, fiziksel yetersizliği olan öğrenciler için de vurmali enstrümanların kullanılması gerektiği vurgulamıştır. Benzer şekilde Cassidy (1999) de özel gereksinimli öğrencilerin (ÖGÖ) normal gelişim gösteren öğrenciler ile aynı konuları aynı tekniklerle öğrenebilir olduğunu, fakat ÖGÖ biraz yavaş ilerleme gösterdiklerinden, daha çok süre, ipucu ve tekrar etmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Yine benzer olarak Atterbury (1990); Pontiff (2004); Hammel (2004), Akt. Bertiz (2016) da öğretmenin yavaş ve anlaşılır bir dille, sabırla ve ilgiyle olumlu bir davranış sergileyerek dersi anlatması gerektiğini vurgulamışlardır. Yapılan araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Katılımcı öğretmenlerin çoğu öğretim süreci içerisinde kaynaştırma öğrencileri için materyal kullandıklarını fakat ders süresinin yetersizliğinden kaynaklı uygulama noktasında sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda katılımcıların birçoğunun öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik materyal kullandıkları ve on öğretmenin ise materyal kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Materyal olarak katılımcıların bazılarının enstrüman (blok flüt, melodika, vurmali aletler) kullandıkları, bazılarının ise akıllı tahta, bilgisayar ve kendi imkanlarıyla yaptıkları materyalleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Seçilen materyali kullanmak için beş katılımcı dışındaki diğer katılımcılar için sürenin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde materyal kullanmayan katılımcılar da genelde ders süresinin bir saat olması nedeniyle zaman sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle de materyal hazırlamadıklarını söylemişlerdir. Turan (2006); Schumm ve Vaughn (1992); Vural (2008) ve Kara (2019) çalışmasında sınıf ortamında araç-gereç eksikliğinin olduğu, materyal olarak kullanılacak enstrümanlarında yetersiz olduğu ve sınıf ortamının da ders işlemeye elverişsiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Batmaz'da (2017) görsel, işitsel ve dokunsal materyallerin öğretmenler tarafından kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Ulaşılan sonuçlar araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Katılımcıların birçoğu kaynaştırma öğrencilerinin performanslarını değerlendirirken ayrı bir ölçek hazırladıklarını ancak diğer öğrencilere nazaran daha farklı değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Kargın vd., (2010) çalışmalarında akranlarından farklı olarak ölçme ve değerlendirme işlemine tabi tutulması gerektiği sonucuna, Batmaz, (2017) çalışmasında öğretmenlerin BEP kazanımlarına dayalı ölçme ve değerlendirme yaptıklarını ifade etmiş ve BEP hazırladıkları için de ayrı bir değerlendirme ölçeği oluşturdukları sonucuna ulaşılmıştır. Beş öğretmen de ayrı bir değerlendirme ölçeği hazırlamadıklarını ve sınıf düzeyinde

kaynaştırma öğrencilerini değerlendirdiğini belirtmişlerdir. Çakır-Doğan (2011) çalışmasında öğrencilerin anlatılan konuları kısmen de olsa öğrendiklerini ve bu nedenle de sınıf içi genel değerlendirme yöntemine göre öğrencileri değerlendirdiğini belirtmiştir. Fakat yapılan araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin değerlendirmeyi yaparken biraz farklı davranarak not verdikleri, ödevlendirdikten sonra ödevleri yapıp yapmadıklarına göre not verdikleri, sınıf içerisindeki durumlarına bakarak not verdikleri ve daha duygusal davranarak not verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarıyla elde edilen bulguların örtüştüğü görülmektedir.

Bunların yanı sıra katılımcılar kaynaştırma öğrencilerinin derste çok çabuk sıkıldıklarını, sıkıldıklarında ise derslik içinde dolaşıp yaramazlık yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu tür bir durumla karşılaşan katılımcıların çoğu kaynaştırma öğrencisiyle özel olarak konuşarak sorunu çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Üç katılımcının sorun yaşadığı kaynaştırma öğrencisini sınıf öğretmenine ileterek onun yardımıyla çözdüğünü ve iki katılımcının da okul rehberlik servisine göndererek sorunu çözdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada katılımcıların tamamı, kaynaştırma öğrencilerine müzik eğitimi verilmesinin kaynaştırma öğrencileri üzerinde olumlu etkilerinin olacağını belirtmişlerdir. Müzik derslerinin genelde bütün öğrenciler üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu ve öğrencilerin ilgisini çektiği düşünüldüğünde, aynı durumun kaynaştırma öğrencileri için de geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle katılımcıların çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerine karşı ilgili olduklarını belirtirken dört katılımcı ise bu durumun öğrenciden öğrenciye farklılık göstereceğini ileri sürmüşlerdir. Araştırmanın bulguları Karabulut, Karabulut ve Yıkılmış (2017); Nacakcı ve Dalkıran'ın (2016) yapmış oldukları çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

Sonuç olarak; kaynaştırma öğrencilerinin müzik dersine karşı ilgili oldukları, bu nedenle de onlara müzik eğitiminin verilmesinin onların gelişimi açısından olumlu yönde bir değişiklik oluşturacağı tüm katılımcı öğretmenlerce belirtilmiştir. Müzik eğitiminin verilmesi noktasında araştırmacı tarafından tasarlanan etkinlikler uzman görüş ve önerileri dikkate alınarak uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hazırlanan etkinliklerin öğrenciler açısından ilgi çekici, uygulaması kolay ve akran eğitimine uygun olduğu uzman görüşleri neticesinde görülmüştür.

Yapılan çalışma sonucunda çeşitli öneriler sunulmuştur.

1. Üniversitelerin müzik öğretmenliği bölümlerinde okutulan özel eğitim ve kaynaştırma derslerinde teorik bilgilerin yanı sıra uygulama noktasında da müzik öğretmeni adaylarına ihtiyaç duyacakları eğitimin verilmesi sağlanmalıdır.

2. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinde müzik öğretmeni adaylarının kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda deneyim kazanmaları sağlanmalıdır.
3. Öğretmen adaylarına üniversitelerde dersler dışında kaynaştırma öğrencileriyle ilgili seminerler veya kurslar, aktif olarak öğretmenlik mesleğini ifa eden öğretmenlerimize de kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitimler, seminerler veya kurslar verilmelidir. Bu durumun öğretmenlerin mesleki öz yeterliliklerinin artmasına ve kaynaştırma öğrencilerine daha etkili eğitim vermelerine neden olacağı düşünülmektedir.
4. Kaynaştırma öğrencilerinin fark edilmesi, tanınması ve engel durumuna göre yeterli eğitimin verilmesi için derslerin (tek saatlik) sürelerinin arttırılması gerekmektedir. Bu durumun sadece kaynaştırma öğrencileri için değil, normal öğrencilere ulaşmada da eksiklik oluşturduğu düşünülmektedir.
5. Kaynaştırma ve özel eğitim öğrencilerine yönelik materyal hazırlama, etkinlik tasarlama ve bunları uygulama noktasında öğretmenlerin özverili çalışmaları gerekmektedir. Bu noktada da kaynaştırma ve özel eğitim öğrencilerine teknolojik materyallerin MEB bünyesindeki ARGE merkezlerinin bu konuda eğitim materyali geliştirmesi önerilmektedir.
6. Materyal veya etkinlikler hazırlanırken kaynaştırma öğrencisinin engel durumuna göre hazırlanması gerekmektedir.
7. Normal öğretim programı kaynaştırma öğrencisine uygulanmamalıdır.
8. Müzik öğretmenleri kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıfların, sınıf rehber öğretmeniyle kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgi alışverişinde bulunmalıdırlar.
9. Kaynaştırma öğrencilerinin, normal öğrencilerle birlikte sağlıklı ders işlemesi açısından okul şartları dâhilinde bir müzik dersliği olmalıdır. Müzik dersliği olmayan okullarda ise okul idaresince müzik sınıfının oluşturulması yine okul şartlarına göre sağlanmalıdır.
10. Kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda BEP öğretmenler tarafından hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP hazırlama konsundaki eksikliklerin giderilmesi için de öğretmenlere hizmet içi eğitimler ve seminerlerle bu eksiklikler giderilmelidir.
11. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi adı altında herhangi bir hizmet içi eğitim almadıkları görüldüğünden MEB tarafından görev başındaki öğretmenlere kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitim verilmesi önerilmektedir.

12. MEB tarafından öğretmenlerin konu ile ilgili kaynaklara kolaylıkla ulaşmaları için olanaklar sağlanması, araştırma yapmaya teşvik edilmeleri böylece kendilerini geliştirmelerine fırsat verilmesi önerilmektedir.
13. Engel grubuna göre kaynaştırma öğrencilerine BEP doğrultusunda eğitim verilmeli ve değerlendirmeler için ise ayrı bir ölçek hazırlanarak uygulanması önerilebilir.
14. Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) kaynaştırma öğrencilerine yönelik (engel grubuna göre) (teknolojik destekli) etkinlikler, materyaller hazırlanması, eğitici içerikler oluşturulması önerilebilir.
15. Yapılan çalışma Hatay ili Antakya ilçesinde yapılmış olup, verilerin zenginleşmesi ve daha belirleyici sonuçlar elde etmek amacıyla benzer çalışmaların Türkiye genelinde yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, H. B., & Atabeyoğlu, Ö. (2015). Sırrı Paşa (fidangör) yaya bölgesinin engelli kullanımı açısından ulaşılabilirliğinin değerlendirilmesi. *Artium Araştırma Makalesi*, 3(2), 37-53.
- Akçamete, G. (1998). *Türkiye’de özel eğitim*. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Akçamete, G., & Kargın T. (1997). The effectiveness of early intervention programs in the education of children with hearing impairments. *Eric Document Reproduction Service*, No: ED413694.
- Akçamete, G., & Ceber, H. (1999). Kaynaştırılmış sınıflardaki işitme engelli ve işiten öğrencilerin sosyometrik statülerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 64-74.
- Akgül-Barış, D., & Şendurur, Y. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 165-174.
- Akıncı, M. Ş. (2017). *Müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algıları* (Tez No.477065) [Doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akıncı, M. Ş., & Alpagut, U. (2017). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin genel müzik eğitimlerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53), 535-545.
- Akıncı, M. Ş., & Alpagut, U. (2019). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin şarkı ve çalgı eğitimlerine ilişkin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 909-930. doi: 10.17860.
- Akpınar, H. (2012). *Görme engellilerde Braille işaret sistemi ve müzik eğitiminde kullanılabilirliği* (Tez No. 319679) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aktaş, B., & Çifci-Tekinarslan, İ. (2016). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamalarının belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (İpekyolu Özel Sayısı), 2165-2179.
- Altunay-Arslantekin, B. (2014). Görme yetersizliğinin psikomotor gelişim ile bağımsız hareket üzerindeki etkileri ve destekleyici programlar. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 2(3), 165-175.
- American Association On Intellectual And Developmental Disabilities. (AAIDD). (2020). Frequently Asked Questions (FAQ) On Intellectual Disability. www.Aaidd.Org
- Artan, Ş., & Balat-Uyanık, G. (2003). Okulöncesi eğitimcilerinin entegrasyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11 (1), 65-80.
- Atterbury, B. W. (1990). *Mainstreaming exceptional learners in music*. Prentice Hall.
- Aykara, A. (2011). Kaynaştırma eğitimi sürecindeki bedensel engelli öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler ve okul sosyal hizmeti. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 1(22), 63-84.
- Aytaç-Ayaz, B. (2019). *Özel eğitim kurumlarındaki müzik eğitiminin değerlendirilmesi (Antalya ili örneği)* (Tez No. 555298) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Başar, Ş. (2016). *6-12 yaş orta-ağır zihinsel geriliği olan çocuklarda ses, ritim ve hareket uygulamaları* (Tez No. 436981) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Batmaz, G. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemeler* (Tez No. 454679) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D., & Keskin, M. (2018). Türkiye'de ilkököl ve ortaokullarda yapılan kaynaştırma araştırmalarının gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(3), 577-614. doi: 10.21565/oelegitimdergisi.336925.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G., & Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 33-50.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G., & Uzuner, Y. (2009). Otistik çocuklar için davranışsal eğitim programı (oçidep) ev uygulamasının bir çocukla incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-25.
- Baydağ, C. (2013). *Görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecinde verilen müzik eğitiminin, müzikal motivasyon, müziksel ilgi ve müzik yaşantılarına etkisi* (Tez No. 350002) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baykoç-Dönmez, N. (2011). Özel gereksinimli olan çocuklar ve özel eğitim. Baykoç Dönmez, N. (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim* (1. baskı) içinde (ss.15-29). Eğiten Kitap.
- Bayraktar, Ö. (2018). *140 müzik aktivitesi*. Kitapdostu.
- Berkant, H., G., & Atılgan, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Educational Reflections*, 1(1), 13-25.
- Bertiz, E. (2016). *Müzik öğretmenlerinin ve müzik öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, KKTC Yakın Doğu Üniversitesi]. Lefkoşa. <http://docs.neu.edu.tr/library/6417912758.pdf>
- Bodur, Ş., & Soysal, Ş. (2004). Otizmin erken tanısı ve önemi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 3(10), 394-398. <http://www.doktornobette.com/uploads/yuklemeler/otizm.pdf>
- Boer, A., Pijl, S. J., & Minnaert, A. (2011). Regular primary schoolteachers' attitudes towards inclusive education: a review of the literature. *International Journal of Inclusive Education*, 15(3), 331-353.
- Bolat, E., & Sığırtmaç, A. (2006). Sayı ve işlem kavramı kazanımında müzikli oyunların etkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(2), 43-58.
- Bradshaw, K. (2009). Teachers' attitudes and concerns towards integrating students with special needs in regular classrooms: a united arab emirates perspective. *The Journal of the International Association of Special Education*, 10(1), 49-55.
- Brotons, M. (2001). Music therapy in the school system in Spain: a pilot project. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, (148), 19-30. Retrieved October 10, 2020, from <http://www.jstor.org/stable/40319074>
- Bunnell, T., & Savarimuthu, D. (2002). The effects of music on clients with learning disabilities: A literature review ,*Complementary Therapies in Nursing & Midwifery*

- Büyüköztürk, Ş., Erkan-Akgün, Ö., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Kılıç-Çakmak, E. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Pegem Akademi.
- Calapoğlu, N. Ş. (2006). Sendromik olmayan işitme kaybının genetiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 13(2), 37-46.
- Canen, L. (2017). *İşitme engellilere bas frekansların titreşimleri ile ritim öğretim metodu* (Tez No. 464605) [Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cardona, C. M. (2009). Teacher education students' beliefs of inclusion and perceived competence to teach students with disabilities in Spain. *The Journal of The International Association of Special Education*, 10(1), 33-41.
- Cassidy, J. W. (1999). Managing the mainstreamed classroom. *Music Educators Journal*, 76(8), 40-43.
- Ceylan, F. (2012). *Okul öncesi dönem işitme engellilerde müzik eğitimi ile çocukların gelişim özellikleri üzerine terapötik bir çalışma* (Tez No. 320402) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Chen, Y. (2007). *A research procedure and study of elementary music curriculum for children with special needs in inclusive music programs* [Doctoral Dissertation, University of Idaho]. Moskova. <https://digital.lib.uidaho.edu/>
- Chopra, R. (2008). Factors influencing elementary school teachers' attitude towards inclusive education. *Paper Presented at the British Educational Research Association Annual Conference, Heriot-Watt University, Edinburgh, 3-6 September* <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/174842.pdf>
- Çadır, D. (2008). *Zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkililiğinin incelenmesi* (Tez No. 215660) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çakır-Doğan, C. (2011). *Türkiye'deki ilköğretim düzeyindeki eğitilebilir zihinsel engelliler için müzik eğitiminin durumu ve öğretim programı model önerisi* (Tez No. 290572) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çelik, P. (2014). *Türkiye'de ve Avrupa'da 2000-2013 tarihleri arasında özel gereksinimli çocuklarla ilgili yapılmış olan müzik eğitimi çalışmalarının değerlendirilmesi* (Tez No. 371141) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çeliker, Z. P., & Ege, P. (2005). İşitme engelli çocukların konuşmalarının anlaşılabilirliğini etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 19-32.
- Dalkıran, E., & Nacaklı, Z. (2016). Zihin engelli özel eğitim okullarında müzik dersi uygulamalarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 344-356.
- Dedeoğlu, S. (2018). *Özel eğitimde müzik alanına ilişkin yapılmış olan bilimsel çalışmaların içerik analizi* (Tez No. 528476) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Demir, T., & Şen, Ü. (2009). Görme engelli öğrencilerin çeşitli değişkenler açısından öğrenme stilleri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 154-161.
- Demirci, B., & Parasız, G. (2017). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(19), 322-339.
- Doorlag, H. D., & Lewis, R. B. (1999). *Teaching special education students in general education classrooms*. New York: Merrill, Prentice Hall. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131729908984429>
- Drossinou-Korea, M., & Fragkouli, A. (2016). Emotional readiness and music therapeutic activities. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 16(1), 440-444. doi:10.1111/1471-3802.12305. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1471-3802.12305>
- Düzbastılar, M., & Eyüpoğlu, G. (2019). Müzik öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin müzik öğretimine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(4), 384-404.
- Ege, P. (2006). Farklı engel gruplarının iletişim özellikleri ve öğretmenlere öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 7(2), 1-28.
- Eldeniz-Çetin, M., & Acay-Sözbir, S. (2016). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 2221-2238.
- Enç, M. (1972). *Görme özürlüler gelişim, uyum ve eğitimleri*. Sevinç Yayınları.
- Engelliler Hakkında Kanun (2005, 7 Temmuz). *Resmi gazete* (sayı:25868). <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf>
- Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff-Schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 14-25.
- Eren, B. (2012). *Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiği* (Tez No. 298543) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eripek, S. (2002). Geri zekalı çocuklar. Ataman, A.(Ed.), *Özel eğitime muhtaç çocuklar: özel eğitime giriş* (11. Baskı). Karatepe Yayınları.
- Esmer, B., Delican, B., Güneş, A. M., Tarım, K., & Yılmaz, E. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine ilişkin deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(5), 1601-1618.
- Eyüpoğlu, G. (2019). *Özel eğitim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerinin bu kurumlardaki müzik eğitime ve öğrencilere yönelik tutumlarının incelenmesi* (Tez No. 538535) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Fong, C. E., & Jelas, Z. M. (2010). Music education for children with autism in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 70-75. <https://www.sciencedirect.com/>
- Fong, C. E., & Lee, C. S. (2012). Communication responses of an Indian student with autism to music education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 808-814. doi: 10.1016/j. <https://www.sciencedirect.com/>
- Fuchs, W. W. (2010). Examining teachers' perceived barriers associated with inclusion. *Srte Journal Winter*, 19(1), 30-35.

- Gök, R. (2013). Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri. (Tez No. 321934) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi-Antalya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gözün, Ö., & Yıkmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 65- 77.
- Güldenoğlu, İ. B., Kargın, T., & Sümer, H. M. (2017). Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli öğrencilerin sözcükleri anlamsal işleme becerilerinin işiten okuyucularla karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(3), 421-441. doi: 10.21565/oezegitimdergisi.334888.
- Güleryüz, B. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Tez No.361911) [Yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi-Zonguldak]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürsel, O. (2012). Görme yetersizliği olan öğrenciler. İ.H. Diken (Ed.). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (15. baskı) içinde (ss. 217-249). Pegem Akademi.
- Güven, E. (2011). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflarda işbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi üzerindeki etkileri* (Tez No. 279776) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güven, E. (2011). Müzik dersleri ve kaynaştırma uygulaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 709-718.
- Güven, E., & Çevik, D. B. (2011). *Müzik öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma*. Siyasal.
- Güven, E., & Tufan, E. (2010). Kaynaştırma sınıflarında işbirlikli öğrenme yöntemi ile müzik dersleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 557-573.
- Hahn, K. R. (2010). *Inclusion of students with disabilities: preparation and practices of music educators* [Doctoral Dissertation, The Pennsylvania State University]. Pennsylvania. <https://etda.libraries.psu.edu/>
- Hekim, M. M., & Varış, Y. A. (2017). Özel gereksinimli bireyler ve müzik eğitimi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-42.
- Hammel, A. M. (2004). Inclusion strategies that work. *Music Educators Journal*, 90(5), 33-37.
- Hines, S. W. (2000). *The effects of motoric and non-motoric music instruction on reading and mathematics achievements of learning disabled students in kindergarten through ninth grade* [Doctoral Dissertation, The University of North Carolina]. Greensboro. Dissertation Abstracts International, 61(05), 1777A.
- Hwang, Y., & Evans, D. (2011). Attitudes toward inclusion: gaps between belief and practice. *International Journal Of Special Education*, 26(1), 136-146.
- Kara, S. (2019). *Özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim süreçlerinde müzik eğitimi entegrasyonuna ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 561103) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karabulut, A., Karabulut, H. A., & Yıkmış, A. (2017). Özel eğitimde müziğe yönelik Türkiye’de 2005-2015 yılları arasında yapılan Lisansüstü Tezlerin gözden geçirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(İpekyolu Özel Sayısı), 2323-2338.

- Karadayı, U. S. (2019). *Başlangıç piyano öğretim sisteminin kaynaştırma öğrencileri üzerinde etkililiğinin incelenmesi* (Tez No. 583532) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karaman, N. A. (2016). *Görme engelliler okullarında çalışan müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programının ve ders içi etkinliklerin uygulanaşına ilişkin görüşleri (Adana ili örneğı)* (Tez No.429434) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (26. baskı). Nobel.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kargın, T., Güldenoğlu, B., & Şahin, F. (2010). Genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciler için yapılması gereken uyarlamalara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(4), 2381-2414.
- Keen, D., & Simpson, K. (2011). Music interventions for children with autism: Narrative review of the literature. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 41(11), 1507-1514. doi: 10.1007/s10803-010-1172-y
- Kemaloğlu, Y. (2019). İşitme yetersizliğı: tanım, sınıflama, yaygınlık ve nedenler. H. Gürgür & P. Şafak (Ed.), *İşitme ve görme yetersizliğı içinde* (2. Baskı, ss. 2-31). Pegem Akademi.
- Kesiktaş, A. D. (2006). Ders çalışma becerileri ve özel gereksinimli öğrenciler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 7(1) 37-48.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*, 16, 45-50.
- Kurt, G. (2006). *Zihinsel engelli çocuklarda müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisi* (Tez No. 217692) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kutlu, M. (2018). *Ortaokullar ve özel eğitim uygulama okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere ilişkin görüşleri* (Tez No. 514400) [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Malkoç, T. (2013). Okul öncesi dönem işitme engellilerde müzik eğitimi ile çocukların gelişim özellikleri üzerine terapötik bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 117-126.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2000). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğı*. MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2004). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı yol haritası*. 4 Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğı*, (2006, 31 Mayıs) *Resmi gazete* (sayı: 26184). <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2010). *Okullarımızda neden niçin nasıl kaynaştırma yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu*. İsmail Aygöl Matbaası.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016a). *İşitme yetersizliğı ve kaynaştırma*. MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016b). *Görme yetersizliğı ve kaynaştırma*. MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016c). *Ortopedik yetersizlik, süregen hastalıklar ve kaynaştırma eğitimi*. MEB Yayınları.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016d). *Dil, konuşma bozuklukları ve kaynaştırma*. MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2017a). *Otizm spektrum bozukluğu ve kaynaştırma*. MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2017b). *Zihinsel yetersizlik ve kaynaştırma*. MEB Yayınları.
- Mutlu-Karşıyakalı, D. (2011). *Otistik bir öğrenciye adı söylenen çalgıyı gösterebilme öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği* (Tez No. 298565) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Önal, O. (2010). *Otistik çocuklarda müzik eğitimi* (Tez No. 308597) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Önder, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin zihin engelli kaynaştırma öğrencileri için yaptıkları öğretimsel uyarlamaların belirlenmesi* (Tez No. 215676) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öner, A. K. (2006). *Müziğin öğrenme güçlüğü çeken çocukların duyarlılıklarına etkisi* (Tez No. 189296) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öner, A. K. (2014). *Açık anlatım yönteminin hafif düzeyde öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin müzik dersindeki ritmik beceri eğitimine etkisinin analizi* (Tez No. 383620) [Doktora tezi, Necmettik Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öner, A., Akbulut, Y., & Sarı, H. (2009, 13-15 Kasım). *Müziğin Öğrenme güçlüğü çeken çocukların duyarlılıklarına etkisi* [Sözlü bildiri]. 18. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Konya.
- Özbaba, N. (2000). *Okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların entegrasyonuna (kaynaştırılmasına) karşı tutumları* (Tez No. 102378) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997, 6 Haziran) *Resmi gazete* (sayı: 23011). <https://orgm.meb.gov.tr/>
- Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (1983, 15 Ekim) *Resmi gazete* (sayı:18192). <https://www.kanunum.com/files/2916-1.pdf>
- Özokçu, O., & Sucuoğlu, B. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1) 41-57.
- Öztürk, C., & Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 145-159.
- Praisner, C. L. (2003). Attitudes of elementary school principals toward the inclusion of students with disabilities. *Exceptional Children*, 69(2), 135–145. <https://doi.org/10.1177/001440290306900201>
- Pontiff, E. (2004). Teaching special learners: ideas from veteran teachers in the music classroom. *Teaching Music*, 12(3), 52-58.
- Rakap, S. (2017). Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının desteklenmesinde doğal öğretim yaklaşımları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri*

- Rodriguez, D. (2017). *Music integration therapy: an instructional tool for students with special needs* (Publication No. 10640904) [Doctoral Dissertation, Capella University-Minnesota]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Ropp, C. R. (2008). *Special education administrators' perceptions of music therapy: a national perspective* [Doctoral Dissertation, Illinois State University]. Illinois. <https://pqdtopen.proquest.com/>
- Sarı, H. (2002). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler*. Pegem Yayıncılık
- Sarı-Çiftçi, S. (2019). *Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumlarının ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 570432) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Savarimuthu, D., & Bunnell, T. (2002). The effects of music on clients with learning disabilities: a literature review. *Complementary Therapies in Nursing and Midwifery*, 8(3), 160-165.
- Schirmer, B. R. (2000). *Language and literacy development in children who are deaf*. Allyn and Bacon.
- Schumm, J. S., & Vaughn, S. (1992). Planning for mainstreamed special education students: Perceptions of general classroom teachers. *Exceptionality: A Special Education Journal*, 3(2), 81-90.
- Seçer, Z., Sarı, H., & Çetin, Ş. (2010). Okul öncesi dönemdeki çocukların bedensel engelli akranları ile birlikte eğitim almalarına ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 12-24.
- Simpson, K., & Keen, D. (2011). Music interventions for children with autism: narrative review of the literature. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 41. 1507-14. <https://www.researchgate.net>
- Sönmez, A. (2017). *Kaynaştırma öğrencilerine uygulanan müzik eğitimine ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşleri* (Tez No. 477472) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Stephenson, J. (2006). Music therapy and the education of students with severe disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 41(3), 290-299. <http://www.jstor.org/stable/23880202>
- Şen, Ü. S. (2016). *Müzik estetiği üzerine* (2. baskı). Pegem Akademi.
- Tekgül, E. (2015). *Özel eğitim sınıfı bulunan ortaokullardaki müzik öğretmenlerinin müzik öğretim programı ve uygulamasına ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)* (Tez No. 397397) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tekgül, E. (2020). *Müzik etkinliklerinin kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerine etkisi* (Tez No. 619960) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Turan, D. (2006). *Özel eğitimde müzikten yararlanmada karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 188751) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Tutuk, T. (2017). *İşitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma ortamlarında uygulanan akıcı okuma çalışmalarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 498034) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim ve bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: *Görüşme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-599.
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi (temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum)* (4. baskı). Arkadaş.
- Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi* (Tez No. 215675) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The Development of Higher Psychological Processes* (Cole M., Jolm-Steiner V., Scribner S., & Soubelman E., Eds.). Cambridge, Massachusetts; London, England: Harvard University Press.
- Walker, J., & Boyce-Tillman, J. (2002). Music lessons on prescription? the impact of music lessons for children with chronic anxiety problems. *Health Education*, 102(4), 172-179. <https://www.researchgate.net/publication/242335739>
- Wong, M. W. Y., & Chik, M. P. Y. (2016). Teaching students with special educational needs in inclusive music classrooms: Experiences of Music Teachers in Hong Kong Primary Schools. *Music Education Research*, 18(2), 195-207. doi.org/10.1080/14613808.2015.1044509. <https://www.tandfonline.com/>
- Yaymak, U. (2015). Milli eğitim bakanlığına bağlı işitme engelli ilköğretim okullarındaki müzik eğitiminde kullanılan yöntemler üzerine bir inceleme (Tez No. 407625) [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye'de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 92-110. doi: 10.30783/nevsosbilen.420028.
- Yıldırım, P. (2010). Zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri (Tez No. 278184) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldız, H. E. (2020). *Türkçe sözlük*. Karatay.
- Yılma-Şakalar, G. (2017). *Türkiye'de eğitilebilir zihinsel engelli çocukların özel eğitim müzik derslerinde kullanılabilecek bir bilgisayar destekli müzik ders modülü tasarımı (İstanbul örneği)* (Tez No. 464533) [Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (YÖK). (1998). *Eğitim fakülteleri lisans programları*. Ankara. (<https://www.yok.gov.tr/>).
- Yüksek Öğretim Kurulu. (YÖK). (2006). *Eğitim fakülteleri lisans programları*. (<https://www.yok.gov.tr/>).
- Yüksek Öğretim Kurulu. (YÖK). (2018). *Eğitim fakülteleri lisans programları*. (<https://www.yok.gov.tr/>).
- https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

Zelyurt, S. (2015). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere hayat bilgisi dersinin şarkı ile ve doğrudan öğretim yöntemiyle sunulmasının etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılması* (Tez No. 394747) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EKLER

EK-1. Görüşme Formu

Görüşme Formu

Değerli meslektaşım, bu görüşme formu Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalında Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN’in danışmanlığında yapılmakta olan; **“Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları”** adlı yüksek lisans tez çalışmasının veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır.

Görüşme tamamen gönüllük esasına dayalı olup dilediğiniz zaman görüşmeye son verebiliriz. Görüşmemiz yaklaşık 25-30 dakika sürecektir. İzin verirseniz görüşmemiz kayıt altına (ses kaydı) alınacaktır. Elde edilen veriler sadece bu bilimsel çalışma için kullanılacak ve kişiye ait bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için ayırdığınız zaman, kıymetli emekleriniz ve çalışmaya olan desteğiniz için teşekkür ederim.

Ahmet Arif DENİZ

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:
Kadın () Erkek ()
2. Yaşınız:
3. Lisans mezunu olduğunuz Üniversite/Fakülte/Ana Bilim Dalı:
.....Üniversitesi
() Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD
() Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik (Bilimleri) Bölümü
() Konservatuvar
4. Öğrenim düzeyiniz:
Lisans () Yüksek Lisans () Doktora () Sanatta Yeterlilik ()
5. Varsa lisansüstü eğitimi aldığınız Üniversite/Enstitü/Ana Bilim Dalı:
.....
6. Görev yaptığınız okul:

7. Kadro durumunuz:
8. Görev yaptığınız süre (yıl):

**Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde
Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Müzik Öğretmenlerine Yöneltilecek Sorular**

1. Lisans eğitiminiz sürecinde kaynaştırma eğitime yönelik ders(ler) aldınız mı? Eğer aldıysanız yeterli buluyor musunuz?
2. Kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı? Eğer aldıysanız yeterli buluyor musunuz?
3. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili kişisel gelişim bağlamında (kitap, makale, bildiri vb.) çalışmaları takip ediyor musunuz?
4. Derslerine girdiğiniz sınıflarda kaynaştırma öğrencilerinin ne tür gereksinimleri olduğunu düşünüyorsunuz?
5. Öğretim süreci içinde kaynaştırma öğrencilerini derse nasıl dâhil ediyorsunuz?
6. Öğretim ortamı (sınıf) kaynaştırma öğrencileriyle ders işlemeye elverişli mi?
7. Derslerde kaynaştırma öğrencilerine ayrı (özel) bir zaman ayırıyor musunuz?
8. Kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işliyor musunuz?
9. Kaynaştırma öğrencilerinin sizin derslerinizde (müzik) diğer öğrencilerle iletişimi nasıldır?
10. Derslerinizde kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle yaşadıkları sorunlar var mıdır?
11. Varsa ne tür sorunlar ne sıklıkla yaşanır? Sizin çözüm yaklaşımlarınız nelerdir?
12. Kaynaştırma eğitimi konusunda (varsa) zümre öğretmenleriyle, sınıf öğretmenleriyle veya diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapıyor musunuz? Yapıyorsanız kısaca bilgi verebilir misiniz?
13. Kaynaştırma eğitimi konusunda okul yönetimiyle veya okuldaki diğer personeller ile (hizmetli, kantinci, sağlık görevlisi vb.) iş birliği yapıyor musunuz? Yapıyorsanız kısaca bilgi verebilir misiniz?
14. Kaynaştırma eğitimi konusunda okulunuzdaki diğer öğretmenlerin, okul yönetiminin ve diğer personelin tavrı nasıldır?
15. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hakkında bildiklerinizi yeterli buluyor musunuz?
16. Kaynaştırma öğrencilerine BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) uyguluyor musunuz?

17. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) çerçevesinde hangi kazanımlar için ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz?
18. Gereksinimlerine göre; kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne tür çalışma planları hazırlıyorsunuz?
- a) görme engelli öğrenciler için
- b) işitme engelli öğrenciler için
- c) zihinsel engelli öğrenciler için (hafif zihinsel engelliler dâhil)
- d) bedensel engelli öğrenciler için
19. Öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencileri için materyal kullanır mısınız?
20. Seçilen materyal kullanımı için yeterli süre olduğunu düşünüyor musunuz?
21. Öğrenci performansını değerlendirirken kaynaştırma öğrencilerine göre ayrı bir değerlendirme ölçeği hazırlıyor musunuz?
22. Kaynaştırma öğrencilerinin performanslarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
23. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde en sık karşılaştığınız sorun veya sorunlar nelerdir? Karşılaştığınız sorun veya sorunları nasıl çözüyorsunuz?
24. Sizce kaynaştırma öğrencilerine müzik eğitimi vermek onlar açısından nasıl bir değişiklik oluşturur?
25. Kaynaştırma öğrencilerinin derse ilişkin ilgi ve tutumları nasıldır?
26. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde uyguladığınız örnek bir çalışma var mı?
27. Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaklaşımları nasıl olmalıdır?
28. Eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konulardaki yaklaşımlarını araştırma fırsatı buldunuz mu?
29. Müzik eğitiminde kaynaştırma öğrencilerine yönelik hangi yöntemler daha faydalı olabilir?
30. Müzik eğitiminde kaynaştırma öğrencilerine yönelik bir özel öğretim yöntemi var mı? Varsa hakkında bilgi verebilir misiniz?
31. Yöneltilen sorular haricinde eklemek ve vurgulamak istediğiniz sorun veya görüşleriniz var mı?

Katılımınız ve desteğinizden dolayı teşekkür ederim.

EK-2. Görüşme Yapılan Okullar

1. Özel Hatay Bahçeşehir Ortaokulu
2. Özel Defne Koleji Ortaokulu
3. Şehit Mehmet Şenol Çiftçi İmam Hatip Ortaokulu
4. Üzümdalı Şehit Metin Sürer Ortaokulu
5. Serinyol Necati Oflazoğlu Ortaokulu
6. Özbuğday Ortaokulu
7. Beyhan Gençay Ortaokulu
8. Narlıca Şehit Mustafa Tecimen İmam Hatip Ortaokulu
9. Narlıca Cumhuriyet Ortaokulu
10. Küçükdalyan Mahmut Yarım Ortaokulu
11. Kuzeytepe Mehtap-Mehmet Olgar Ortaokulu
12. İnönü Ortaokulu
13. Hürriyet İşitme Engelliler Ortaokulu
14. Hayrettin Özkan Ortaokulu
15. Güzelburç Ortaokulu
16. Ekinci Atatürk Ortaokulu
17. Bedii Sabuncu Ortaokulu
18. Ayşe Fitnat Ortaokulu
19. Antakya Gazi Ortaokulu
20. Abdi İpekçi Ortaokulu

Not: Ayşe Fitnat Ortaokulu, Özel Hatay Bahçeşehir Ortaokulu, Özel Defne Koleji Ortaokulu ve Özbuğday Ortaokulunda ikişer müzik öğretmeni bulunmaktadır.

EK-3. İzin İçin Gerekli Evraklar

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, "Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları" adıyla, Ahmet Arif DENİZ tarafından 06/04/2020 - 22/05/2020 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde karşılaşılan sorunları tespit etmek ve yeni yöntem arayışlarında bulunmaktır.

Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Hatay/Antakya'daki resmi ve özel ortaokullar

Araştırma Uygulaması: Görüşme

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı :

İletişim Bilgileri :

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

...../...../2020

Katılımcı Adı-Soyadı :

İmza:

Telefon Numarası :

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKUL VE KURUMLARDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK ARAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN
ARAŞTIRMA İZİN BAŞVURU TAAHHÜTNAMESİ**

1. Araştırmam boyunca anayasa/kanun ve yönetmeliklere uygun davranacağımı,
2. Araştırmayı yürüteceğim okulun/kurumun kurallarına uyacağımı,
3. Araştırmam boyunca hiç kimseyi araştırmama/çalışmama katılmaya zorlamayacağımı,
4. Araştırmayı/çalışmayı bana tahsis edilen mekân/sınıf ve zamanda gerçekleştireceğimi,
5. Araştırmamın olası fiziksel/ruhsal zararları konusunda katılımcıları bilgilendireceğimi,
6. Araştırmam/ çalışmam sırasında topladığım kişisel bilgileri koruyacağımı,
7. Araştırmam/çalışmam için gerektiği kadar veri toplayacağımı,
8. Araştırma/çalışma sırasında öğrencilerin derslerinde/çalışmalarında herhangi bir kayıplarının olmayacağını,
9. Araştırmam/çalışmam sırasında herhangi bir ticari faaliyette bulunmayacağımı, katılımcıları herhangi bir ürün/eser/tedaviye yönlendirmeyeceğimi,
10. Araştırma izin evraklarını okul yönetimine teslim edeceğimi,
11. Araştırma/çalışma sırasında izni olan evrakları kullanacağımı,
12. Tıbbi araştırmalarda araştırma/çalışmanın uygulama sırasında etik kurallara uyacağımı,
13. Araştırma/çalışma sırasında topladığım ses ve görüntü kayıtlarını güvenilir ortamlarda saklayacağımı ve araştırma/çalışma sonrasında imha edeceğimi,
14. Geneliğe hükümlerine aykırı davranmam ve herhangi bir yanlış ifade, beyan ve maddi gerçeği gizleme gibi durumlarda adli ve idari işlemlerin yürütülmesini kabul edeceğimi,
15. İzin alınmış araştırmalarda/projelerde insanlarla ilgili yapılacak anket, görüşme, gözlem, alan araştırması, uygulama ve incelemelerde sağlık, güvenlik, insan hakları, mevcut mevzuat hükümleri, hukukun genel ilkelerini ihlal etmeyeceğimi ve etik ilkelere uyacağımı,
16. Araştırma ile ilgili sonuç raporlarımı çalışmanın bitiş tarihinden itibaren 30 gün içinde izin aldığım birime ulaştıracığımı,

Kabul ettiğimi beyan ederim.

Araştırmanın Adı

Araştırmacı

Tarih

İmza

İsim - Soyisim

Ek listesi

Tez Önerisi
Katılım Kabul Formu
Veri toplama araçları

AHMET ARIF DENİZ
Öğrenci

Dilekçe ve eklerinin üst yazı ile HATAY VALİLİĞİ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ulaştırılması gerekmektedir.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNE

16/03/2020

BAŞVURU NO	20200316822587970
ÜNİVERSİTE ADI	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
ENSTİTÜ ADI	Eğitim Bilimleri
BÖLÜM ADI	Müzik eğitimi
UNVAN	Öğrenci
TC KİMLİK NUMARASI	
KONU	Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Yöntem Arayışları
ARAŞTIRMA TÜRÜ	Yüksek Lisans Tezi
ÖRNEKLEM GRUBU	Öğretmen,
KAPSAMI	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Okul/Kurum,
İLLER	HATAY
KURUM TURLERİ	Özel Ortaokul, Resmi Ortaokul, Resmi İmam - Hatip Ortaokulu, Resmi Yatılı Bölge Ortaokulu,
İLETİŞİM BİLGİLERİ	

Yukarıda bilgileri bulunan proje uygulamaları için Milli Eğitim Bakanlığından gerekli izinlerin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

EK-4. İzin Onayı

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 32889839-605.01-E.9428984
Konu : Ahmet Arif DENİZ'in
Araştırma İzin Onayı

16.07.2020

VALİLİK MAKAMINA

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet Arif DENİZ, 2020-2021 eğitim öğretim yılının 1. yarısında İlimiz Antakya İlçesine bağlı ekli listede yer alan okulların öğretmenlerine yönelik "Kaynaştırma Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Yöntem Arayışları" ile ilgili bir tez çalışması düzenlemek istemektedir.

Söz konusu çalışmanın, "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 ve 2020/2 nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, 2020-2021 eğitim öğretim yılının 1. yarısında İlimiz Antakya İlçesine bağlı ekli listede yer alan okul idarecilerinin uygun göreceği tarih ve saatlerde gerçekleştirilmesi, **araştırma tamamlandıktan sonra sonuçlarının bir ay içinde Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü ile paylaşılması ve sonuçların Müdürlüğümüz uygun görürse vereceği onay yazısından sonra paylaşılması hususlarını**, olurlarınıza arz ederim.

Bahri KARABULUT
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
16.07.2020

Kemal KARAHAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evrakogru.meb.gov.tr> adresinden f399-d2d6-38bf-8934-dde4 koda ile teyit edilebilir.

EK-5. Etik Kurul Onayı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Doç.Dr. Ülkü Sevim ŞEN'in yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Ahmet Arif Deniz'in "Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları" başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk-onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 31.12.2020

Teslim Tarihi: 31.12.2020

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

İmza :

.....

Bu Tez uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Tez uygun değildir: ☐

Gerekçe/Açıklama

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :31.12.2020
Toplantının Sayısı :15

Karar-03: Danışmanlığını Doç.Dr. Ülkü Sevim ŞEN'in yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Ahmet Arif Deniz'in "Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları" başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin "Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları" başlıklı tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, oy birliği ile karar verilmiştir.

KATILAMADI

(İMZA)
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Ali Osman ENGİN
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Mustafa CİHAN
Raportör

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 15 Karar No: 03	Toplantı Tarihi: 31.12.2020
	Aşağıda bilgileri verilen tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Ahmet Arif Deniz Çalışma Konusu: Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Başkanı	KATILAMADI
Prof. Dr. Ali Osman ENGİN	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	

EK-6. Etkinlik Değerlendirme Formu (Uzman Görüşü)

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il:

Görev yaptığınız okul adı:

Branşınız

Müzik Eğitimi ☐ Özel Eğitim ☐

Kaç yıldır görev yapmaktasınız:

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☐	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☐	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☐	☐	
Körebe Oyunu	☐	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☐	☐	
Nota Yarışması	☐	☐	
Harf Oyunu	☐	☐	

HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☐	☐	
Ritim Tekrarı	☐	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☐	☐	
Nota Süreleri	☐	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☐	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☐	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☐	☐	
Ritmini Yakala	☐	☐	

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: İstanbul

Görev yaptığınız okul adı: Final okulları

Branşınız

Müzik Eğitimi ☒ Özel Eğitim ☐

Kaç yıldır görev yapmaktasınız: 6 yıl

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	Öğrencinin işitme kabiliyetlerini arttırma ve duyuşsal farkındalığını ortaya çıkarmaya yönelik uygun bir çalışmadır.
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	Öğrencinin yaş grubuna göre sorulan çalgıların çeşitliliğinin düzenlenmesi durumunda uygundur.
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	Çalışmada öğrenci ilköğretim düzeyindeyse referans verilen ses sabit olmalı ve referans sesin piyanoya göre 1.oktav aralığında olmalı buna dikkat edilirse daha uygun olabilir.
Körebe Oyunu	☒	☐	Öğrencilerin rahatlıkla anlayabilecekleri bir etkinliktir.

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	Uygulanabilir
Nota Yarışması	☒	☐	Temel müzik yazı ve öğeleriyle ilgili bu çalışmanın öncesinde engelli öğrenciye buna uygun diğer duyularına da hitap edecek bir öğretim yapıldıysa uygundur.
Harf Oyunu	☒	☐	Öğrencinin önceki öğrenmelerinden yararlanıp yapabileceği bir etkinliktir.

HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	Etkinliğin açıklamasında da belirtildiği üzere öğretmen tarafından öğrenciye belirli ipuçları verildiği takdirde uygulanabilir.
Ritim Tekrarı	☐	☒	Bu tür engel grubundaki öğrencilerin hatırlama güçlüğü gibi sıkıntı yaşadığı bilinmektedir. Belki bazı engelli öğrenciler bunu başarabilir ama bu genelinden beklenemez.
Geometrik Ölçü Belirteci	☐	☒	Sayısal ifadelerin çoğunlukta olmasıyla birlikte ve bunların birbirleriyle ilişkisini anlayamayabilir.
Nota Süreleri	☐	☒	Öğrenci hatırlama güçlüğü sebebiyle problem yaşayabilir.

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	Öğrencinin konuşmayla ilgili bir engeli yoksa uygulanabilir.
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	Uygulanabilir
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	Uygulanabilir
Ritmini Yakala	☒	☐	Uygulanabilir

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: KAYSERİ

Görev yaptığınız okul adı: CUMHURİYET İLKOKULU

Branşınız

Müzik Eğitimi ☐ Özel Eğitim ☒

Kaç yıldır görev yapmaktasınız: 11

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

**HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN
ETKİNLİKLER**

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	
Ritim Tekrarı	☒	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: ADANA

Görev yaptığınız okul adı: ATATÜRK İLKOKULU

Branşınız

Müzik Eğitimi ☐ Özel Eğitim ☒

Kaç yıldır görev yapmaktasınız: 11

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

**HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN
ETKİNLİKLER**

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	
Ritim Tekrarı	☒	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: Konya

Görev yaptığınız okul adı: Fatma Menekşe Uygulama Okulu

Branşınız

Müzik Eğitimi ☐ Özel Eğitim ☒

Kaç yıldır görev yapmaktasınız: 9

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

**HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN
ETKİNLİKLER**

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	
Ritim Tekrarı	☒	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: NEVŞEHİR

Görev yaptığınız okul adı: ÖZEL EĞİTİM MESLEK LİSESİ

Branşınız

Müzik Eğitimi ☐ Özel Eğitim ☒

Kaç yıldır görev yapmaktasınız: 5

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

**HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN
ETKİNLİKLER**

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	
Ritim Tekrarı	☒	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev Yaptığınız İl: Konya

Görev Yaptığınız Okul Adı: Seydişehir Özel Eğitim Uygulama Okulu

Branşınız

Müzik Eğitimi ☒ **Özel Eğitim** ☐

Kaç Yıldır Görev Yapmaktasınız: 8

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

**HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN
ETKİNLİKLER**

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	
Ritim Tekrarı	☒	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: Muğla

Görev yaptığınız okul adı: Fethiye Anadolu İmam-Hatip Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu

Branşınız

Müzik Eğitimi ☒ **Özel Eğitim** ☐

Kaç yıldır görev yapmaktasınız: 25

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygun	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

**HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN
ETKİNLİKLER**

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	
Ritim Tekrarı	☒	☐	
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	

Çalışmada emeği geçen herkesin eline sağlık. Güzel ve uygulanması hem öğrenci hem öğretmen için eğlenceli, eğitici ve ilgi çekici olduğu kanaatindeyim. Uygulanması açısından herhangi bir olumsuzluk görmedim. Sadece kalabalık sınıflarda zaman yetersizliği olabilir. Maalesef müzik derslerinin 1 saat olması karşılaşılabileceği tek olumsuzluk olacaktır. İyi çalışmalar.

Değerli Meslektaşım;

“Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığınız il: Hatay

Görev yaptığınız okul adı: Defne Özel Eğitim Uygulama Okulu

Branşınız

Müzik Eğitimi ☐ Özel Eğitim ☒

Kaç yıldır görev yapmaktasınız:2

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☐	☒	Bu etkinlikte görme yetersizliği olan öğrenciye hafif ve gür şekilde çalacağı yerlerin öğretimi önceden yapılmalıdır. Etkinlikte yazıldığı şekilde uygulanması görme yetersizliği olan öğrencinin geriden gelmesine neden olur. Bu öğrenci için notaların Braille alfabesi ile yazılmış hali kendisine önceden verilebilir veya p ve f singelerinin olduğu kısımlar öğrenciye sesli işaretlerle aktarılabilir.
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	
Körebe Oyunu	☒	☐	

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	İki öğrenciden hangisi daha yukarıdaysa bulunduğu nota daha incedir cümlesinin hem işitme yetersizliği olan hem de diğer akranları için daha anlamlı hale gelebilmesi için bulundukları basamaktaki notanın öğretmen tarafından bir enstrüman ile çıkarılması önerilebilir.
Nota Yarışması	☒	☐	
Harf Oyunu	☒	☐	

HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	Kaynaştırma öğrencisine bulmakta zorlandığı notalar için sözel ve fiziksel ipuçların verilmesi önerilebilir.
Ritim Tekrarı	☒	☐	Kaynaştırma öğrencisi için gösterilen ritim küçük basamaklara bölünerek adım adım yapılabilir. Öğrenciye bu esnada kısmi ve tam fiziksel yardım sunulabilir.
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	
Nota Süreleri	☒	☐	

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kalıbı Oluşturma	☒	☐	
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	
Ritmini Yakala	☒	☐	Öğrencinin bedensel yetersizliği ellerinde ise ayaklar ile ritim tutması istenebilir.

Değerli Meslektaşım;

"Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları" adlı yüksek lisans tez çalışmamda (görme, işitme, bedensel ve hafif düzey zihinsel engel gruplarına göre) hazırlamış olduğum ve ekte olan 15 adet etkinliğin kaynaştırma öğrencileri için uygun olup olmadığı, uygun değilse neden uygun olmadığı hakkındaki görüşlerinize başvurulmuştur. Size uygun olan seçeneğe [x] işareti koyarak veya açıklama kısmına görüşlerinizi yazarak belirtiniz. Görüşlerinizi bildirmeniz tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Vermiş olduğunuz cevaplar ve yapmış olduğunuz öneriler/açıklamalar yalnızca yüksek lisans tez çalışmamda uzman görüşü olarak kullanılacak, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Tez Öğrencisi -Müzik Öğretmeni

Ahmet Arif DENİZ

Görev yaptığımız il:

Görev yaptığımız okul adı:Kültür Kurumu Ortaokulu

Branşınız:Müzik

Müzik Eğitimi ☒ **Özel Eğitim** ☐

Kaç yıldır görev yapmaktasınız:18

GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Forte-Piyano Kovalamacası	☒	☐	Gerçekten çok güzel düşünülmüş ve bende öğrencilerime uygulayabilirim
Çalgıları Tanıyalım Yarışması	☒	☐	uygulanabilir
Deve-Cüce Oyunu	☒	☐	Çocukların çok hoşuna gider gerçekten
Körebe Oyunu	☒	☐	Bu durumda bir öğrenci için kesinlikle çok güzel düşünülmüş

İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
Merdiven Etkinliği	☒	☐	Merdiven etkinliğini bende uygulayabilirim öğrencilerime
Nota Yarışması	☒	☐	Uygulanabilir
Harf Oyunu	☒	☐	Akıllıca kâhçı bir oyun olmuş uygulanabilir

HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	<u>Uygundur</u>	Uygun Değildir	Açıklama
Haydi Yarışalım	☒	☐	Uygulanabilir
Ritim Tekrarı	☒	☐	Uygulanabilir
Geometrik Ölçü Belirteci	☒	☐	Hem müzik hem matematik görselleri ikisi bir arada uygulanabilir kesinlikle
Nota Süreleri	☒	☐	Nota süreleride matematikle iki ders birden bağdaştırılarak öğretilabilir uygulanabilir

BEDENSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLER

Etkinlikler	Uygundur	Uygun Değildir	Açıklama
İsimden Ritim Kahbı Oluşturma	☒	☐	Uygulanabilir kendi isimlerinden ritimler
Kendi Ezgimizi Yapalım	☒	☐	Kendi ezgisini yaratmak bizim öğrencilerimizde severek yaptığı bir uygulama
Müzik Bilgi Yarışması	☒	☐	Ödüllü bir bilgi yarışması çok dikkat çeker
Ritmini Yakala	☒	☐	Uygulanabilir çocukların dikkatini çeker hemde eğlenceli olabilir

ÖZ GEÇMİŞ

İlköğretimin ilk 4 yılını Erciş Cumhuriyet İlköğretim Okulunda kalan 4 yılını ise Muş'un Malazgirt ilçesinde Atatürk İlköğretim Okulunda, lise öğrenimini Ergani Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 2009 yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümüne başladı ve 2013 yılında mezun oldu. 2014 yılında yine Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Müzik Öğretmenliğini kazandı ve 2017 yılında mezun oldu. 2018 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans programına kabul edildi. 2019 yılında Hatay/Antakya'ya Müzik öğretmeni olarak atandı.

